

**T.C.
ATILIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANA BİLİM DALI**

**PKK TERÖR ÖRGÜTÜ: DÜŞÜK YOĞUNLUKLU ÇATIŞMA VE
ULUSLARARASI BAĞLANTILARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Onur ERDOĞAN**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Hasan ÜNAL**

Ankara-2012

T.C.
ATILIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANA BİLİM DALI

**PKK TERÖR ÖRGÜTÜ: DÜŞÜK YOĞUNLUKLU ÇATIŞMA VE
ULUSLARARASI BAĞLANTILARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Onur ERDOĞAN

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Hasan ÜNAL

Ankara-2012

T.C.

ATILIM ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Onur ERDOĞAN tarafından hazırlanan "PKK Terör Örgütü: Düşük Yoğunluklu Çatışma ve Uluslararası Bağlantıları" başlıklı bu çalışma 06/06/2012 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Uluslararası İlişkiler Anabilim dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Unvanı, Adı ve Soyadı

DOC.DR. NİLVI KEŞER Başkan

İmza

Unvanı, Adı ve Soyadı

Prof. Dr. Hasan Ünal Danışman

İmza

Unvanı, Adı ve Soyadı

Yrd. Doç. Dr. Feyza Sınan Üye

“Suriyeliler, Eşkiya Apo’yu destekleyerek bizi terör vebası ile karşı karşıya bırakmıştır. Türkiye iyi ilişkiler için gerekli çabayı göstermiştir. Eğer Türkiye çabalarına bir karşılık alamazsa gerekli önlemleri alma hakkı doğacaktır. Daha fazla sabrımız kalmadı.”

Dönemin Kara Kuvvetleri Komutanı
Orgeneral Atilla Ateş

“...Türk Güvenlik Görevlisi: Abdullah Öcalan, memlekete hoş geldin.

Öcalan: Sağ ol.

Türk Güvenlik Görevlisi: Nasılsın, sağlık durumun nasıl?

Öcalan: İyi.

Türk Güvenlik Görevlisi: Sen şimdi bizim misafirimizsin.

Şimdi sana bir şeyler sormak istiyorum. Rahat ol. Kendini öyle sıkıntıya sokma.

Öcalan: Ben ülkemi severim. Annem de Türk’tü. Eğer bir hizmet gerekirse yaparız ...”

ÖNSÖZ

Yukarıdaki sözler Türk siyasi tarihi için büyük önem taşımakta olan sözlerdir. Eğer bu fırsat iyi değerlendirilmiş olsa idi şu anda Türkiye’ye sayısız acı yaşatmış olan terör sorunu çözülmüş ve hiç olmazsa yaraları bir miktar sarılmış olurdu. Bu sorun, Türk toplumunun haksızca ve yıllar boyunca hırpalanmasına neden olmuş bir sorundur ve herkesin sorunudur. Bu çalışma ile düşük yoğunluklu çatışma alanına küçük de olsa bir katkı yapılması amaçlanmıştır.

Çalışmanın hazırlık aşamasından bitirilmesine dek geçen sürede yardımını esirgemeyen Değerli Hocam Prof. Dr. Hasan ÜNAL’a ve T.C.

Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü personeline, konuyla yakından ilgilenen dostlarıma ve aileme teşekkürü bir borç bilirim. Çalışmanın bütün hataları kuşkusuz şahsıma aittir.

Bu çalışma terörle mücadele sürecinde şehit düşen askerlerimize, polislerimize, korucularımıza, öğretmenlerimize ve halkımıza ithaf olunur.

Ankara, 2012

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	iii
KISALTMALAR.....	v
GİRİŞ.....	1
I. DÜŞÜK YOĞUNLUKLU ÇATIŞMA.....	4
A. Düşük Yoğunluklu Çatışma Kavramı ve Özellikleri.....	4
1. Düşük Yoğunluklu Çatışma Nedir?.....	4
2. Düşük Yoğunluklu Çatışmaların Doğası ve Bu Çatışmaların Özel Coğrafyası Ortadoğu.....	6
a. Düşük Yoğunluklu Çatışmaların Doğası.....	6
b. Ortadoğu Coğrafyası.....	14
3. Düşük Yoğunluklu Çatışma Teorilerinin Öncüleri.....	15
a. Carl Von Clausewitz.....	16
b. Sosyalist Teorisyenler.....	19
4. Düşük Yoğunluklu Çatışmaların Yarattığı Hükümet – Ordu Gerilimi: Politik Baskı ve İsrail Örneği.....	25
5. Düşük Yoğunluklu Çatışmalarda İngiliz ve Amerikan Yaklaşımları.....	27
a. İngiliz Yaklaşımı.....	31
b. Amerikan Yaklaşımı.....	33
B. Düşük Yoğunluklu Çatışma Yönetiminde Politik Öncelik İlkesinin Örnekleri.....	36
1. Hindistan Örneği: Naga ve Mizoların İsyanındaki Politik Tutum.....	36
2. İsrail Örneği: El Aksa İntifadası.....	37
3. Sierra Leone Örneği.....	39
4. Borneo Örneği.....	40

5. Irak Örneği.....	42
C. Kalpler Ve Zihinler: Kuzey İrlanda Örneği'nin Başarısı ve Terörist Örgütler ile Müzakere.....	43
1. İrlanda Meselesi.....	43
2. Terörist Örgütler ile Müzakere Yapılmamalıdır.....	47
II. PKK TERÖR ÖRGÜTÜ.....	50
A. Örgütün Tarihçesi.....	50
1. Kuruluşu ve İlk Yılları.....	50
2. Militanların Türkiye'ye Sızmaları.....	54
3. 1984 Şemdinli ve Eruh Baskınları: Türkiye'de Düşük Yoğunluklu Çatışma Ortamının Doğması.....	55
4. Olağanüstü Hal Dönemi ve Terörün Tırmanması.....	57
5. Körfez Savaşı ve Çatışmaların Zirveye Ulaşması.....	61
6. "1993 Stratejisi", Sınır Ötesi Harekâtlar ve Terörün İnişe Geçmesi.....	65
7. Abdullah Öcalan'ın Yakalanması ve Terörün Asgarî Düzeye İndirilmesi.....	68
8. Başarılı Askerî Sonuç Politik Zaferle Tamamlanamamıştır.....	69
9. PKK'nın İşlemiş Olduğu Cinayetler.....	70
B. Terör Örgütüne Verilen Dış Destek.....	71
1. Suriye ve Diğer Hasım Ülkelerin Türkiye'ye Karşı Örtülü Savaşı.....	71
2. PKK Uluslararası Bir Suç Şebekesidir.....	74
SONUÇ.....	78
KAYNAKÇA.....	82
ÖZET.....	87
ABSTRACT.....	88

KISALTMALAR

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

ARGK: Arteşa Rızgariya Gele Kürdistan - Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu

ASALA: Armenian Secret Army for the Liberation of Armenia

ASK.DER: Anti Sömürgeci Demokratik Kültür Derneği

BR: Brigade Rosse - Kızıl Tugaylar

BDC: Birleşik Devrimci Cephe

CPA: Geçici Koalisyon Otoritesi

ÇHC: Çin Halk Cumhuriyeti

DDKO: Doğu Devrimci Kültür Ocakları

DEA: United States Drug Enforcement Administration – Birleşik Devletler Uyuşturucuya Karşı Kanun Uygulama İdaresi

DEP: Demokrasi Partisi

DHKD: Devrimci Halk Kültür Derneği

DHKP-C: Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi

DYÇ: Düşük Yoğunluklu Çatışma

ELN: Ejército de Liberación Nacional – Ulusal Kurtuluş Ordusu

ERNK: Eniya Rızgariya Netewa Kürdistan – Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi

ETA: Euskadi Ta Askatasuna – Bask Anavatanı ve Özgürlük

FARC: Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia – Devrimci Kolombiya Silahlı Kuvvetleri

FOA: İrlanda Dostları

GKKS: Geçici Köy Koruculuğu Sistemi

HEP: Halkın Emek Partisi

HADEP: Halkın Demokrasi Partisi

HAMAS: H̄arakat al-Muq̄awamah al-'Islāmiyyah – İslami Direniş Hareketi

HEP: Halkın Emek Partisi

HRK: Hezen Rizgariya Kürdistan - Kürdistan Kurtuluş Birliği

(P)IRA: (Provisional) Irish Republican Army – (Geçici) İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu

KDP: Kürdistan Demokrat Partisi

KOS: Konvansiyonel Olmayan Savaş

LIC: Low-Intensity Conflict – Düşük Yoğunluklu Çatışma

MACA: Military Aid to the Civil Authorities – Sivil Otoriteye Askerî Yardım

NATO: North Atlantic Treaty Organization – Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü

NORAID: Irish Northern Aid Committee - Kuzey İrlanda Yardım Komitesi

OOTW: Operations other than War – Savaş Haricindeki Operasyonlar

ORHA: Yeniden İnşa ve İnsanî yardım Ofisi

OYÇ: Orta Yoğunluklu Çatışma

PDK-BAKUR: Kürdistan Demokrat Partisi – Bakur

PKK: Partiya Karkeren Kürdistan - Kürdistan İşçi Partisi

PSK: Özgürlük Yolu

RAF: Rote Armee Fraktion - Kızıl Ordu Fraksiyonu

SASO: Stabilization and Support Operations – İstikrar ve Destek Operasyonları

SSCB: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

THKP-C: Türkiye Halk Kurtuluş Partisi Cephesi

TSK: Türk Silahlı Kuvvetleri

UNOSOM: United Nations Operation in Somalia – Birleşmiş Milletler Somali Harekâtı

USA: United States Army – Birleşik Devletler Kara Kuvvetleri

YAŞ: Yüksek Askeri Şura

GCPRIS

GİRİŞ

Türk güvenlik güçleri PKK terör örgütüne karşı 1984'de başlattıkları mücadeleyi 1998 yılında başarı ile bitirmiş; ancak, bu, politik bir zaferle de desteklenerek kesin sonuca ulaştırılamamıştır. Bu satırların yazılmış olduğu 2012 yılı itibariyle durum böyledir. Terör örgütü, ABD'nin 2003 yılında Irak'a karşı başlattığı işgal harekâtını iyi değerlendirmiş ve yok olmanın eşiğinden dönerek Türkiye'yi tekrar düşük yoğunluklu çatışma (DYÇ) ortamına sokmuştur. Örgüt artık klasik gerilla stratejisi ve taktikleri izlemese de Ankara ve İstanbul gibi büyük kentlerde intihar ve bombalama eylemleri ile hedeflediği politik etkiye ulaşabilmektedir.

Dünyada terörle mücadelenin başarılı örnekleri mevcuttur; ancak, haklı olarak Türkiye'de koşulların farklı olduğu ve bu meselelerin çözümünde sihirli bir formül olmadığı söylenebilir. Farklı topraklarda, farklı hükümetler vardır ve farklı toplumlar yaşar; kültürler ve diller de farklıdır ancak bu durum, bir düşük yoğunluklu çatışmanın politik zafer ile bitirilmesi için gereken asgarî siyasal enstrümanların mevcut olmadığı anlamına gelmemektedir. Politik önceliğin dikkatle ele alınması somut bir olay değil soyut bir stratejidir. Nitekim çalışmada örnekleri verilen DYÇ'lerin teorik olarak belli bir kalıba uydukları gözlemlenebilir. Epistemolojik olarak araştırmacının görmek istediklerini gördüğü iddia edilebilir; ancak, DYÇ'ler Kuzey İrlanda'da, Hindistan'da, Sierra Leone'de ve pek çok başka yerde aynı şekilde kazanılmış buna karşılık Vietnam, Afganistan ve daha nicelerinde de aynı şekilde kaybedilmiştir.

Çalışmanın esas iddiası şudur: bir DYÇ hasım örgütün dış desteği kesilebilir ve örgüt halk desteğinden yoksun bırakılabilirse kazanılabilir; DYÇ'ler aslında politik yanı ağır basan mücadelelerdir. Nitekim Türkiye bunun başarılı bir örneğini PKK'nın lideri Apo kod adlı Abdullah Öcalan'ın Kenya'da yakalanmasından kısa süre önce askerî olarak vermiştir. Terör örgütü çoğunlukla sanılanın aksine, Öcalan'ın yakalanmasından sonra değil, kısa bir süre öncesinde askerî olarak çöküş noktasına getirilmişti. O

dönemde, Öcalan'ın Suriye'den çıkarılması ve Suriye ile Adana Mutabakatı'nın imzalanması terör örgütünü en yakın müttefikinden mahrum etmiştir.

Çalışmanın teorik çerçevesini “güç mücadelesi” yani klasik realist uluslararası ilişkiler teorisi oluşturmaktadır. Yapılan analizler millî güç unsurlarına ve devletlerin güç mücadelesine dayandırılmış ve bu kavramlar kullanılmıştır. Bu yaklaşım, çalışma boyunca DYÇ'lerin tanımından, Sonuç bölümüne kadar korunmaya çalışılmıştır. Nitekim Türkiye terörle mücadele sürecinde başta Suriye ve İran olmak üzere pek çok ülke ile dış ticaret rekabetine değil bölgesel ve küresel güç rekabetine girmiştir. Çatışmanın ekonomik boyutu elbette göz ardı edilemez; ancak, bizim kanaatimiz çeşitli merkez-çevre veya emperyalizm kuramlarının söz konusu DYÇ olgusunu açıklamaya pek uygun olmadığıdır.

Çalışmada karşılaşılan en önemli teorik zorluk, güç mücadelesinin klasik kuramda devletler arasında cereyan ettiği varsayımdır. Temel analiz biriminin devletler olduğu bir teoride, “devlet altı” aktör olarak bir terör örgütü ile karşılaşılması analiz düzeyi sorununu beraberinde getirmektedir. Diğer yandan tam ölçekte bir uluslararası analiz yapılmak isteniyorsa, örneğin terörle mücadele sürecinin 1991'e kadar geçen döneminde, iki kutuplu dünya sisteminin, Giap'ın deyimini ile iç içe geçmiş cephelerinin de SSCB ve ABD'den başlayarak analiz edilmesi gerekmektedir; ancak böyle bir analiz herhalde hacim olarak çalışmamızın dışında kalmak durumundadır.

Ne var ki iç politika – dış politika ayrımının keskin olduğu realist teori ve DYÇ teorileri bu noktada analizi sistem düzeyinden devlet düzeyine çekmektedir. DYÇ teorisi her şeyden önce askerî-politik bir teoridir. Bu nedenle teorik kısıtların varlığı kaçınılmazdır ve çalışmada uluslararası boyut, hasım devletlerin terör örgütüne yardımı ve bunu motive eden, ulaşmak istedikleri millî hedef bağlamında ele alınmıştır.

Çalışmanın ilk bölümünde DYÇ tanımı, teorisi ve örnekleri ile aktarılmıştır. İkinci bölümde ise PKK terör örgütünün tarihçesi, izlemiş olduğu DYÇ stratejisi çerçevesinde ele alınarak Örgüt'ün askerî olarak yenildiği 1998-99 yıllarına kadar geçen süreç analiz edilmiştir. Çalışmanın ele aldığı zaman dilimi örgütün kuruluşundan 1998-99 yıllarına kadar geçen süredir çünkü çalışmanın iddiası yukarıda da bahsedildiği gibi PKK'nın askerî olarak mağlup edildiği süreci ele almaktadır. Sorunun mahiyeti ve çözüm önerileri ise bu çalışmanın sınırları dışında ayrıca ele alınması gereken bir konudur.

I. DÜŞÜK YOĞUNLUKLU ÇATIŞMA

A. DÜŞÜK YOĞUNLUKLU ÇATIŞMA KAVRAMI VE ÖZELLİKLERİ

İlgili literatürde genellikle rastlanılan bir olgu olarak, düşük yoğunluklu çatışmalar çoğu zaman askeri doktrinler çerçevesinde ele alınmış ve konunun politik yanı siyaset bilimciler ve uluslararası ilişkiler alanındaki uzmanlar tarafından “terörizm” bağlamında araştırılmıştır. Terörist profili, terörün sosyolojik boyutu ve terörizme karşı alınması gereken önlemler klasik konu başlıklarını oluşturmaktadır. DYÇ kavramı ile ilk karşılaştığı zaman bunun askerî doğası hemen göze çarpar: bu tamlama “yoğunluk” ve “çatışma” kelimelerini içerir; ne var ki özündeki doğası esas olarak politiktir. Çalışmamızda ele aldığımız şekliyle Mao Çe-Tung’un “Uzatmalı Halk Savaşı” kavramı ve stratejisi her ne kadar sonunda askerî-politik bir zafer ile taçlandırılmak istense de bu noktaya gelene kadar büyük bir sinir harbini kazanmak zorundadır. Askerî zafer politik zaferden sonra gelir. Zayıf durumdaki gerilla için önemli olan taktik düzeyde muharebeler kazanmak değil, bütün savaşın sonunda karşı tarafı kazanamaz hale getirmektir. Çin İç Savaşı (1945-49) ve Vietnam Savaşı (1954-75) bunun iki tipik örneğidir. Elbette ki bu savaşlar bir süre sonra konvansiyonel savaflara dönüşmüştür; ancak gerilla faydasını kanıtlamış ve bu savaşlar bütün dünyadaki devrimci ayaklanmalara örnek teşkil etmiştir. Özellikle Vietnam Savaşı, Fransa ve ABD gibi iki büyük endüstriyel gücün hezimetine sahne olarak, Soğuk Savaş döneminin devrimci isyan havasını çok açık şekilde yansıtmaktadır.

1. Düşük Yoğunluklu Çatışma Nedir?

"Düşük yoğunluklu çatışma (DYÇ), birbiri ile mücadele eden ülke veya gruplar arasında, konvansiyonel savaşın altında, ve rutin, barışçıl rekabetin üzerinde yer alan politik-askerî bir mücadeledir. Yoğunlukla rakip prensip ve ideolojilerin uzatmalı çekişmesini içerir. DYÇ'ler yıkıcı faaliyetlerden, silahlı güç kullanımına kadar çeşitlilik gösterir. Çeşitli

araçların bileşimi ile ekonomik, enformasyonel ve askerî enstrümanların kullanımı yoluyla yürütülür. DYÇ'ler çoğunlukla yereldir ve 3. Dünya ülkelerinde görülür ancak bölgesel ve küresel güvenlik sorunlarını da içerirler." (USA,1994: 1-1).

Düşük yoğunluklu çatışma kavramı ABD'li strateji analizcileri tarafından yalnızca belirli bir zaman dilimi içinde ve özgül koşullara göre geliştirilmiş olsa da uyarlanabilir bir kavramdır ve nitekim uyarlanmıştır da:

“Düşük yoğunluklu çatışma [low-intensity conflict (LIC)]: Çoğunlukla Amerikan stratejik analistlerinin, Amerika Birleşik Devletleri nazarında kabiliyet taahhütlerinin sonlu ve sınırlı olduğu bir çatışma sınıfını tanımlamak için kullandığı görelî bir terimdir. Terim tarihsel olarak her zaman zihindeki Üçüncü Dünya ile birlikte kullanılmıştır, fakat son zamanlardaki hukukî kapsamı, uyuşturucu kontrolü ve terörist karşıtı önlemleri de ihtiva eden geniş bir risk yelpazesini kapsayacak şekilde genişlemiştir. Alışlageldiği şekliyle düşük yoğunluklu çatışmalardaki müdahalenin yüksek derece hareketli, konvansiyonel normların ötesinde belki de özgüvene bağlı belirli birimlerde fonksiyonel olduğu düşünülmektedir...” (Evans, Newnham, 2007:185-186).

Aşağıda ifade edileceği gibi DYÇ'ler için kesin bir kavramsal sınırın çizilmesi kolay değildir. Elbette ilk bakışta Çin İç Savaşı veya ABD'nin Irak ve Afganistan'a müdahaleleri birbirinden oldukça farklı görünmektedir. Dolayısıyla DYÇ'lerin ne olmadığını söylemek ne olduğunu ifade etmekten daha kolaydır. Ancak yukarıdaki ABD Kara Kuvvetleri Saha Talimnamesinde (aynı zamanda ABD Hava Kuvvetleri Kitapçığıdır) bulunan tanım DYÇ'nin kavramsal ve dolayısıyla tanım olarak önemli bir farkını ortaya koymaktadır.

Kapsayıcı bir ifade ile *“bir DYÇ, hasım iki veya daha fazla devlet ya da devlet-altı grup arasında, paramiliter güçler vasıtasıyla yürütülen ve politik hedefi öncelik taşıyan örtülü bir savaştır”*. Ne var ki dış desteğin her zaman kasıtlı olarak verilmesi gerekmez. Desteğe konu olan ülkenin topraklarının bir kısmı söz konusu ülkenin kontrolünden çıkmış olabilir veya İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu (Irish Republican Army – IRA) örneğinde ABD'nin tutumunda olduğu gibi basitçe göz yumuluyor da olabilir (Yavuz ve Şahin, 2011:74). Dış destek -az veya çok- DYÇ olgusunun tabiatında yer alır.

2. Düşük Yoğunluklu Çatışmaların Doğası ve Bu Çatışmaların Özel Coğrafyası Ortadoğu

a. Düşük Yoğunluklu Çatışmaların Doğası

DYÇ'lerin doğası ve özelliklerinin sağlam bir tasviri için kavramsal sınırının iyi çizilmesi gerekmektedir. Pek çok yorum, kavramlaştırma ve terim farklılığına (düşük yoğunluklu çatışma, küçük savaşlar, düzensiz savaşlar, savaş haricindeki operasyonlar [Operations other than War - OOTW], istikrar ve destek operasyonları [Stabilization and Support Operations - SASO], dördüncü nesil savaşlar) rağmen DYÇ'ler için kesin bir kavramsal sınır çizmek mümkün olmamaktadır (Hoffman, 2005:916). DYÇ'ler literatürde halk savaşları, devrimci savaş, isyan - kalkışma, gerilla savaşı ve küçük savaşlar olmak üzere pek çok şekilde adlandırılmışlardır. Soğuk Savaş sonrası dönemde ise iç savaş, ulus-altı çatışma - savaş, etnik çatışma ve savaş haricindeki operasyonlar olmak üzere dört kavram daha ortaya atılmıştır (Kober, 2002b:16-17). Yukarıda geçen dördüncü nesil savaş kavramının DYÇ'ler ile olan ilişkisi Carl von Clausewitz'in ifade ettiği şekliyle hasım karar alıcıların iradelerine yönelik bir tehdidin olmasına dayanır (Hoffman, 2005:917). Ayrıca hemen her DYÇ bünyesinde bir isyan barındırır. Bu nedenle ileride bahsedileceği üzere "*counter-insurgency* – isyan bastırma" harekâtları DYÇ teorisinde önemli bir yer tutar. Sıklıkla birbirleri yerine kullanıldıkları görülür. DYÇ'ler yalnızca terörist faaliyetler değildir. Bu tip çatışmalar çok geniş bir taktik faaliyet çeşitliliğine sahiptir. Bu bağlamda düşünüldüğünde düşük yoğunluklu çatışma kapsamında yalnızca terörist faaliyetler ve gerilla harbini değil, psikolojik savaş, yıkıcı faaliyetler gibi kavramları da dikkate almak gerekir (Özdağ, 2010a:22). Yukarıda alıntı yapılmış olunan ABD Kara Kuvvetleri (US Army) Saha Kılavuzu No.100-20 ve ABD Hava Kuvvetleri Kitapçığı No. 3-20'de ifade edilen şekliyle "Düşük Yoğunluklu Çatışma" nispeten yeni bir kavram olup, iki kutuplu dönemin Konvansiyonel Olmayan Savaş (KOS) kavramı ile benzerlik gösterir; ancak,

daha geniş bir kavramdır (Özdağ, 2010a:24-26). Terörizm, kontr-terörizm, karşı kitle imha silahlarının geliştirilmesi ve psikolojik harekât operasyonları Konvansiyonel Olmayan Savaşların (KOS) temel kavramlarını oluşturur (Kreshner, 2001:84; aktaran Özdağ, 2010a:25). Öte yandan farklı bir kavram olan küçük savaşlar (small wars) için 1940'da yayımlanmış bir ABD deniz piyadeleri talimnamesi de mevcuttur.

Günümüzde Amerikan askerî yaklaşımında savaş haricindeki operasyonlar (operations other than war) gibi yeni kavramlar da ayrıca kullanılmaktadır. Ancak DYÇ terimi ve kavramının ülkemizdeki durum için daha uygun olduğu düşünülebilir. Türkiye'de yaşanmakta olan terör sürecinin diğer ülkelerin siyasi öncelikleri ve karşılaştığı tehditlere göre geliştirdiği kavramlar ile açıklanması da doğru olmayacaktır. Ancak girişte yapılan tanımlamanın bir çıkış noktası oluşturması da uygun görünmektedir.

Bir DYÇ'yi herhangi bir isyan veya silahlı mücadele sürecinden ayıran temel noktalardan biri söz konusu çatışmanın ulusal hedeflerini gerçekleştirmek isteyen bir ülkenin amaçları doğrultusunda diğer bir ülkeye karşı vekâleten (surrogate, proxy) yürütülmüş olmasıdır (Özdağ, 2010a:25). Ne var ki bu olgu her zaman çok belirgin değilken, PKK örneğinde ana motiflerden biridir. DYÇ'lerin en önemli özelliği politik hedefin askerî hedeften önce gelmesidir. Clausewitz'den beri gelen "savaş, politikanın diğer araçlarla devamıdır" düsturu konvansiyonel bir savaşın da esas hedefinin politik olduğunu bize gösterse de bir jandarma karakoluna yapılan saldırının önemli bir askerî hedefi olduğunu söylemek elbette yersiz olacaktır. Modern basın yoluyla hemen duyulacak olan böyle bir haberin etkisi demokratik bir ülkede önemli politik sonuçları yanında getirmektedir. DYÇ'lerin politik önemi daha Birinci Dünya Savaşı döneminde anlaşılmıştır. T. E. Lawrence'a (1888-1935) göre zaptedilemez bir gerilla üssü, büyük bir alanı kontrol etmek zorunda olan, sınırlı güce sahip bir konvansiyonel hasım ve halkın desteği DYÇ'lerde gerilla savaşının reçetesi idi. Ona göre Arap yarımadasındaki Türk birliklerinin kayıp vermesinden çok kaynaklarının harap edilmesi daha büyük

önem taşıyordu. Lawrence'a göre gerilla savaşının yalnızca üçte biri askeri bir sorundu; kalan kısım politik bir mesele idi (Kalyanaraman, 2003b:175-176).

DYÇ'ler ile politika arasındaki bağı ilk ortaya koyan ise İtalyan radikal Carlo Bianco olmuştur. Ona göre İtalya konvansiyonel savaş ile özgürlüğüne kavuşamazdı. İtalyan isyancıların arasında gerilla savaşının önemi kavranmıştı. İtalya'nın içinde kurtarılmış bölgelerin oluşturulması ve düşmanın kovulması, halk savaşına giden yolun açılması ve İtalyanlar'ın mobilize edilmesi öne sürdükleri görüşlerdi (Kalyanaraman, 2003b:175-177).

DYÇ'lerde politik hedeflerin önemi için İsraili General Ya'alon'un sıra dışı girişimi örnek verilebilir. İsrail'de 1998 yılında General Moshe Ya'alon durum değerlendirmesi sürecini, taktik düzeyden politik-stratejik bir düzeye taşımak için yüksek rütbeli subaylardan kurulu bir düşünce kuruluşu (think tank) kurmuştur. Bu kuruluşta, çarpışmalara neden olan olayların çıkmasına neden olan fenomenler kavramsallaştırılmıştı. Bu fenomenler, olayları etkileyebildiği gibi kendisi de etkilenebilen sefer sınırları ile olayları etkileyen ancak kendileri etkilenmeyen sistem sınırları olarak ikiye ayrılmışlardır. Sistem sınırları fenomeni ile askeri ve politik olgular arasındaki sınırlar daha da belirsizleşmişti (Michael, 2007:432). Ne var ki Ya'alon yeni istihbari, stratejik-taktik çalışma metodu, kullandığı yeni dil ve kavramlar nedeni ile şiddetle eleştirilmiştir. Ancak Ya'alon yeni çalışma sistemini bir devrim olarak nitelendirmiş ve DYÇ'de tek bir askerin neden olduğu taktik bir hatanın nasıl bir stratejik başarısızlığa neden olabileceğini ifade etmiştir (Michael, 2007:435). Ya'alon'un yöntemi şiddetle eleştirilse de DYÇ'ler açısından, tek bir askerin dahi neden olabileceği politik bir felaketin önüne geçebilmek için girişilen bir faaliyet olarak son derece önemlidir. Sivil bir hükümetin, ileride İsrail örneğinde görüleceği gibi politik hedefin değerini tam olarak kavrayamaması, askerî bürokrasiyi politik çözümler bulmak noktasına getirmektedir. Yukarıdaki açıklamalar ışığında, yapılan çalışmanın esas amacı terör örgütünün 1984 yılından beri uygulamış olduğu eylemlerin askerî

ve siyasî analizini yapmak ve bunu bir çatışma teorisi üzerinde inşa etmektir. Nitekim örgüte karşı yürütülmekte olan mücadelenin asıl mahiyeti onun sadece Türkiye'nin iç dinamikleri ile açıklanamayacağını da göstermektedir. PKK temel olarak Mao Çe-Tung'un Uzatmalı Halk Savaşı stratejisini benimsemiştir (Özdağ, 2010a:43). NATO'nun ikinci büyük ordusuna karşı konvansiyonel bir savaşın kesinlikle yenilgi ile sonuçlanacağı açık iken örgütün ve onu kuruluşundan itibaren uzun süre desteklemiş olan Suriye ve İran'ın daha farklı bir strateji belirlemesi de beklenemezdi (Özdağ, 2010a:20). DYÇ'nin en önemli özelliklerinden bir diğeri milli güç unsurları arasındaki etkileşimin konvansiyonel harplerdeki tersi olarak işlenmesidir. Konvansiyonel harplerde bütün millî güç unsurları ülkenin silahlı kuvvetlerini desteklerken, DYÇ'lerde silahlı kuvvetler, siyasi, ekonomik, kültürel ve sosyal milli güç unsurlarını destekler (Özdağ, 2010a:31) Nitekim TSK bunu hem doktriner olarak benimsemiş hem de uygulamaya başarıyla koymuştur. DYÇ'lerin bu özelliğine ileride daha ayrıntılı olarak değinilecektir. Özetle DYÇ'lerin en temel özellikleri: uzun süreli (sürüncemeli, uzatmalı - protracted) olmaları ve politik yanlarının ağır basmasıdır. Bir DYÇ politik olarak başlar, devam eder ve biter. Kazanan ise en inatçı olan taraftır.

Henry Kissinger Vietnam Savaşı ile ilgili olarak şunları aktarır:

"Bizler askeri bir savaş verdik, hasımlarımız politik bir savaş. Bizler fiziksel yıpratmayı denedik, hasımlarımız ise psikolojik tükenmişlik vermeyi hedeflediler. Süreçte bizler gerilla savaşının o büyük sözüne ait bakışı kaybettik: gerilla kaybetmez ise kazanır. Konvansiyonel ordu kazanamaz ise kaybeder." (Kissinger; aktaran Kalyanaraman, 2003b:173).

Yukarıda bahsedildiği üzere DYÇ'lerin uzun süreli olmasının bir diğer nedeni ise çatışmanın tedricen gelişmesidir. DYÇ'lerin tedricen gelişiyor olması o kadar tipik bir durumdur ki Malezya'da İngiliz, Doğu Hint Adaları'nda Hollanda, Mağrip bölgesinde Fransa ve PKK teröründe Türk Hükümetleri ilk belirtilere derhal tepki vermekte geç kalmış ve olayları küçümsemişlerdir. Bölgede görev yapan askeri yetkililerin daha fazla maddi kaynak ve personel talepleri genellikle geri çevrilmiş ve isyan hareketleri siyasi gündemin alt

sıralarında yer almıştır (Cohen, 2003:27). Kuzey İrlanda'da 400 kişinin ölümüne neden olan olaylar 1972 Mart ayına kadar Edward Heath'in başında bulunduğu İngiliz hükümeti tarafından ciddiye dahi alınmamıştı (Cohen, 2003:28). DYÇ'lerin sürüncemeli doğası operasyonel ve sosyal olarak iki etki göstererek hükümet-halk-ordu ilişkilerini olumsuz etkilemektedir. DYÇ'lerin gittikçe uzuyor olmaları pek çok ülke üzerinde, benzer şekilde uzamış olan iki Dünya Savaşı'ndan farklı etkiler doğurmuştur. Bu nedenle DYÇ'lerin operasyonel seviyesinde ABD'nin Vietnam Savaşı, Fransa'nın Hindistan Savaşı ve Filistin-İsrail çatışmaları örnek alındığında sivil hükümetlerin siyasi kaygılarla çatışmaların yürütülmesine daha fazla müdahale ettikleri görülür (Cohen, 2003:30-31). Sosyal etki de son derece olumsuzdur. Toplumlar DYÇ'lerdeki askeri kayıpları toplam sayı ile değil üst üste binen kümülatif etkileri ile dikkate alırlar. Ayrıca çok olumsuz bir diğer etki de yine Vietnam Savaşı örneğinde görüldüğü gibi geri dönen askerlerin acımasızca eleştirilebilmesi ve askerlerin de toplumdan izole olmalarıdır (Cohen, 2003:31-33).

DYÇ'lerin bir diğer özelliği yani dağınık (dispersed) çatışmalar olmaları da ayrı bir sorundur. Küçük birlikler ile yapılan ve sivil-militan ayrımının oldukça zor yapılabildiği alanlarda yürütülen bu çatışmalar yalnızca görevini yapmak isteyen düşük rütbedeki subay ve astsubayların eylemlerinin politik sorunlara neden olması ihtimalini de beraberinde getirir. Dolayısıyla sonuç yine politiktir (Cohen, 2003:33-34).

Politik yükün kısa yoldan ortadan kaldırılabilmesi için hükümetlerin karşılaşmış oldukları DYÇ'leri yürütecek birliklerin profesyonel veya zorunlu askerlik hizmetini yerine getirenlerden mi seçilmesi gerektiği ayrı bir sorundur. Profesyonellerin daha etkin olabilecekleri genel olarak kabul görür; ancak İngiltere'nin 1950'lerdeki başarılı Malezya harekâtı askere alınan vatandaşların profesyonellerden de etkili olabileceklerini göstermiştir. Ancak zorunlu askerlik hizmeti veren vatandaşların DYÇ'lerde kullanılmasının, bazı

olumsuzlukların kamuoyu ve bölgede görev yapmayan diğer askerlere iletilmesine neden olması gibi bir sakıncası da vardır (Cohen, 2003:34).

DYÇ yönetiminde bir diğer yöntem ise Özel Kuvvetlerin kullanılmasıdır. Özel kuvvetler değişik DYÇ'lerde son derece başarılı olsalar da kullandıkları bazı yöntemlerin "orantısız güç" olarak görülmeleri sivil - asker gerginliğine neden olabilmektedir. DYÇ'lerin özellikleri hakkında ilginç bir iddia ise demokratik ülkelerin savaşlarda daha başarılı oldukları, onların kazanamayacakları savaşlara girmemeleri ve daha iyi askerler yetiştirdikleri gibi gerekçelerle öne sürülmüştür (Reiter ve Stam, 2002; aktaran Stevenson, 2003:159). Bu görüş kuşkusuz DYÇ teorisi için şüphelidir. Demokratikliğin sağlam bir ölçütünün bulunması gerektiği gibi "demokratik olmayan" ülkelerin DYÇ'lerde başarı kazanması Rusya-Çeçenistan örneğinde olduğu gibi az rastlanan bir olgu değildir. Ayrıca demokratik ülkelerin terörizme karşı bazı önemli handikapları da bulunmaktadır. Örneğin Margaret Thatcher'ın 1984'de Brighton'da IRA tarafından saldırıya uğraması ve bunun sonucunda 1985 yılında Anglo-İrlanda antlaşmasının imzalanması terörist eylemin politik gücünü göstermiştir. Bir DYÇ'nin demokratik bir ülkede cereyan etmesi terörist grup için çarpan etkisi yaratmaktadır. SAS komandoları tarafından silahlı veya silahsız IRA mensuplarının öldürülmeleri de "*öldürmek için ateş etmek*" (shoot to kill) kavramı ile propaganda malzemesine dönüştürülmüştür. Anti-terör harekâtlarını yürütenler de bu nedenle teröristler kadar *kötü* olmakla itham edilebilirler (Stevenson, 2003:159-161).

Bir diğer tartışma konusu ise günümüz DYÇ'lerinin hangi analiz seviyesinde ele alınması gerektiğidir. Kober, Batı demokrasilerine ve özel olarak ABD ve İsrail'e yönelmiş olan DYÇ tehditlerini "post-modern DYÇ'ler" olarak nitelendirmektedir. Ona göre bu iki devletin karşılaşmış olduğu çatışmalar, post-modern DYÇ'lerin tipik örneklerini oluşturmaktadır (Kober, 2003a:3). Bu dönemde Batılı ülkelerdeki güvenlik anlayışı dış tehditlerden iç tehditlere yönelmiş, devletin güvenlik ve refahının yerini bireyin güvenlik ve refahı almıştır. Bu bağlamda DYÇ'ler kendini hem sistem ve hem de aktör

düzelelerinde gösterirken, devlet altı aktörlerin varlığı da bunların bir sistem seviyesi olarak kabul edilebilmesini mümkün kılmaktadır (Kober 2003a). 11 Eylül saldırılarında olduğu gibi DYÇ'ler ABD için üçüncü derecedeki önem seviyesinden çıkarak birincil (beka) önemdeki tehditler sıralamasına oturmuştur (Kober, 2003a:4); ancak ülkemizde yaşanmakta olan DYÇ zaten sınırlarımız içinde bir tehdit oluşturmaktadır ve Türkiye için beka derecesinde bir öneme sahiptir.

Tekrar sistem düzeyine dönülür ise, post-modern çağda, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) dağılmasının uluslararası sisteme istikrar getirmesi düşünülürken tersi olmuş ve çalkantı bölgesi olarak da adlandırılan Yugoslavya ve kısmen de eski Sovyet Cumhuriyetlerini istikrarsızlığa sürüklenmiştir (Kober, 2002b:15). Bu bağlamda DYÇ teorisinin uluslararası ilişkiler ve güvenlik alanlarında yeterli teorik çalışma yapılmamıştır. Çalışmalar daha çok doktrin ve politika odaklı olmuştur (Kober, 2002b:3). Yani soğuk savaş sonrası dönemdeki DYÇ teorileri hakkındaki tartışmalar bazı sorunları beraberinde getirmiştir. Kober bu durumu üç faktöre bağlamaktadır:

- DYÇ'lerin klasik konvansiyonel savaşlar gibi "somut" olmaması ve teorisyenlerin içlerinde buldukları stratejik durum, politik ortam ve kişisel tecrübelerin etkisiyle nesnel yargılarını fazlasıyla konuya yansıtmaları,
- Çapları ile orantılı olmayacak kadar önemli sonuçlar yaratabilen bu olguya yeteri kadar entelektüel ilginin gösterilmemesi,
- DYÇ mücadelesi yürütenlerin hazır bir teori setine, pratikte mücadeleyi yürütmek için gerek duymamalarıdır (Kober, 2002b:16).

DYÇ'lerin küçümsenmesi teorik olarak açıklanma eğilimlerini de geciktirmiştir. Soğuk Savaş döneminde, Batı'ya karşı DYÇ'leri destekleyen SSCB dahi kendi DYÇ teorisini geliştirme ihtiyacı duymamıştır (Kober, 2002b:19). DYÇ'nin pek çok yönü olması onun kesin çizgilerle belirlenmiş bir

teoriye sahip olması olasılığını azaltmaktadır (Kober, 2002b:19). Jomini, Engels, Moltke ve Lawrence gibi pek çok teorisyenin teorik yaklaşımları kendi kişisel tecrübeleri neticesinde oluşmuş; ancak, genel bir teoriye gidememiştir (Kober, 2002b:21). Gelecekteki DYÇ'lerin alabileceği özellikler çalışmanın sınırları dışında kalsa da DYÇ'lerin özelliklerinin anlaşılması için üzerinde kısaca durulması gerekir. 21. yüzyıl kır gerillasından siber teröre geçilen bir çağdır. 21. yüzyılda büyük şehirlerin, şehir teröristleri için bir sığınak haline gelmesine tanık olunabilir. Bilişim alanındaki ilerleme terör odaklarının propaganda faaliyetleri için güçlü bir kaynak oluşturmaktadır. Dini duyguların istismarı günümüzdeki en önemli terörist motivasyonlardan biridir. Colin Gray DYÇ'lerin taktik, operasyonel ve politik -stratejik olmayan- kuralları olduğunu belirtir. Gelecekteki DYÇ'lerde mümkün olduğu kadar az miktarda kuvvet ile imha etmeye yönelik olmayan, politik önlemler ve diğer ulusal güç unsurları ile de desteklenmiş bir strateji seçilmelidir. DYÇ'lerde bölge halkının kültürü çok önemlidir; plan ve strateji ona göre belirlenmelidir (Hoffman, 2005:922-929). Ancak alan hakimiyeti ve kesin askerî zafer hedeflerine dayanan Türk DYÇ konseptinin farklı olması gerektiği aşikârdır.

Diğer taraftan gelecekteki örgütler gevşekçe birbirine bağlı ve hatta lidersiz olabilirler. Gelişmiş iletişim teknolojisi sayesinde metropollerde doğrudan halk desteği olmadan çok uzaklardaki insanların ikna edilmesi ile eleman kazanabilirler. (Hoffman, 2005:931-932). Uluslararası terörizmin bu önemli özelliği nedeniyle Ülkemizin, yönelen siber tehditlere ve internet aracılığı ile yayılan halk hareketlerine karşı tetikte olması gerekmektedir.

Burada modern dünyaya Napolyon savaşları ile giren (Kalyanaraman, 2003b:172) ve DYÇ'lerin neredeyse ayrılmaz bir parçası olan gerilla kavramının tanımını da vermek gerekir. Gerilla savaşının kısa bir tanımını Samuel Huntington şöyle vermektedir:

"Gerilla Savaşı, stratejik olarak zayıf tarafın seçilen şekil, zaman ve yerlerde taktik saldırıyı gerçekleştirmeyi varsaydığı bir savaş türüdür. Gerilla savaşı zayıf olanın silahıdır. Hiçbir zaman düzenli savaşa tercih edilmez; düzenli savaş imkânın olmadığı yer ve

zamanlarda kullanıma konulur." (Huntington; aktaran Kalyanamaran, 2003b:172).

Kalyanamaran, İber yarımadasındaki İspanyol ve Portekiz gerillaları Napolyon Savaşları döneminde önemli bir rol oynamış iken Marks ve Engels'in bu tarz savaşlarda bir gelecek görmediğini iddia etmektedir. Ona göre Clausewitz ve Jomini, gerillayı yalnızca işgalci güçlere bir direniş bağlamında DYÇ analizine dahil etmiş iken, DYÇ'lerde gerilla kullanımı yirminci yüzyılda komünist devrimlere giden yolun vazgeçilmez bir parçası olmuştur. (Kalyanamaran, 2003a:85).

b. Ortadoğu Coğrafyası

PKK terörünün yaşandığı Ortadoğu coğrafyası, özellikle incelenmesi gereken bir bölgedir. Her ne kadar örgütlerin DYÇ'leri yürütürken benimsemiş oldukları taktik ve stratejiler Güney Amerika'dan Afrika'ya kadar benzer ve farklı özellikler gösterse de Ortadoğu DYÇ'lerin önemli bir kısmına sahne olmakta, çeşitli nedenlerle üçüncü ülkelerin müdahalesine maruz kalmaktadır. Ortadoğu'nun bir diğer özelliği ise sınırlarının tam olarak çizilememiş bir alan olmasıdır. Pek çok bilim insanı farklı sınırlar çizse de Türkiye, İran, Irak ve Suriye'nin sınır bölgelerinde cereyan eden PKK terörü, Ortadoğu olarak tanımlanan bölgenin hemen her zaman içinde kalmaktadır. Başta belirtilmesi gereken bir diğer nokta ise bölgenin her zaman için birbirine karşı örtülü olarak mücadele eden ülkelerin müdahalesine değil, barışçı arabuluculuk girişimlerine de sahne olduğudur. Ortadoğu üçüncü tarafların arabulucu olarak DYÇ'lere müdahil olduğu durumlar sıralamasında önde gelmektedir. 1993-2004 arasındaki dönemde üçüncü tarafların müdahalesi (devletler ve uluslararası kuruluşlar) %70 oranında iki taraflı müzakereler şeklinde gerçekleşmiştir. "Düşük Yoğunluklu Devlet İçerik Çatışmaların Yönetimi" adlı veri seti 1993-2004 yılları arasında, tam anlamıyla iç savaşa dönüşmemiş DYÇ'leri sayısal olarak incelemektedir (Melander, Möller, Öberg, 2009:59-60). Söz konusu dönemde, çalışmada

Türkiye'nin de dahil olduğu Orta Doğu bölgesinde, dünyadaki DYÇ'lerin %9'u yaşanmış iken, üçüncü tarafların müdahale girişimlerinin %35'i bu bölgede olmuştur. Ancak PKK ile yaşanan DYÇ üçüncü tarafların müdahil olduğu çatışmalar arasında yer almamaktadır (Melander, Möller, Öberg, 2009:66). Asya ve Afrika'da gerçekleşen DYÇ'ler diğer ülkelerin ilgisini nispeten daha az çekerken, Orta Doğu'da müdahale alanında başı İsrail-Filistin çatışması çekmektedir (Melander, Möller, Öberg, 2009:67). Nitekim Ortadoğu'nun stratejik konumu üçüncü ülkelerin çeşitli nedenlerle daha fazla müdahaleci olmasını güdülemektedir. Müdahil olma şekli %85'lik büyük bir payla ikili görüşmeler şeklinde olur iken, görüşmelerin büyük kısmı da isyancı grup ile değil, hükümetler ile yapılmıştır. Doğrudan görüşmeler yalnızca %10'luk bir kısmı kapsamaktadır (Melander, Möller, Öberg, 2009:68-69). Müdahil üçüncü tarafların içinde ABD 541 olay ile Birleşmiş Milletler'i (BM) dahi geride bırakmaktadır. ABD, İsrail-Filistin çatışmasında 334 kez müdahil olma eylemi gerçekleştirmiştir (Melander, Möller, Öberg, 2009:70). İstatistik çalışmasındaki seçim etkisi göz önünde tutulmak kaydı ile üçüncü taraflar, diğer tipteki savaş ve çatışmaların aksine DYÇ'lere savaşa dönme ihtimalleri azaldıkça müdahil olmak yolunu seçmektedirler (Melander, Möller, Öberg, 2009:76). Öte yandan çalışmamızın esas olarak konusunu teşkil eden uluslararası ilişkiler faaliyeti, barışçı arabuluculuk girişimleri değil ülkelerin birbirine karşı yürütmüş oldukları örtülü savaşlar ve bunu vekâleten (surrogate, proxy) gerçekleştiren terör örgütlerinin doğasıdır. Bu tip faaliyetler Ortadoğu coğrafyasında sıklıkla karşılaşılan bir olgudur. Sadece Lübnan ve Filistin örneklerinin düşünülmesi bile örgüt ve üçüncü ülke meselesinin yoğunluğunu ortaya koymaktadır.

3. Düşük Yoğunluklu Çatışma Teorilerinin Öncüleri

DYÇ'lerin geçmişini tarihin çok eski dönemlerine kadar götürmek mümkünse de modern ve Kober'in ifade ettiği şekliyle "post-modern" DYÇ'lerin teorik öncüleri vardır. Bu öncüler içinde Mao Çe-Tung ve Vo

Nguyen Giap, PKK'ya doğrudan örnek teşkil etmeleri nedeniyle ayrıca öneme sahiptir. Ayrıca Karl Marks'tan Engels'e kadar pek çok sosyalist önder ve kuramcı DYÇ teorisine katkıda bulunmuştur; ne var ki DYÇ'ler için ilk teorik fikirleri öne sürmek girişiminde modern askerî teorinin büyük düşünürü Carl von Clausewitz bulunacaktır.

a. Carl von Clausewitz

Carl von Clausewitz (1780-1831) modern savaşın en önemli teorisyenlerinden biri olarak günümüzde de hala etkisini yitirmemiş bir askerî düşünürdür. Ölümünden önce bitiremediği yapıtı Savaş Üzerine'de (Vom Kriege) halk savaşı ve partizanlardan bahsetmiş ancak onun etkisi bu kısa atıflarla sınırlı kalmamıştır.

Clausewitz öncesi dönemin en belirgin özelliği on yedinci yüzyıl Avrupa savaşlarındaki vahşetin yerini on sekizinci yüzyılda hükümetlerin düzenli ordulara yönelmesiyle savaşın daha az sivil kayıplara yol açması daha düzenli bir hal almasıdır (Heuser, 2010:141). Bir diğer önemli nokta ise düzenli ordular dışında "*parties*" (hafif güçler) tarafından gerçekleştirilen "*la petite guerre*" olarak bilinen küçük savaşların bilinmesi ve 18. Yüzyıl ortalarından itibaren üzerinde analizler yapılmasıydı. *Guerilla* kelimesine 1611'de yayımlanmış bir İspanyolca sözlükte dahi rastlanmaktadır (Heuser, 2010:142-143). Bu güçler *partisan* adı verilen bir komutan emrinde, düşman güçlerini izlemek, düşmanı manipüle etmek, onun hakkında istihbarat toplamak ve onu yıpratmak amacıyla kullanılıyordu (Heuser, 2010:143). Onlar zamanının özel kuvvetleri olarak tanımlanmış ve bu amaçla düzenli ordularla birlikte kullanılmışlardır (Heuser, 2010:143). Genç yaşta askerlerden, 30-40 kişiden 2500 kişilik birliklere kadar uzanan bir kuvvet aralığında oluşturulmaları dönemin çeşitli yazarları tarafından belirtilmiştir (Heuser, 2010:143-144). Bu savaşçılar kolay istihbarat toplamaları ve bölgeyi tanımları nedeniyle harbin yapıldığı bölgelerden kiralanıyordu (Heuser,

2010:146). Clausewitz, küçük savaşlar hakkında yazılan kitapları bilmekteydi ve bu konuda onlara referans da vermiştir (Heuser, 2010:148). Amerikan Bağımsızlık Savaşı'nda Washington komutasında bulunan düzensiz birlikler İngilizler'e karşı konvansiyonel muharebelerde başarı kazanamasa da hareket halindeki birlikleri yıpratmakta başarılı idi (Heuser, 2010:149-150). 1793 yılında Fransız Devrimi sürecinde yaşanan halk ayaklanması, "*halk savaşı*" kavramını ortaya çıkarmıştır. Ayaklanma dev bir "küçük savaşa" dönüşmüştür. Böylece isyan eden güçler politize olmuştur. (Heuser, 2010:150).

Bonapart'a karşı gerçekleşen 1808-1814 İspanyol isyanı, çok tanınan kelimeyi ve savaşma biçimini dünyaya tanıtmıştır. *Guerilla* (gerilla) kelimesi Fransız işgalcilere karşı mücadele eden gönüllü halk birliklerinden oluşan savaşılar için kullanılmıştır. Bu birlikler deneyimli komutanların emrine girdikçe partizan birlikler gibi hareket etmeye başlamış ve düzenli birlikler ile birlikte kullanılmışlardır. Bu birliklerin kendi ülkelerini savunuyor olmaları ideolojik yanlarını oluşturmuştur (Heuser, 2010:152-153). Clausewitz onların bu politik yanlarını övmektedir ve onları Fransızlara karşı olan Prusya direnişine örnek olarak göstermektedir (Heuser, 2010:154). Clausewitz'e göre halk savaşının barbarlığının sorumlusu işgalcilerdir ve vatan savunması adına bu durum mazur görülebilir (Heuser, 2010:155). Clausewitz 17-59 yaş arasındaki düzenli birlikler haricinde düşmana karşı silahlı savunma yapan birlikleri "*landsturm*" olarak adlandırmış ve nasıl harekât yapacaklarını açıklamıştır: bu birlikler düşmanla açıktan muharebeye girmeyecek, onu yıpratacak ve geri çekileceklerdir (Heuser, 2010:157). Clausewitz'in çağdaşı olan askeri yazarlar halk savaşı olgusundan hem isyancılar hem de isyan bastıran taraf için dersler çıkarmışlardır (Heuser, 2010:159). Clausewitz halk savaşı ile küçük savaş kavramlarını ayırarak teoriye önemli bir katkıda bulunmuştur (Heuser, 2010:160). Öte yandan Clausewitz'in teoriye doğrudan yaptığı katkıların yanında Onun klasik stratejik görüşlerinin günümüz DYÇ'lerine uygulanmasının mümkün olup olmadığı da tartışılmıştır. Bu noktada, Düşük Yoğunluklu Çatışma hakkındaki önemli itirazlardan birisi,

Clausewitz'in temsil ettiği, devletler arası mücadeleyi temel alan klasik askerî stratejinin kutupsuz dünyada kolayca uygulanamayacağıdır (van Creveld, Kaldor, Luttwak; aktaran Kinross, 2004:35). Bu görüşe göre onun dünyası, devletin tek siyasi oyuncu olduğu, devletin dışında hiçbir gücün gerçek anlamda bir silahlı ve politik mücadele yürütemeyeceği Napolyon Çağı'nın dünyasıydı. Kaldı ki günümüzde pek çok devlet, devlet dışı güçlerin etkisi nedeniyle kendi topraklarının bir kısmında otoritesini kaybetmiştir. Bu güçler terörist örgütler olabileceği gibi, Birleşmiş Milletler ve NATO gibi uluslararası kuruluşlar da olabilmektedir. Yine bu görüşe göre günümüzde, devletlerin küreselleşme nedeniyle birbirlerine olan bağımlılığı artmakta ve klasik devlet egemenliği kavramı aşınmaya başlamaktadır. Bu nedenle onun temsil ettiği klasik askerî stratejinin de aşılması gerekmektedir (Kaldor; aktaran Kinross, 2004:35). Bu noktada esas tartışılması gereken nokta şudur: Düşük Yoğunluklu Çatışma Clausewitz çizgisindeki klasik anlayışa göre gerçek bir savaş olarak kabul edilebilir mi? Veya savaşların esas mahiyeti, savaşlar ortaya çıktığından beri temel özellikleri itibariyle hiç değişmemiş midir? İkinci soruya cevap verilmesi bu çalışmanın sınırlarını fazlasıyla aşan, bütün harp tarihi hakkında ayrıntılı bir çalışma yapılmasını gerektiren bir konudur.

Kinross'a göre klasik yaklaşımın bağları resmî askerî literatürde olsa bile teorik planda henüz kopmamıştır (Kinross, 2004:52-53) Son dönem ABD askerî belgelerinde bu tutumu görmek mümkündür. Askerî çatışmalar yüksek veya düşük yoğunluklu olarak ayrılmamış, savaş ve "savaş olmayan operasyonlar" (operations other than war) ayrımına gidilmiştir. Belgelerin yayımlandığı 90'lı yıllarda, Clinton dönemi siyasi gelişmelerinin bu terimlerin kullanılmasında etkisi olmuştur (Kinross, 2004,52). ABD karşısında tehdit olarak Maocu kır gerillasının yerini daha farklı tehditler almaya başlamıştır. Bu nedenle DYÇ doktrininin II. Dünya Savaşı ve Vietnam Savaşı'nın etkisinde kaldığı düşünülmüştür. DYÇ'lerin Clausewitz'in görüşleri doğrultusunda bir savaş olup olmadığı yukarıda sorulmuş olan ilk soru idi. DYÇ'nin bir savaş olup olmadığı konusunda Kinross'un görüşü, DYÇ'nin Clausewitz'in savaş hakkında belirtmiş olduğu temel özelliklere uymakta

olduğudur: bu çatışmalarda da devletlerin ve karşı tehdidin savaşta esas motivasyon unsuru siyasettir (DYÇ'lerde daha da öne çıkmaktadır), insanları harbe götüren motivasyon onurlanmak ve şeref kazanmaktır (radikal gruplardaki şehadet anlayışı); DYÇ gerçek savaş ile teorik savaş arasındaki çeşitli yoğunluklardaki savaş biçimleri arasındakilerden biridir. Kaldı ki Clausewitz savaşın son noktası olarak her zaman için düşman kuvvetlerinin toplu imhasını öngörmemiştir (Kinross, 2004:48) En önemlisi olarak da onun Ağırlık Merkezi yaklaşımı DYÇ'ye de tamamen uygundur. Nitekim terörist bir örgütün veya bir isyanın ideolojik, kişisel, askeri ve coğrafi bir ağırlık merkezinin olması kaçınılmazdır. Örneğin Usame bin Ladin'in öldürülmesi El Kaide örgütünü yok etmemiş; ancak, bir ağırlık merkezi olan kişi yerini ideolojiye bırakmıştır. Burada DYÇ'nin çok özgül bir özelliği daha ortaya çıkmaktadır: konvansiyonel bir savaşta ağırlık merkezinin kırılması, o taraf için yenilgi demektir. Ancak DYÇ stratejisini kullanan bir örgütte ağırlık merkezi organikdir; askerî, diplomatik ve ekonomik yollarla ezilmesi gerekir. (Kinross, 2004:47).

İki kutuplu dünyanın süper güçlerin çatışmasına odaklı olarak endoktrine olan ve örgütlenen orduları, Doğu Bloku'nun çökmesiyle ortaya çıkan yeni tehditler ve çatışma biçimleri karşısında hazırlıklı değillerdi (Özdağ, 2010a:17, Smith, 2003:31; aktaran Kinross, 2004:50) Bu nedenle klasik doktrinin bire bir olarak DYÇ ortamında uygulanabileceği fikri de çıkarılmamalıdır. Nitekim Smith, karşıt bir görüş olarak, eski Yugoslavya'da yaşanan türdeki çatışmalarda ABD güçlerinin sergilemiş olduğu yavaş ve tatmin edici olmayan tepki verme sürecini örnek göstermekte ve Clausewitz çizgisini eleştirmektedir.

b. Sosyalist Teorisyenler

Çalışmada terör örgütünün Marksist-Leninist ideolojiyi ne kadar benimsediği veya bu ideolojiye ne kadar uygun hareket ettiği yer almamıştır;

bu araştırma çalışmanın sınırları dışındadır. Türk güvenlik güçleri tarafından yakalanan terörist Şemdin Sakık, Öcalan'ın Karl Marks'a ait Kapital'i dahi okumadığını iddia etmektedir; ancak, bu da analiz açısından önemli değildir (Sakık, 2005:65). Öcalan'ı tanıyan bir terörist olarak Sakık'ın Apo'yu sözde komutan olarak yaptığı tasviri oldukça ilgi çekicidir. Öcalan korkak ve ilkesiz bir elebaşı olarak ek güvenlik önlemleri olmadan Lübnan'a bile gidememiş ve Kuzey Irak'ta hiç bulunmamıştır. Öcalan'ı Karl Marks'tan Ho Chi Minh'e kadar sosyalist önderler ile kıyaslayan Sakık onu sözde bir lider anlamında çok ağır şekilde itham etmektedir (Sakık, 2005:300-302).

Örgüt Doğu Bloku'nun dağılması sırasında 26-31 Aralık 1990 tarihli 4. PKK Kongresi'nde Marksizm'den bazı noktalarda ayrılan bir doktrin arayışına girmiştir (Doğan, 2007:97). Örgütün kullanmış olduğu kıvılcık, orak-çekiçli bayrak dahi değiştirilmiştir. Bu noktada, çalışmamız açısından önemli olan, örgütün bu ideolojinin kurucuları, diğer teorisyen ve uygulayıcılarının askerî görüşlerini ne kadar benimsediğidir. Örgüt daha önce de bahsedildiği gibi genel olarak Mao Çe-Tung'un uzatmalı halk savaşı stratejisini benimsemiştir ancak bu stratejiye gelmeden önce komünist liderler Marks ve Engels'ten Mao'ya uzanan çizgideki askerî ve politik görüşleri aktarmak yararlı olacaktır. Sosyalist hareketin iki büyük lideri olan Karl Marks (1818-1883) ve Friedrich Engels (1820-1895) için savaş, psikolojik ve ekonomik yönleri de son derece önemli olan, "devrim" ile eş zamanlı yürüyen bir eylemdir. Engels, askerî konular ile oldukça yakın olarak ilgilenmiş ve bu konu hakkında diğer yazmış olduklarından daha fazla yazmıştır. Engels'in askerî görüşleri Clausewitz'den güçlü olarak etkilenmiştir. (Neumann, 2007:220-223). Gerillanın amacı hasmının kapasitesini değil, iradesini yok etmektir; ancak, Clausewitz, Jomini, Marks ve Engels gibi askeri teorisyenler gerilla savaşını konvansiyonel savaşın bir eki olarak görmüşler ve düzenli birlikler karşısında fazla şans tanımamışlardır. Engels gerilla savaşında fazla bir gelecek dahi görmemiştir (Kalyanaraman, 2003b:173-174). Ne var ki Neumann ise bunun tersini iddia etmekte ve silahlı halk kavramını ortaya atan Engels'in ve DYÇ'nin bütünü bağlamında Marks'ın bu tip mücadelelerin ve gerillanın

önemini kavradığını ifade etmektedir (Neumann, 2007:243). Marksist-Leninist bir örgüt olan PKK'nın ele alındığı bu çalışma açısından söz konusu sosyalist önderlerin konu hakkındaki fikirleri büyük önem taşımaktadır.

Marks ve Engels Avrupa'da yaşanan 1848 Devrimleri nedeniyle kriz ve devrim arasındaki ilişkiyi anlamışlardı. Böylece devrimci isyanlar için stratejiye zamanlama unsurunu da katmış oldular (Neumann, 2007:227). Engels'in bir diğer önemli katkısı ise yirminci yüzyılda pek çok takipçi bulabileceği "silahlı halk" kavramıdır (Neumann, 2007:243). Her iki teorisyen de Paris komünü günlerinden ve yaratmış olduğu mücadeleden oldukça etkilenmiştir. Kırım Savaşı günlerinde daha çok uluslararası ilişkiler ve devletlerarası savaş konuları ile ilgilenmiş olsalar da bu düşünürlerin halk savaşı konusuna sosyalist teori çerçevesinde yaptıkları öncü katkı büyük önem taşımaktadır.

Diğer taraftan Giap ve Mao gibi DYÇ teorisyenlerinin önünü açan ayaklanma stratejisi yaklaşımının izini Stalin'in yazılarında sürmek mümkündür. Joseph Stalin (1878-1953) "Strateji ve Taktik" adlı kitabında devrimci yedekler ve ayaklanmayı açıklamaktadır. Ona göre dolaysız devrimci yedeklerin başında köylüler ve ülkenin ara tabakaları gelmektedir. Dolaylı yedekler ise soyuttur: ülkenin proleter olmayan kendi sınıfları arasındaki çatışmalar" ve "burjuva devletler arasındaki çatışmalardır (Stalin, 2007:75).

Stalin'in örnek verdiği yer ve zaman elbette terörle mücadele eden Türkiye'den farklıdır. Stalin Nisan-Ekim 1917'deki Bolşevik stratejisini doğru bir strateji olarak göstermektedir: öncü kuvvetler toplantı ve gösteriler ile sokak eylemlerine yöneltmişlerdir (Stalin, 2007:76) Zamanlama, düşmanın tam olarak kargaşaya düştüğü yani belirlenen en iyi zamanda olmalıdır, ayaklanma rotasından şaşmamalı ve eğer geri çekilme kaçınılmaz ise bu kontrollü olarak yapılmalıdır (Stalin, 2007:77-80). Mao Çe-Tung (1893-1976) kuşkusuz yirminci yüzyılın önemli liderlerinden biridir. Kendi adı ile anılan sosyalizm doktrini ve SSCB ile olan rekabetinin yanında bir askeri teorisyen

olarak da tarihe geçmiş ve pratikte de bunu başarı ile uygulayanlar arasına girmiştir. O askeri-politik mücadeleyi daha sonra PKK tarafından da kullanılacak üç aşamalı bir strateji ile öngörmüştür: stratejik savunma, stratejik denge ve stratejik saldırı. Öcalan da yaptığı planlarda 2000 yılı civarında bir ayaklanma ve politik bir zafer düşlemekteydi (Özdağ, 2010a:43). Nitekim Mao'ya göre gerilla önem taşısa da bu düzenli birliklerin ardından geliyordu. Ona göre gerillanın görevi küçük düşman birliklerini yok etmek ve büyük grupları yıpratmaktı. Gerilla düşmanın gerisinde üsler kurar ve şaşırtmaca ile saldırır ve geri çekilirdi. Gerilla iki unsurdan oluşmakta idi: muharebe ve savunma güçleri. Halk desteğini bu savunma güçleri sağlamakta idi. Böylece kızıl ordu, gerilla güçleri ve halk ruhani birleşme ile bir araya gelmekte idi (Kalyanaraman, 2003b:177-179).

Güney Doğu Asyalı DYÇ teorisyenleri Mao Çe-Tung, Vo Nguyen Giap (1912) ve Truong Chin'in (1907-1988) DYÇ hakkındaki görüşlerinin önemi, onların yalnızca kendi uluslarına değil dünyadaki diğer gerilla ve terörist hareketlerine de seslenmiş olmalarından kaynaklanmaktadır. Asya tarzı DYÇ, teorik ve pratik yapısı sayesinde dünyanın pek çok yerine uyarlanabilir bir özellik göstermektedir (Paschall, 1985:33-34). Burada Giap'a ayrıca önem vermek gerekir. Nitekim Vo Nguyen Giap Japonya, Fransa ve ABD'ye karşı yürütülen Vietnam direnişinin en önemli askeri liderlerinden biri olarak Mao'nun halk savaşı stratejisine teorik ve pratik olarak büyük katkıda bulunmuş bir generaldir. Giap da Mao'nun gerilla teorisini paylaşmış ve geliştirmiştir. Giap'a göre Mao'nun son safhada ele aldığı isyan, gerillanın moral üstünlüğü ele geçirmesi, modernizasyonu, uluslararası destek ve toplu başkaldırı olarak dört bölüme daha ayrılmıştı (Kalyanaraman, 2003b:179).

Giap halk savaşını, Kuzey ve Güney Vietnam tecrübelerini birlikte ele alarak, ayaklanma ve gerilla savaşı, sürekli taarruz ve insiyatifi elde tutma kavramları ile birlikte açıklamıştır. Ona göre devrimci şiddet zaten doğru bir felsefi temele dayanmakta idi ve düşman devlet ve ordusu, içindeki diyalektik çelişki nedeniyle, ne kadar güçlü olursa olsun, doğru askeri strateji karşısında

yenilmeye mahkumdu. Bütün ülke devrimci bir askeri kampa dönüştürülmeli ve bütün halk elindeki teçhizata bakılmaksızın direnişe ve harbe katılmalı idi. Örgütlenme yöresel birliklerden, düzenli birliklere (Giap, 2003:32), genel direniş ise kısmî ayaklanmalardan genel ayaklanmalara doğru gitmeli idi (Giap, 2003:27). Nitekim Kuzey Vietnam Ordusu zaman içerisinde düzenli ve nispeten modern silahlarla donanmış bir orduya dönüşmüştür (Giap, 2003:35). Söz konusu teçhizat istilacı güçlerden ele geçirilmiş veya sosyalist kamp tarafından yardım olarak verilmiştir. Bu noktada Kuzey Vietnam'ın Güney'de desteklediği gerilla faaliyetleri ve Kuzey'i destekleyen SSCB ve Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC) düşünülür ise iç içe geçmiş cephe gerileri daha iyi anlaşılacaktır (Giap, 2003:42). İleride görüleceği gibi Kuzey Irak'ın PKK için bir cephe gerisi olmaktan çıkarılmasının mücadeledede ne kadar önemli bir yere sahip olduğu anlaşılacaktır. SSCB ve ÇHC'nin 1972 yılında ABD ile olan ilişkilerinin yumuşamaya başlaması Kuzey Vietnam'ı çok önemli iki destekten yoksun bırakacak; ancak, 1975'te Güney'in Kuzey Vietnam tarafından ele geçmesi engellenemeyecektir (Armaoğlu, 2010:815-817). Kesilen dış desteğe rağmen politik etkinin büyüklüğü bunu telafi edebilmiştir.

Giap'a göre, silahlı mücadele temel mücadele biçimi, politik eylem ise silahlı mücadelenin temelidir. (Giap, 2003:50-51). Mücadele uzun süreli olmakla birlikte son darbenin indirilmesi için uygun zamanın oluşturulmaya çalışıldığı bir süreçtir. Bu süreçte düşman ile arada bulunan dış cephenin gerisinde de cephe gerileri oluşturulmalı, kızıl kurtarılmış bölgeler büyütülerek düşmana manevra alanı bırakılmamalıdır. İnsiyatif tamamen ele geçirilerek rakip savunma durumunda kalmaya zorlanmalı, o imha edilirken kuvvet arttırılma yoluna gidilmelidir. Onun deyişi ile "*Dövüştükçe güçlenir, dövüştükçe zaferler kazanırız.*" (Giap, 2003:60). Bu, Mao'nun uzatmalı halk savaşı kavramının bir başka bir yorumu ve paraleli olarak görülebilir. "*Gerilla savaşı düzenli ordu savaşına (konvansiyonel savaş) doğru yürümelidir.*" (Giap, 2003:69). Burada yine Mao'nun hareketli savaş anlayışının izi görülür.

Vietnamlı lider Truong Chin, Mao'ya ait üç aşamalı savaş doktrinine yeni bir boyut daha kazandırmıştır. Ona göre savaşın son aşaması olan karşı saldırı evresinde zamanlaması iyi hesaplanmış bir halk ayaklanması, hasım kuvvetlerin kesin yenilgisini sağlayabilirdi. Bu yöntem 1945'de Vietnamlı komünistler tarafından Japon Ordusu'na karşı başarı kazanmıştı (Paschall, 1985:34). Vo Nguyen Giap da çok benzer bir doktrin ortaya koymuştur (Paschall, 1985:35). Arjantinli ünlü devrimci Che Guevera (1928-1967) ise DYÇ'lerde gerilla gücü kullanımı taktiğine oldukça farklı bir bakış getirmiştir. Ona göre büyük gerilla gruplarına gerek yoktu. Halkı ajite etmek için küçük birimler kullanılmalı ve bu öncü kollar "*foco*", genel isyan için bir katalizör görevi yapmalı idi (Kalyanaraman, 2003b:179-180). Vietnamlı teorisyenler gerilla savaşının sürekli olmasını bu sayede düşmanın sürekli savunma halinde kalmasını ve saldırıya açık hale getirilmesini vurgulamıştır. Bu bağlamda Asya tarzı savaşın yalnızca ilk aşaması DYÇ olarak kabul edilebilir. Diğer iki aşamada orta ve düşük yoğunluklu çatışma bir arada bulunur, güçlü, endüstrileşmiş ülkenin ordusunun hareketlilik, sayı ve teknoloji gibi avantajları savaş alanına kazandırılan büyük derinlikte kaybolmaktadır (Paschall, 1985:35). Kuzey Vietnamlı generallerin yalnızca düzenli birliklere veya gerilla birliklerine dayanmadıkları açıktır. Aksi takdirde bunların yalnızca birine dayanarak yapılan bir savaşın Güney Vietnam Ordusu karşısında başarılı olması mümkün olmayabilirdi (Paschall, 1985:41). Vietnam Savaşı yirminci yüzyılda görülen halk savaşlarının tipik örneğidir, bir DYÇ'nin politik hedefinin askeri hedefinden önce geldiğini ve politik başarısının da askeri başarısından daha büyük olduğunu göstermiştir. Viet Minh kuvvetleri ve Vietkong gerillalarının büyük kaybına karşın ABD ancak 55.000 askerini kaybetmiş, (Armaoğlu, 2010:816) ancak Amerikan kamuoyunun tepkisi ve mücadelenin kaybedilmek yerine kazanılamaz hale gelmesi nedeniyle Güneydoğu Asya'da önemli bir kuvvet değişikliği meydana gelmiştir. Mao, Giap ve Chin'in görüşlerinin önemi aynı stratejiyi PKK'nın da örnek almasından kaynaklandığı gibi, söz konusu teorisyenlerin girişmiş oldukları mücadeleyi kazanmalarından da gelmektedir. Sosyalist DYÇ

teorisinde bir diğ er yaklaşım ise özellikle Marighela ile yankısını bulan şehir gerillası yaklaşımıdır. Genellikle şehirli ve orta-üst sınıftan gelen gençlerin oluşturduğu devrimciler, köylüler ile kolay iletişim kuramıyor ve kırd a zorluk çekiyorlardı; nitekim aynı olgu PKK'nın ilk kuruluş yıllarında da görülecektir. Marighela'ya göre şehirlerin kırlardan başlayarak kuşatılması fikrine karşın dört ila beş kişilik timlerden oluşan şehir yapılanması daha etkiliydi. Hafif silahlar ile donatılmış bu timler şehirlerdeki yumuşak hedeflere saldırmalı idi. Şehirlerde oluşturulan hücre evi ağları ile güvenlik güçleri geri çekilmeye zorlanacaktı. Hepsinin sıkı olarak idare edilmesine de gerek yoktu. Bir sorumlu, pek çoğunun stratejik komutası için yeterli idi. Ancak bu taktik ve strateji anlayışına karşın Fidel Castro daha sonra "Şehirler devrimin mezarlığıdır." diyecektir (Kalyanaraman, 2003b:180-182).

4. Düşük Yoğunluklu Çatışmaların Yarattığı Hükümet – Ordu Gerilimi: Politik Baskı ve İsrail Örneği

DYÇ'lerin politik önemi önce de ifade edilmişti. Nitekim DYÇ'ler için, diğ er çatışma şekillerinde olduğu gibi genel kabul gören yaklaşım, hükümet - ordu ilişkilerinin birbiri ile tam olarak uyumlu olması gerektiği şeklindedir (Cohen, 2003:21). Bu durum özel bir öneme sahiptir; çünkü, DYÇ'ler hali hazırda önemli sosyal boyutlara sahiptir ve hükümet - ordu uyumunu fazlasıyla gerektirir. Bu durum her bir askerin operasyonel seviyede tek tek kontrol edilmesine kadar varabilir. Nitekim operasyonel seviyedeki faaliyetler basın yoluyla hemen kamuoyuna iletilir (Cohen, 2003:21). Politik etkinin önemi yine karşımıza çıkmaktadır; ancak bu nokta esas paradoks noktasını oluşturur. Sivil öncelikler ile askeri seçenekler nadiren birbiri ile uyumlu olmaktadır. Nitekim 2000 yılı Eylül ayındaki Filistin-İsrail çatışmasında İsrail Savunma Bakanı Binyamin Ben-Eliezer, Genelkurmay Başkanı Shaul Mofaz'dan istifa etmesini kamuya açık olarak talep etmişti (Cohen, 2003:22).

Bu gerginliğe neden olarak iki değişken sorumlu tutulabilir: ilki politikacı ve askerlerin değişik profesyonel alanlardan gelmeleri ve pek çok etkileşim ile ortaya çıkan kişisel ilişkileri ile iletişim teknolojilerinde yaşanan devrimdir. İletişim teknolojilerinin hızla gelişmesi, özellikle sivil hayatları öncesinde askeri kariyere sahip politikacıların savaşta "*mikro-yönetim*" olarak adlandırılacak şekilde askeri sevk ve idareye müdahil olabilmelerini sağlamıştır. (Cohen, 2003:23). DYÇ'lerde sivil - asker ilişkisini etkileyen üç önemli özellikten ilki, onun bir anda değil tedricen gelişen ve ortaya çıkan bir doğaya sahip olması ve ikincisi de isyancı güç tarafından yıpratmaya ve sabra dayalı bir strateji ile yürütülmesidir: bu ilke IRA'nın "*Twcfaidh aria*" (Bizim günümüz gelecektir) sloganında kendini gösterir. DYÇ'lerde yaşanan hükümet - ordu geriliminin üçüncü nedeni ise onun tekil doğasıdır (Cohen, 2003:24). Savaşın bu şekilde değişen doğası ordular ile hükümetlerin arasındaki ilişkileri de etkilemiştir. İsrail Ordusu örneğinden yola çıkılır ise sağlıklı bir hükümet – ordu ilişkisinin kurulabilmesi için gerekli olan bilgi birikimi daha çok ordu tarafından elde edilmekte ve geliştirilmektedir (Michael, 2007:422-423). İsrail kabinesi stratejik konular üzerinde nadiren durmuş ve bu alanı İsrail Ordusu'na bırakmıştır. Ayrıca politik yapı stratejik hedeflerini güç kullanımına aktarırken zorluk yaşamaktadır. Ordu'nun bilgi birikimi ve saygınlığı onun iletişimdeki baskınlığını arttırmaktadır (Michael, 2007:422-423). Bu durum ordunun hükümet ile arasında olan iletişim "boşluğu"nun nispeten ordu lehine dolması anlamına gelmektedir (Michael, 2007:424). Ordu'nun saygınlığı ve konu hakkındaki bilgi birikimi onun bir otorite ve bilgi kaynağı olarak üstün bir konuma gelmesini sağlamaktadır (Michael, 2007:426). Amir Oren, İsrail'deki durumun ABD'deki durumun tam tersi olduğunu, İsrail'de genel stratejinin Ordu tarafından belirlendiğini belirtmektedir (Ha'aretz, 2005; aktaran Michael, 2007:427). Ordu, Kruglanski'nin ifadesi ile "Epistemik otorite" haline gelmektedir. Epistemik Otorite bireyin güvendiği ve belli konular hakkındaki bilgileri içselleştirdiği enformasyon kaynağı olarak tanımlanmaktadır (Kruglanski, 1989; aktaran Michael, 2007:428). Ehud Barak'ın Oslo sürecinde önemli adımlar atabilmesi

ve büyük bir tepkiye neden olmaması bu sayede olmuştur (Michael, 2007:430). Diğer yandan İsrail Ordusu'nun DYÇ'ler hakkında artan entelektüel birikiminin, politik karar alıcıların stratejik öncelikler ve ulusal çıkarlar hakkında alacakları kararların önüne geçmemesi gerektiği de iddia edilmiştir (Michael, 2007:436). Eğer politik yapı askeri yapıya gerekli stratejik girdileri vermekte başarısız olursa bu mücadelenin toptan başarısızlığı anlamına gelir (Michael, 2007:437). Bir diğer olgu ise ordunun İsrail'deki konumu ve sivil politikacıların gerekli entelektüel altyapıyı sağlayamamalarının onların sorumluluktan kaçmalarını sağlamasıdır (Michael, 2007:437). Sivil yönetim neredeyse operasyonel düzeyde bir harekâtın yapılıp yapılmaması noktasında karar vermekte, stratejik derinlikte öngörüler yapabilmekten uzak kalmaktadır (Michael, 2007:439). Ordu ile politikacılar arasındaki iletişim kopukluğu ve doğrudan iletişim yerine basın kullanılması da stratejik ve politik hedeflere ulaşılmasında sorunlar yaratmaktadır (Michael, 2007:440). Nitekim Türkiye örneğinde de sorumluluk büyük oranda TSK üzerinde kalmış ve sivil yönetim gerekli stratejik girdiyi sağlamakta etkili olamamıştır. Bu nedenle politik hedeflere ulaşılmasında, askerî harekâtlar ile siyaset arasında uyumun sağlanması her zaman mümkün olamamıştır.

5. Düşük Yoğunluklu Çatışmalarda İngiliz ve Amerikan Yaklaşımları

DYÇ'lerdeki başlıca iki yaklaşım Amerikan ve İngiliz yaklaşımlarıdır. Burada yaklaşım ifadesini kullanılması anlamlıdır, çünkü ABD'nin girmiş olduğu Vietnam Savaşı gibi şiddetli gerilla savaşlarından, Somali'deki UNOSOM misyonu gibi barışı koruma harekâtlarına kadar, genellikle bütüncül bir teori geliştirmekten uzak ve daha çok teknolojik-konvansiyonel üstünlüğe dayalı bir taktik ve strateji izlediği görülmektedir. Ancak İngiliz yaklaşımı için teori ifadesini kullanmak daha yerinde olacaktır. Kalpler ve zihinleri kazanmaya dayalı bir strateji ile "*Retreat From Empire* (imparatorluk topraklarından çekilme)" adı verilen süreçte kimi zaman başarısız olunsa da,

Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı tatmin edici sonuçlar alabilmiştir. Öte yandan Kuzey İrlanda örneğinin ayrıca ele alınması gerekmektedir. Amerikan ve İngiliz yaklaşımları PKK olgusu ile paralellik taşıyan isyan bastırmaya dayalı bir DYÇ teorisine dayanır. Nitekim bu noktada Türkiye’de yaşanan terörle mücadele sürecinin esas itibarıyla özel bir isyan şekli olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Eruh ve Şemdinli baskınlarının yapıldığı akşam Genelkurmay Başkanlığı’nda yapılan toplantıda “Bu bir isyandır” tespiti yapılmıştır (Özdağ, 2010a:21). Zaten isyan bastırma veya diğer kontr-terör hareketlerinin ülke içi politik temelinde halk desteğinin kırılması kalplerin ve zihinlerin kazanılması vardır.

Geleneksel askerî görüş DYÇ’lerin en sık rastlanan şekillerinden biri olan isyan bastırma vakalarından, onun konvansiyonel olmayan doğası nedeniyle kazandığı özellikleri nedeniyle uzak durmayı tercih etmektedir. İsyân bastırmak, halk ve basın ile ilişki kurmak, kuvvet esirgemenin aşırıya varması ve pek çok neden bunların arasındadır (Jones, Smith, 2010:82). ABD’nin Vietnam’daki yenilgisi ve Irak’ta uğradığı başarısızlık isyan bastırmaya dayalı DYÇ teorisini yeniden gündeme getirmiştir (Jones, Smith, 2010:83). Bu durum Amerikan askerî yazını ve akademi çevrelerinde bir rönesansa yol açacaktır (Jones, Smith, 2010:84). Bu bağlamda iki yeni teori oluşmuştur. ilki *neo-klasik isyan bastırma* teorisidir ve Marksist-Leninist devrimciliğe dayanan klasik DYÇ tarzını temel almaktadır. Diğerisi ise *küresel isyan bastırma* teorisi olup 11 Eylül saldırıları sonrası ortaya çıkmış ve dinci terörü küresel şebeke ağı ile birlikte ele almıştır (Jones, Smith, 2010:84). Özellikle Kuzey İrlanda’da sağlanan başarının Irak ve Afganistan’da tekrarlanamaması DYÇ teorilerini yeniden gündeme getirmiştir. Örneğin durumun gittikçe kötüye gitmesi nedeniyle Irak’ta Sünni kabilelerin oluşturduğu ağın kültürel yapısının araştırılması ve buna göre politika geliştirilmesi önerilmiştir (Jones, Smith, 2010:86). Diğer bir yaklaşım ise duruma dördüncü nesil savaş ve askeri devrim perspektifinden bakmıştır. Nitekim başat güçlerin bütün teknolojik üstünlüğüne karşın olası bir asimetrik ve konvansiyonel olmayan saldırı, hasım güçler tarafından her an

gerçekleştirilebilirdi. Dağılan SSCB ve Yugoslavya'da ortaya çıkan durum barışı koruma operasyonlarını gerektirmiş ve askeri düşüncede radikal değişiklikler yapılmasını zorunlu kılmıştı. (Jones, Smith, 2010:87). Amerikan ve İngiliz Orduları'nın isyan bastırmaya dayalı DYÇ harekâtlarında çok farklı yaklaşımları bulunmaktadır. İngilizlerin küçük birliklere, politik önceliğe, esneklik ve insiyatif almaya ve adapte olmaya dayalı olan kolonyal bakışı ile büyük birlikler ve ateş gücüne dayalı Amerikan yaklaşımı büyük farklılık gösterir. Örneğin McFate İngiliz Ordusu'nun başarısını Kuzey İrlanda örneğinde daha çok Katoliklerin kültürel özelliklerinin iyi anlaşılması olmasına bağlamaktadır (Jones, Smith, 2010:87-88). Bazı araştırmacılara göre ise bu güçlü bir İngiliz kurumsal hafızasından değil, çabuk adapte olmaktan kaynaklanıyordu. Nitekim Amerikan Ordusu için bu durum daha vahim olmuştur (Jones, Smith, 2010:89) Klasik Amerikan yaklaşımı teknoloji ve kesin sonuçlu darbelere dayalı bir temele sahiptir (Jones, Smith, 2010:91). Ancak David Petraeus ve Peter Chiarelli gibi generaller askerlerin istediği gibi savaşacakları muharebeleri değil muharebelerin istediği gibi askerler yetiştirilmesi gerektiğini anlamışlardı (Jones, Smith, 2010:91). Amerikan ordusunun yalnızca güce dayanan yaklaşımına karşın Irak'ta kalpler ve zihinler kazanılamasa da güvenlik ve güven yeniden tesis edilebilirdi. Nitekim bölgede görev yapan ABD'li komutanlar yerleşimlerde tesis edilen güvenliğın önemine dikkat çekmişlerdir. Böylece neo-klasik isyan bastırmaya dayalı DYÇ teorisi selefini oldukça geçmiştir (Jones, Smith, 2010:92). Diğer isyan bastırma teorisi ise küresel isyan bastırma teorisi olarak 11 Eylül saldırıları sonra ortaya çıkmıştır (Jones, Smith, 2010:94) Usame Bin Ladin'i yakından hiç görmemiş, "Oslo'dan Cakarta'ya" kadar kırktan fazla ülkeden, çeşitli tabakalardan insanlar, onun amaçları doğrultusunda eylemler yapmıştır. Bu öncekilerde rastlanmayan, bölgesel olmanın ötesinde bir olgu idi (Jones, Smith, 2010:94-95). 2000'lerin sonlarında Amerikan askerî düşüncesini oldukça etkilemiş bu görüşe göre bütün dünyada küresel bir şebeke halinde ve El Kaide çatısı altında birleşmiş olan örgütlerin amacı küresel bir ayaklanma ile İslam ülkelerine hakim olmaktı (Jones, Smith, 2010:98)

Küresel (DYÇ) teorinin Kilcullen ve Hoffman gibi taraftarları neo-klasik teoriyi Maocu halk savaşı çerçevesinde ve mekân olarak bir coğrafi bölge ile sınırlı kalmakla; tek boyutlu olmakla suçlamışlardır (Jones, Smith, 2010:100-101). Nitekim teröristler artık mekânsızlaşmıştır. Yalnızca Orta Doğu'da değil Avrupa ve ABD'de de saldırıda bulunabilmektedirler: saldırı bir yerlerde değil her yerde olabilir. (Jones, Smith, 2010:102).

Küresel teorisyenlerden Kilcullen sorunun aslında din ve ideoloji değil sosyal arkaplan olduğunu vurgulamıştır (Jones, Smith, 2010:104). Ancak bu durumda Maocu örgütleri eyleme geçiren şeyin de yalnızca sosyal ve psikolojik arkaplan olduğu eleştirisi ile karşılaşmıştır (Jones, Smith, 2010:105). Diğer yandan Clausewitz'in savaflara getirdiği politik temel yaklaşımı ve soyutlamaları Küresel teoriler için başka bir çıkmazdır (Jones, Smith, 2010:107). Küresel teoriler neoklasik teorilerin aksine politik çözüm ve politik ağırlık merkezi hakkında ciddi bir öneri getirmemektedir (Jones, Smith, 2010:109). Küresel teori bir adım daha ileri giderek İngiliz Eleştirel Okulu'nun anlayışına benzer bir şekilde Batı Dünyasının ve getirdiği sistem ve değerlerin Müslümanları ikinci sınıf insanlara dönüştürdüğü ve dinci terörün onların silahı olduğu şeklindeki bir anlayışa gelmektedir (Jones, Smith, 2010:111). Küresel terör ile başa çıkmak için kalpler ve zihinler kazanılmalı ve bu Clausewitz'ci bir çizgide küresel teoride olmayan bir şekilde yapılmalıdır (Jones, Smith, 2010:116). İster İngiliz kalpler ve zihinler DYÇ teorisi olsun ister Amerikan küresel veya neo-klasik DYÇ teorileri olsun modern dünyada aynı temel olgu ile karşı karşıyadır. Terörist eylemler El-Kaide gibi büyük çapta küresel bir coğrafyada ya da Kuzey İrlanda gibi mikro bir çevrede gerçekleşebilirler. Her ikisinin küresel ve yerel özellikler gösteriyor olmaları onları askerî ve politik bir olgu olarak ortak zeminde incelememizi mümkün kılmaktadır.

a. İngiliz Yaklaşımı

İngiliz yaklaşımının özelliği yerel halk ile doğru şekilde bir kontr-terör ağı kurulmasına dayanır. Nitekim isyan bastırmayı diğer kontr-terör harekâtlarından ayıran önemli bir nokta isyanlardaki halk desteğidir (Dixon, 2009a:356). Ne var ki, terörist faaliyetlerin her zaman için halktan ciddi destek görmesi beklenemez. Bazı yorumculara göre bu tip DYÇ'ler geleceğin savaş biçimidir (Dixon, 2009a:357). Bu nedenle "Kalpler ve zihinlerin" kazanılması önemlidir ve istihbarat önemli bir rol oynar, isyancıların imha edilmesi yerine onların beslendiği kanalların kesilmesi daha ekonomik bir yoldur (Dixon, 2009b:454). Teoriye katkıda bulunanlardan Robert Thompson, bir isyanda nüfusun yüzde on veya yirmisinin hükümet taraftarı olduğunu, kalan kısmın ise tarafsız veya tarafsıza yakın görüşte olduğunu, önemli olanın da bu kısmın "kalpleri ve zihinlerinin" kazanılması olduğunu belirtmiştir (Dixon, 2009b:447)

DYÇ'lerde İngiliz yaklaşımı "kalpler ve zihinler" kavramları üzerine kuruludur ve dört temele dayanır:

- i. Politik irade: Bir DYÇ vakasında en önemli nokta isyan bastıran gücün politik iradesidir. Mücadelenin sonucunu insanların "kalplerini ve zihinlerini" kimin kazandığı belirler. Kitson'ın ifade ettiği gibi bu tip çatışmalar tamamen askerî bir vaka değildir. Bu nedenle her seviyede askeri mücadeleyi yürütenler siyasi amacı çok iyi anlamalıdır (Dixon, 2009a:357-358).

Halkın tarafsız veya tarafsıza yakın görüşte olan büyük çoğunluğunun hükümetin olduğu tarafa çekilmesi gerekir. Hasım güçle müzakere edilmesi hükümetin zayıflığının göstergesidir ve mücadeleyi zayıflatarak, söz konusu kitlelerin kaybedilmesine neden olur. Politik ve askeri hedefler açıkça belirlenmeli ve bu hedeflere ulaşılması için sivil - asker işbirliği ve uyumu sağlanmalıdır. Ancak İngiliz yaklaşımı bu tutumu ile sivillerin üzerindeki yükü arttırır (Dixon, 2009a:358).

- ii. Kalpler ve zihinler için yapılan savaşın kazanılması: Halkın, meşru hükümetin sonunda galip geleceğine olan inancı, politik iradenin kararlılığı ile sağlanır. Halk desteği böylece kazanılır ve isyancı güçlere kaymasının önüne geçilmiş olur (Dixon, 2009a:358). Bu bağlamda şu kavramlar İngiliz DYÇ yaklaşımında temel alınır:
- İyi idare ve uluslaşma süreci: esas sorun bir düşmanın yenilmesi değil halkın kazanılmasıdır.
 - Psikolojik harekât: televizyon gibi kitle iletişim araçları, kara ve beyaz propaganda önemli rol oynar.
 - Mümkün olduğunca az güç kullanılması: isyancılara karşı ne kadar güç kullanılması gerektiği dikkatle ayarlanmalıdır. Bu durum taktik ihtiyaçlardan da doğabilir. Ancak güç kullanımına getirilen kısıtlamalar askerler ve aileleri üzerinde olumsuz etki doğurabilir (Dixon, 2009a:358-359)
- iii. Polis gücüne öncelik verilmesi: İngiliz yaklaşımının bir diğer önemli özelliği yerel polise mücadelede öncelik tanınmasıdır. Bir İngiliz sömürgesinde yerel polis halkın duygularını daha iyi anlar ve tepki verebilir, daha iyi istihbarat toplar ve daha ekonomiktir. Yerel polis, halkı, kültürünü ve araziye daha iyi tanır. Ancak mücadeleyi zayıflatmaması için yerel polisin dikkatle seçilmesi gerekir (Dixon, 2009a:360).
- iv. Mücadelenin bütün cephelerinde merkezi eşgüdümün sağlanması: politik, sosyal, psikolojik, ekonomik ve askeri bütün alanlardaki gayretler merkezi olarak yönetilmelidir (Dixon, 2009a:360-361).

Kalpleri ve zihinleri kazanmak tabiri daha önce bazı devlet adamları ve askerler tarafından kullanılmış olsa da Malaya'daki isyanı başarılı olarak bastıran Sir Gerald Templer'in 1952'de kullanımı ile öne çıkmış ve tanınmıştır. Onun yaklaşımı, Mao'ya bir cevap gibidir: Mao, "Gerilla, halkın içinde denizde yüzen bir balık gibi hareket etmelidir", demiştir; deniz kurutulunca balık da ölecektir (Dixon, 2009a:362).

Kalpler: hükümete olan destek duygusu, **zihinler:** kişisel çıkarlar rasyonalitesidir (Dixon, 2009a:363). Kalpler ve zihinler yaklaşımının oldukça farklı yorumları olduğunu belirtmek gerekir. Örneğin bu stratejinin sert bir taktikle, otoritenin halka sözünü dinletmek için bir miktar zorlama tedbirleri kullanması gerektiğini iddia eden görüşler de vardır (Dixon, 2009a:363-367). Nitekim Malay İsyanı'na karşı kullanılan İngiliz yöntemleri oldukça sert olmuş, yüzbinlerce insanın sürülmesi ve yüzlercesinin de idamı bu isyan sırasında meydana gelmiştir (Dixon, 2009a:368). Ayrıca bir isyan bastırma harekâtı isyanın farklı evreleri için farklı taktikler geliştirmelidir (Dixon, 2009a:369-370). İsyana karşı kullanılan taktikler Kuzey İrlanda'da insan haklarını ihlal etmiştir ancak hem insan haklarına tamamen riayet etmek ve hem de onların güvenliğini sağlamak adeta sıfır toplamlı bir oyundur; bir süre için vazgeçilen haklar ileride büyük yarar getirecektir (Dixon, 2009a:371-372). Irak'ın güneyinde İngiliz birliklerinin nispeten daha yumuşak olan yaklaşımı onların ABD güçlerinin bir uzantısı olarak görülmeleri nedeniyle daha zor başarı kazanmıştır, ABD'nin sivillere olan yaklaşımı İngiliz güçleri tarafından eleştiri konusu olmuştur. Nitekim İngilizler bir süre sonra müzakere yöntemini de deneyecektir (Dixon, 2009a:373-374). Afganistan'da ise önceleri sivillere karşı sert olan ABD yaklaşımı daha önce Irak'ta görev yapmış General David Petraeus'un göreve gelmesiyle İngiliz yaklaşımına kaymıştır. Aralık 2006'da ABD Ordusu ve Deniz Piyadeleri tarafından yayımlanan İsyan Bastırma Talimnamesi İngiliz yaklaşımından izler taşımakta idi. Ancak İngiliz yaklaşımının Afganistan ve Irak'taki uygulaması İngiliz Komutanlar tarafından da eleştiri konusu olmuş ve fazla yumuşak olmakla suçlanmıştır (Dixon, 2009a:375-376).

b. Amerikan Yaklaşımı

Yukarıda bazı noktaları ile değinilmiş olan Amerikan yaklaşımı, DYÇ'lerin yüksek ateş gücü ve kesin sonuç ile kazanılması stratejisi gibi daha çok konvansiyonel savaflara özgü olan bir şekilde yürütülmesine

dayanır. Yüksek ateş gücü, DYÇ'lerde çok önemli olan az kayıp verilmesi ilkesinden kaynaklanır ve İsrail'in Filistin'de giriştiği harekâtlar ile benzerlik göstermektedir. Bu bağlamda Amerikan Ordusu'nun savaşa yaklaşımı genel olarak stratejik seviyede kesin sonuçlu muharebelere yönelik iken operasyonel seviyede ise en az kayıp verilerek en fazla zaiyatın verdirilmesine yönelik olmuştur (Mahnken, 2003:74-78). Ancak savaşın operasyonel seviyesinde yüksek yoğunlukta ateş gücünün kullanımı özellikle isyan bastırma ve DYÇ durumlarında hasmın sivil desteğinin artması gibi bir sakınca doğurmakta ve stratejik seviye ile operasyonel seviye arasında bir karşıtlığa neden olmaktadır. Taktik seviye ise diğer iki seviyeden daha öne çıkar. ABD'nin savaşa olan "endüstriyel" yaklaşımı onun çok miktarda ve teknolojik olarak çok üstün silahlar üretebilmesine imkân tanımıştır. 1991'deki Körfez Savaşı sırasında yalnızca 27 sabit kanatlı uçak kaybedilmiştir. Ancak bu savaş aracı yoğunluğu, aynı yoğunlukta lojistik desteğe de ihtiyaç doğurmaktadır. (Mahnken, 2003:78-81). Diğer taraftan hava gücünün ve güdümlü füzelerin yoğun şekilde kullanımı kara muharebelerini gittikçe kolaylaştırmakta ancak stratejik etkisi nispeten sınırlı kalmaktadır ki bu savaş tarzı Vietnam'da yaşanan DYÇ deneyiminde başarısız olmuştur. Bu nedenle aynı anda hem DYÇ ve hem de OYÇ'lere cevap verebilmek önemli bir sorun teşkil etmektedir (Mahnken, 2003:80-82). Diğer taraftan yüksek teknolojinin doğa şartlarının yarattığı zorluklara çözüm getirebilmesi DYÇ'lerde önemli bir avantaj getirir (Mahnken, 2003:82). TSK'nın PKK'ya karşı verilen mücadelede gece ve kış aylarında muharebe yapabilir yetenekte olması örgüte karşı büyük üstünlük sağlamıştır.

Bir diğer görüşe göre ise *sabırlı sayılmayan ve inşa etmekten çok yıkmaya yönelik* Amerikan ulusal karakteri DYÇ'lerin yürütülmesinde olumsuz rol oynamaktadır. Nitekim yeni hükümet ve otoritelerin çatışma bölgelerinde yeniden tesis edilmesinde zorluklar yaşanmaktadır, politik önlemlerin alınması yine öne çıkmakta ve durumun yalnızca askeri özellikleri ile algılanmasının önüne geçilmesi gerekmektedir (Hoffman, 2005:918). Öte yandan Amerikan Ordusu'nun örgütsel olarak geçmiş deneyimlerinden ders

almama takıntısı durumu daha zorlu hale getirmektedir (Hoffman, 2005:919). Filipinler, Haiti, Küba, Panama ve Kolombiya gibi bölgelerde isyan bastırma harekâtları yürütmüş olan deniz piyadelerine göre ise DYÇ'lerde yerel polis gücünün kurulması, sınırlı sayıda gücün konuşlanması, baskının aralıksız devam ettirilmesi başarı için anahtar faktörlerdi. Bunun nedeni sınırlı sayıdaki insan gücüydü. Ancak bu politize olmuş polis gücü geleceğin sorunlarını da yanında getirmekte idi (Hoffman, 2005:920). Vietnam savaşı ABD Ordusu'nun DYÇ'ye bakışında bir dönüm noktası olmuştur. Vietnam Savaşı, Amerikan Ordu kültürünü gerçekleştirdiği günden beri çevrelemiş ve savaşın politik yanının yerini savaşın ne şekilde olursa olsun kazanılmasına bırakmıştır (Hoffman, 2005:921). İngiliz Ordusu ise uzun kolonyal geçmişin etkisi ile isyan bastırma gibi DYÇ'lerde oldukça tecrübeli idi (Hoffman, 2005:922). Ne var ki ABD Ordusu'nun DYÇ'lere tamamen teoriden uzak yaklaştığını iddia etmek de yersiz olacaktır. Yine de yapılan bazı girişimler fazla başarılı olmamıştır. Amerikan deniz piyadeleri için 1940'da yayımlanan DYÇ doktrini el kitabının yetersiz ve taslak haldeki bir benzeri Kara Kuvvetleri tarafından ancak bir on yıl sonra (1951) hazırlanabilmiştir. Kennedy döneminde hazırlanan bir başka el kitabı da devrim yaratmaktan uzaktı (Paschall, 1985:42). Guam veya Nixon doktrini olarak bilinen doktrin ise DYÇ ile mücadele eden ülke hükümetinin (Güney Vietnam gibi) yalnızca desteklenmesini öngörüyordu. Kolonyal dönemde olduğu şekilde ABD tarafından kurulacak bir yerli hükümetin daha fazla sorun yaratabileceği ve hasım güce daha fazla taraftar kazandırabileceği anlaşılmış görünüyordu. Böyle bir harekette bulunmanın yanlışlığı DYÇ'nin politik yönünün önemini ortaya koymuştu (Paschall, 1985:42-43). ABD yaklaşımında da İngiliz yaklaşımında olduğu genel ilkeler vardır; ancak, daha çok taktik-konvansiyonel temellidir. DYÇ'ye karşı mücadele eden taraf için hasmın sığındığı ve gizlendiği bölgenin bir kara harekâtı ile imhası hayati bir önem taşımaktadır. Gerilla gücü ininden çıkarılmalı ve Orta Yoğunluklu Çatışma (OYÇ) ortamına sokulmalıdır. Aynı şekilde gerilla kuvvetini destekleyen düşman devlete de kara kuvvetleri ile müdahale edilmelidir. DYÇ

mücadelesinde askerî hükümetin kurulması da bir zorunluluktur; politik araçlara mutlaka sahip olunmalıdır (Paschall, 1985:43-44). Özetle ABD yaklaşımının esas handikapı teknolojik üstünlüğün yarattığı ateş gücünün ölçüsüzce kullanımı ve kurumsal hafızanın zayıf olmasından kaynaklanmaktadır. Vietnam örneğinde olduğu gibi hasım gücün toprakları yakılıp yıkılabilir; ancak, stratejik-politik hedef gerçekleştirilememektedir. Nitekim uzun bir DYÇ geçmişine sahip ABD Ordusu ve deniz piyadeleri Irak ve Afganistan müdahalelerinde oldukça zorlanmıştır.

B. DÜŞÜK YOĞUNLUKLU ÇATIŞMA YÖNETİMİNDE POLİTİK ÖNCELİK İLKESİNİN ÖRNEKLERİ

1. Hindistan Örneği: Naga ve Mizoların İsyanındaki Politik Tutum

Hindistan çok kültürlü bir ülke olarak pek çok isyan ve terör hareketine konu olmuştur. Jammu ve Keşmir bölgesindeki ayrılıkçı hareketler Pakistan tarafından desteklenmiş ve dinî bir motif kazanmıştır (Kalyanamaran, 2003a:89) . Nehru ve Gandhi ayrılıkçı Naga'lara karşı onları kazanmak ve Hindistan'a katmak yönünde hareket etmiştir. Saf bir askeri çözüm yerine sosyal, ekonomik ve siyasi önlemler öngörülmüştür; ancak, askeri önlemler isyancıların belli bir anlaşma zeminine çekilmeleri için kullanılmıştır. 1955'de yayınlanan bir emir Hint Ordusu Askerlerinin Naga sivillerine karşı dikkatli olmaları ve onları kardeş Hintliler olarak görüp zarar vermemeleri yönünde idi. Hatta Mizo'lara karşı ağır silahlar kullanılmamış hava gücü ise yalnız harekâtların ilk haftasında, bir defa kullanılmıştı. Harekâtlar isyancıların halktan izole edilmelerine ve alan hakimiyetine - arazinin, yolların ve iletişim hatlarının korunmasına - dayanıyordu. Bu amaçla Naga ve Mizo bölgelerinde bazı yerleşimler yeniden düzenlenmiş ve kurulmuştu. Bu strateji büyük miktarda kuvvetin kullanılmasını zorunlu kılmıştır. (Kalyanamaran, 2003a:90-92). Naga ve Mizo isyancıları Doğu Pakistan, Çin ve Burma'da eğitim görüyor ve üsleniyorlardı. 1971'de Doğu Pakistan'da Bangladeş'in doğması ve Hint-

Burma Hükümetleri arasındaki işbirliği isyancıları geriletmişti. Nitekim bu nokta politik önceliğin dış desteğin kesilmesi ilkesinin önemini vurgulamaktadır. (Kalyanamaran, 2003a:93).

Bütün bu önlemlere ve Hint hükümetlerinin 1947'deki bölünmenin sonrasında başka bir bölünmeyi ilke olarak kabullenmemelerine rağmen bölgedeki ılımlı liderlerin öncülüğünde Nagaland ve Mizoram eyaletlerinin geniş otonomi ile kurulmalarının önüne geçilememiş idi. Bu eyaletler Hindistan'ın diğer bölgelerinden, kişi başına %400 ila %500 daha fazla miktardaki kalkınma fonu almaktaydı. Bu durum nedeniyle söz konusu bölgelerde yerel elitlerden oluşan çıkar grupları oluşmakta ve sosyal gerilimlere neden olmakta idi (Kalyanamaran, 2003a:94-95). Hint hükümetinin kullandığı bir diğer yöntem ise ayrılıkçı siyasi hareketleri Kongre Partisi içinde eritmek ve isyancıların arasındaki ayrılıkları körükleyerek onları zayıflatmak olmuştur (Kalyanamaran, 2003a:95). Böylece Hindistan'ın ulusal partileri bu eyaletlerde giderek daha popüler olmuştur. (Kalyanamaran, 2003a:95). İsyancı güçler halktan zorunlu göç önlemleri dahi kullanılarak tecrit edilmiş ve sayılan politik önlemler ile destekten yoksun bırakılmışlardır. Böylelikle isyancı grupların askeri olarak yenilmelerinin yanında politik olarak da yenilmeleri sağlanmıştır.

2. İsrail Örneği: El Aksa İntifadası

İsrail Ordusu özellikle Eylül 2000 tarihinde başlayan El Aksa İntifadası'na karşı etkili taktik önlemler geliştirmiştir; ancak taktik düzeyin başarısı gerekli stratejik ve politik önlemler geliştirilmez ise kesin sonucun alınması mümkün değildir. Nitekim konvansiyonel harplerin askeri zaferler için belirlediği açık ölçütlerin isyanlara karşı uygulanması mümkün değildir (Catignani, 2005:58-59). İsrail'in "Günlük Güvenlik (Current Security) - *Bitachon Shotef*" ve "Temel Güvenlik (Fundamental Security) - *Bitachon Yisodit*" olarak adlandırılan iki güvenlik kavramına dayalı bir savunma doktrini

1950'lerin başından itibaren geliştirilmiş bulunuyordu (Catignani, 2005:59) Bu doktrine göre İsrail'in muharebeleri kesin sonuçlu olarak kazanması dahi stratejik olarak tam bir zafere ulaşmasını sağlayamıyordu; muharebe alanında düşmanın imhası, politik hedefe ulaşamadığı sürece zafer demek değildi (Catignani, 2005:59). İsrail Ordusu konvansiyonel tehditlere yönelmiş olan tehdit algısına rağmen kontr-terör operasyonlarında ilk İntifada'dan (1987-93) beri mücadele etmekte idi (Catignani, 2005:60). Bu nedenle, İsrail Ordusu'nun gittikçe daha fazla oranda DYÇ alanında kullanılması, Günlük Güvenlik kavramı içine giren DYÇ'nin giderek Temel Güvenlik kavramı kapsamına girmeye başlamış olmasına ve stratejik sorunlara kaynaklık teşkil etmesine neden olmuştur. Geçmiş yaklaşım, konvansiyonel tehditlerin caydırılması ve statükonun korunmasına dayalı iken aynı anlayış Filistin direnişine yönelmiş; ancak, Filistinlilerin artan tepkisi nedeniyle ciddi stratejik sakıncalar yaratmıştı (Catignani, 2005:61-62). İsrail Ordusu'nun Cenin'e düzenlediği saldırıda bir Filistinli direnişçiye neredeyse 100 İsrail askeri düşüyordu. Ayrıca bu muharebeler bir DYÇ'de kalitatif istihbaratın önemini açıkça ortaya koymuştur. Bu şehir muharebelerinde sıkça rastlanan bir durumdur. Kullanılan Filistinli istihbarat kaynakları ve insansız hava araçları suikastlerin gerçekleştirilmesinde önemli rol oynamıştı. Bir diğer önemli taktik üstünlük ise taarruz helikopterlerinin kullanımı idi. "Üşüşme" taktiği ile Filistinli direnişçiler her yönden sarılmıştı. Merkava Mk.3 ve Mk.4 tankları ve D-9 buldozerleri de taktik üstünlük amacıyla kullanılmışlardı. (Catignani, 2005:63-66). İsrail askerlerinin özellikle kontrol noktalarında Filistinli sivillere kötü muamele etmelerinin önüne geçmek için bir eğitim programı ve 11 maddelik bir kural sistemi konulmuştur. Ayrıca Filistinli sivillerin bulunduğu bölgelerde daimi olarak bulunacak hafif piyade taburları konuşlandırılmış ve istihbarat etkinliği arttırılmıştır (Catignani, 2005:67). Diğer yandan İsrail güçleri, helikopterleri ve onların taşıdığı anti-tank roketlerini hedef alınan liderlerin imhasında başarıyla kullanmışlardır (Armstrong, 2009). Bununla birlikte direnişçi grupların liderlerinin ve üyelerinin örtülü veya askeri operasyonlar ile öldürülmelerinin terörle mücadelede bazı avantaj ve dezavantajları vardır.

Ebu Cihad, Yahya Ayyaş, Ebu Ali Mustafa, Mustafa Zibri ve Raid el Karmi'nin İsrail tarafından öldürülmeleri örnek olarak gösterilebilir. Bu suikastler hasım örgütleri zayıflatır; ancak, halk desteğinin büyümesine de neden olmaktadır. Yine de "Avlama" (targeted killing) yönteminin kullanılmasının bazı faydaları vardır. Eğer terörist organizasyon liderlik planlama ve taktik yetenek olarak az sayıda anahtar elemana dayanıyorsa bunların imhası örgütü önemli ölçüde etkiler. Öldürüleceklerinin farkında olan örgüt mensupları sürekli kaçmak zorunda bırakılır ve bu yöntem oldukça yıldırııcıdır (David, 2003:142-144). Öte yandan İsrail'in stratejik seviyede yürüttüğü DYÇ politikası az kayıp vermek ile karşı tarafa yalnızca "yeteri kadar" kayıp verdimen arasında sıkışmıştı. Filistin tarafının amacı ise yalnızca İsrail tarafına olabildiğince ızdırap vermektir; zafer anlayışları buna dayanıyordu (Catignani, 2005:71) Bütün bunlara rağmen İsrail'in konvansiyonel tehditlere karşı takındığı statükoyu koruma yaklaşımının bir DYÇ'de başarısız olduğu görülmüştür. Filistin direnişisi kırıldığında politik sonucun alınması yoluna gidilmeli idi. (Catignani, 2005:72). Sayılan başarılı taktik-askerî önlemler Filistin tarafının uygun şekilde anlaşma ortamına sokulması yani politik hamle ile bir değer ifade edecek iken El – Aksa İntifadası süreci başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

3. Sierra Leone Örneği

1990'ların başlarında patlak veren, Sierra Leone Ordusu ile isyancılardan oluşan Birleşik Devrimci Cephe (BDC) güçleri arasında yaşanan çatışmalar, 2000 yılı Mayıs ayında 4500 kişilik bir İngiliz gücünün bölgede konuşlanmasını gerektirmiştir. BDC güçleri ellerinde tuttıkları elmas madenleri sayesinde isyanlarını finanse ediyorlardı. Bu süreçte çeşitli tipte İngiliz birlikleri hızla çatışma bölgesine intikal ettirilmiştir (Dorman, 2007:186-188). BDC güçlerinin önünden kaçan halkın bu güçlerin yoğun ateşi altında ağır kayıplar vermesi sayesinde İngiliz birliklerine güven duyması sağlanmış ve bu durum, muharebelerde bir dönüm noktası olmuştur (Dorman, 2007:189). BDC, Liberya hükümeti tarafından destekleniyordu (Dorman,

2007:185). İngiliz Ordusu'nun Kuzey İrlanda deneyiminden kaynaklanan, astların insiyatif almasına dayalı taktiği Sierra Leone'de başarı ile uygulanmıştır. İngiliz savunma doktrini Soğuk Savaş'ın bitmesi ile tehdit tabanlı anlayıştan çeşitli operasyon senaryolarına dayalı kapasite tabanlı bir anlayışa geçmişti (Dorman, 2007:192). Mücadele operasyonel seviyede - Aden, Filistin ve Kıbrıs'ta olmayan bir şekilde- barışın tesis edilmesini amaçlayan politik bir hedefe dayalı olarak başlamış ve bu sayede başarıya ulaşmıştı. Böylece oluşan politikasızlık vakumu yanlış ve istismar edilebilecek şekilde doldurulmamıştı (Dorman, 2007:193). Personel ve teçhizatın kıyıda uzakta, denizde konuşlanması verilebilecek kayıpları minimize etmişti. Ancak basın, bütün gözden uzak tutma çabalarına rağmen, karada bulunan İngiliz gücü miktarını abartarak vermeye çalışmıştı (Dorman, 2007:195). Operasyon aynı zamanda çeşitli nedenlerden ötürü kabinenin Dışişleri ve İngiliz Uluslar Birliği Bakanlığı ile Uluslararası Kalkınma Bakanlığı'nın da ordu ile koordineli olarak çalışmasını gerektirmiş; ancak, Uluslararası Kalkınma Bakanlığı'nın tecrübesizliği gizli belgelerin korunamaması gibi bazı sakıncalar yaratmıştı (Dorman, 2007:196). Kurumsal geleneğin önemi ise 1957'den itibaren Avrupa temelli bir savunma yaklaşımına yönelen Savunma Bakanlığı'nın, imparatorluk döneminden kalan küresel harekât tecrübelerinin unutulmasında kendini göstermişti (Dorman, 2007:197). Sierra Leone Harekâtı, özel eğitilmiş kuvvetlerin hızla operasyon bölgesine intikalinin önemini vurgulamıştır (Dorman, 2007:197). Nitekim BDC güçlerine karşı kazanılan başarı halkın İngiliz kuvvetleri lehine dönmesine neden olarak mücadelenin kazanılmasında büyük öneme sahip olmuştur.

4. Borneo Örneği

Taktik ve Operasyonel olarak bir isyan bastırma harekâtı başarılı olmalıdır; ancak, askerî üstün başarı her zaman mücadelenin sonunu getirmeyebilir ve bu durum büyük stratejiye bağlıdır (Tuck, 2010:106). Çatışmanın sona erdirilmesinin önemli çıktılarının olması ve uzun vadeli,

olumlu siyasi sonuçlar doğurması gerekmektedir (Tuck, 2010:107). Bu anlamda çatışma sona erdirmeye, stratejik seviyenin en önemli noktalarından biridir. Sonucun zafer olup olmaması çatışmanın nasıl sona erdirildiğine bağlıdır; büyük stratejinin zaferini çatışmanın nasıl bittiği belirler (Tuck, 2010:108). Körfez Savaşı, Bosna Savaşı, Kosova Savaşı ve Afganistan Savaşları bu duruma örnek olarak verilebilir. Liddel Hart ve Clausewitz her askeri zaferin politik zafer ve uzun vadeli barış getirmeyeceğini ifade etmişlerdir (Tuck, 2010:109). Ayrıca askerî zaferler politik sonuçlar için mükemmel yol göstericiler olmayabilirler. Bu nedenle büyük stratejinin politika aygıtları, askerî araçlar ile uyumlu olmalıdır. (Tuck, 2010:110). Endonezya'ya karşı girişilen Borneo Harekâtı İngiltere'nin başarısı ile sonuçlanmıştır. Çünkü kısa vadede Malezya'nın Endonezya tarafından kabul görmesi sağlanmış ve uzun vadede Endonezya ile barışçı ilişkiler kurulması mümkün olmuştur. General Walter Walker başarıyı "*birleşik harekât tarzına, kalplerin ve zihinlerin kazanılmasına, zamanında ve isabetli olarak elde edilen bilgiye; hız mobilite ve esnekliğe; üslerin emniyet altına alınmasına ve ormanlık alanın hakimiyet altına alınmasına*" bağlamıştır. Asker, polis ve sivil idare DOBOPS yönetim birimi tarafından tek elde toplanmıştır (Tuck, 2010:114). İstihbarata, sivil halka zarar verilmemesine ve hareketli üs yapısına önem verilmiştir. Ormanda alan hakimiyetinin sağlanması, istihbarat ve pusu taktiklerini mümkün kılmış, halka güven vermiştir (Tuck, 2010:115-116). Benzer durum Irak ve Afganistan'da da görülmektedir. Çünkü Müttefikler: a) "normalleşme", "demokratikleşme", "ilerleyen sosyal dönüşüm" gibi belirsiz hedefler konulmuştur, b) Bu hedeflerin ne kadar başarılı olduğunu ölçmek zordur, c) Büyük stratejinin hedefleri belirsiz ise stratejinin de hedefleri belirsiz olacaktır (Tuck, 2010:121). *Operasyon ve taktiklerdeki hatalar düzeltilebilir; ancak, politik ve stratejik hatalar sonsuza kadar yaşarlar* (Millett, Murray; aktaran Tuck, 2010:123).

5. Irak Örneği

Irak vakasında ORHA (Yeniden inşa ve İnsani yardım Ofisi), CPA (Geçici Koalisyon Otoritesi) ve Iraklı yetkililer isyan bastırmanın politik yanında başarısız olmuşlardır (Mumford, 2010:178). Thompson'a göre bir isyanı bastırmak yerine onun oluşması engellenmeli ve isyanlarda reaktif olmak yerine insiyatifi elde tutmak gerekmektedir. Bu amaçla beş esas ileri sürer:

“1. Hükümetin açık bir politik hedefi olmalıdır.

2. Hükümet yasalar çerçevesinde hareket etmelidir.

3. Hükümetin genel bir planı olmalıdır.

4. Hükümet isyancıları değil politik ifsati yenmelidir.

5. Bir isyanın gerilla aşamasında, hükümet, öncelikle üs bölgelerini emniyete almalıdır” (Thompson, aktaran Mumford, 2010:179).

Thompson'un "*hükümet*"e olan vurgusu ve Vietnam ve Malezya gibi iki önemli tecrübe geçirmiş olması onun fikirlerini dikkate değer kılmaktadır. Nitekim Irak'ta yaşanan başarısızlık siyasi olarak amaçsız bir stratejiye dayanıyor olmasından kaynaklanmakta idi (Mumford, 2010:179). Ayrıca Thompson'un görüşleri bugün de geçerli olmak üzere güncellenebilir. Irak vakasında yukarıdaki hükümet terimi yerine koalisyon terimi kullanılabilir (Mumford, 2010:180). Nitekim Irak vakasında hükümet aygıtının etkin olmaması isyan bastırmayı da etkisiz kılmıştır (Mumford, 2010:182). Thompson uzun dönemli önlemlerin yanında kısa vadeli önlemlerin de alınması gerektiğini belirtmektedir (Mumford, 2010:182). DYÇ ortamında iyi idare büyük önem taşımaktadır. Örneğin daha önceki Malezya isyanında Komünist Partisi'nin tabanını oluşturan Çinliler'e politik haklar verilmiş ve komünist olmayan bir çizgiye çekilmeleri sağlanmıştır (Mumford, 2010:182). Ne var ki Irak'ta politik hedef açık gibi görünmekteydi: Saddam Hüseyin'in düşürülmesi. Ancak gerçek politik hedef yani Irak'ta hemen bir hükümet'in göreve gelmesi ile Irak'ta II. Dünya Savaşı sonrası Japonya veya Almanya tipi bir yapı kurmak arasında kararsız kalınmıştı. Kurulmak istenen hükümet

ise etnik ve dini pek çok nedenden ötürü başarısız olmuştu (Mumford, 2010:183-184). Kanun ve düzenin Koalisyon güçleri tarafından tesis edilememesi, ve insanların güvenliğinin sağlanamaması, Koalisyon güçlerinin zayıf gözükmesine ve isyanın şiddetlenmesine neden olmuştu (Mumford, 2010:185). Diğer yandan Ebu Gureyb'de yaşananlar kanuna bizzat Koaliyon'un uymadığını gösteriyordu; o halde Irak halkının uyması için de bir neden yoktu (Mumford, 2010:185). Irak'ta işgal sonrası neyin yapılması gerektiği hakkında ciddi bir plan yapılmamıştı. Politik hedef Bush idaresi tarafından aşırı derecede ideolojik bir hale gelmiş ve gerçekçi olmaktan uzaklaşmıştı. İşgal sonrası sivil idare ve yardım sisteminin kurulması oldukça geç ve sorunlu olmuştu (Mumford, 2010:186-187). Bir isyan bastırma harekâtı yumuşak, karmaşık ve strateji altı hedefler ile yönetilmelidir ve nihai hedef bir araziye işgal etmek değil, politik hedefleri başarmak olmalıdır (Mumford, 2010:188). Bir diğer önemli nokta ise ekonomik, kültürel ve politik olarak hassas noktaların korunmasıdır (Mumford, 2010:189). Irak harekâtında bu önemli noktalara yeteri kadar özen gösterilmemiş ve stratejik-politik yenilgi kaçınılmaz olmuştur.

C. KALPLER VE ZİHİNLER: KUZEY İRLANDA ÖRNEĞİNİN BAŞARISI VE TERÖRİST ÖRGÜTLER İLE MÜZAKERE

1. İrlanda Meselesi

1969-2007 yılları arasında Kuzey İrlanda'da İngiliz Hükümeti tarafından sürdürülen "Sancak Operasyonu" Van Creveld tarafından başarılı olan az sayıdaki isyan bastırma ve DYÇ operasyonlarından biri olarak gösterilmektedir. Bu isyandaki esas yaklaşım daha önce bahsedilmiş olan İngiliz yaklaşımının dört temeline dayanmaktadır. Ayrıca bu operasyon, Afganistan ve Irak'ta yaşanan olumsuzluklar nedeniyle İngiliz yaklaşımının öne çıkmasına da neden olmuştur. Ancak yukarıda değişik örnekleri ile gösterildiği gibi, İngiliz DYÇ teorisinin de bazı kusurları vardır ve mükemmel

değildir (Dixon, 2009b:446). İrlanda meselesinin kökeni on ikinci yüzyılda İrlanda Adası'nın Kral II. Henry tarafından İngilizlerce ele geçirilmesi ile başlayıp, Kral VIII. Henry'nin adadaki Katolik Kilisesi mal varlığına el koyması ve bunları yerleştirdiği Protestan göçmenlere dağıtması ile devam eden, yüzyılları kapsayan bir husumete dayanmaktadır. 1798 İrlanda İsyanı'nda 20.000'e yakın insan ölmüş ve ada 1800 yılında çıkarılan Birleşme Yasası ile Birleşik Krallık'a katılmıştır. Bu süreçte kurulan ilk "IRA" 1920'li yıllarda İngiliz hedeflerine karşı eylemlerde bulunmuştur. 1921 antlaşması ile Serbest İrlanda bölgesi kurulmuş ve ada Kuzey İrlanda bölgesi dışında İngiliz işgalinden kurtulmuştur. 6 Aralık 1922'de Serbest İrlanda Devleti resmen kurulmuştur. Serbest İrlanda 1949 yılında İrlanda Cumhuriyeti adını alarak İngiliz Uluslar Topluluğu'ndan ayrılmıştır. 1968 yılında Londonberry'de çıkan olaylar sonucu tam adı Geçici İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu (Provisional Irish Republican Army-PIRA) olan ve bugün IRA olarak bilinen örgüt eski IRA militanları tarafından kurulmuş bulunuyordu. Bu örgüt eski IRA ile aynı adla anılacak ve tanınacaktır (Yavuz ve Şahin, 2011:63-69). Örgüt, zengin İrlandalı göçmenler, IRA mahkumlarına destek için kurulan Kuzey İrlanda Yardım Komitesi (Irish Northern Aid Committee-NORAID) ve İrlanda Dostları (FOA) gibi kuruluşlar tarafından ABD'de desteklenmekteydi. Bu destek ABD hükümeti tarafından görmezden geliniyordu. ABD'den gelen bu destek ancak Clinton döneminde net tavır alınması ile kesilecektir (Yavuz ve Şahin, 2011:74). Ne var ki tek dış yardım yalnızca bu değildi. İngiltere'ye karşı hasım kuvvet olarak mücadele veren IRA, Kolombiya'da FARC kamplarında faaliyetlerde bulunmaktaydı ve diğer terörist örgütler ile de ilişkileri vardı (Stevenson, 2003:166)

Bu süreçte en önemli ayırt edici özellik yine DYÇ'nin politik boyutu idi. Politik irade, İngiliz yaklaşımında Ordu'ya IRA'yı yenmek görevini vermemiştir. Kuzey İrlanda'da yaşanan durumu "Sivil Otoriteye Askeri Yardım (Military Aid to the Civil Authorities - MACA) olarak adlandırmak daha doğru bir tutumdur (Cohen, 2003:25). Bu yaklaşıma göre ordu, sivil otorite sağlanana kadar onu destekler: mücadele bir irade savaşıdır. İsyancılara

devletin başarısı haricinde bir ihtimalin olmadığı, bunun *yıldızlarda yazılı olduğu* fikri verilmelidir (Dixon, 2009b:448-449). Sürecin politik yanının önemi, değişik zamanlarda İngiliz Hükümetini oluşturan iki büyük partinin arasında terörle mücadele konusunda bir görüş birliği oluşmasında kendini göstermiştir. Bu tavrın nedenleri:

- Kuzey İrlanda konusunda tutarlı ve kararlı bir politika geliştirmek,
- İngiltere'nin bölgeden çekilmesine neden olacak bir kamuoyunun oluşmasına engel olmak,
- İrlanda Meselesi'nin İngiliz siyaset hayatını etkilemesini engellemek,
- Durumun millî bir sorun olduğunun öne çıkarılması ve ordunun moralinin yükseltilmesi idi (Dixon, 2009b:449).

Ne var ki 70'li yıllarda hem İşçi Partisi ve hem de Muhafazakâr partinin IRA ile görüşmeye yanaşması hiç bir olumlu sonuç doğurmamıştı. Bir DYÇ'de hem savaşmak ve hem de müzakere etmek yalnızca savaşma isteği daha yüksek olan tarafın yararınadır. Nitekim Vietnam Savaşı ve 70'lerin başındaki İngiliz tutumu bunu göstermiştir. Bu nedenle İrlanda meselesinde Ordu memnun olmamış, Protestanlar da tahrik edilmişti (Dixon, 2009b:450-451). DYÇ sürecinde IRA, Kuzey İrlanda Meselesini İmparatorluğun geri çekildiği diğer topraklar gibi göstermeye çalışmış ve İngiliz halkının buna inanmasını ve mücadeleden vazgeçmesini amaçlamıştır. Çünkü IRA'nın İngiltere'yi askerî olarak yenmesinin irrasyonelliği önemli değildi; önemli olan İngiliz iradesinin kırılmasıydı (Dixon, 2009b:452). 1971'de yapılan araştırmada İngiliz halkının %59'u Kuzey İrlanda'dan çekilmeye taraftardı. Ordunun asker alması zorlaşmış ve morali bozulmuştu (Dixon, 2009b:453). İlginç bir şekilde İngiliz halkı aynı anda hem Kuzey İrlanda'dan çekilmeyi onaylıyor hem de alınan önlemleri yeteri kadar sert bulmuyordu (Dixon, 2009b:462-463). Ayrıca müzakere havası şiddetin tırmanmasına da neden olmuştu (Dixon, 2009b:454). Bu nedenle İngiliz Stratejisi kalpler ve zihinlerin kazanılmasına yönelik stratejisini yeniden gündeme getirmiştir. Bu stratejideki

taktik ise asgarî güç kullanımı olmuştur. Ne var ki asgarî güç kullanımı metodunun da incelikle kullanılması gerekmekte idi. 1970 yılında Ordu'nun sert uygulamaları Katolikler'in IRA'ya katılımını hızlandırmış ve askerlere olan saldırıları arttırmıştır (Dixon, 2009b:455). Ayrıca ordunun halka yönelik arama ve istihbarat uygulamaları, teröristlerle ilgisi olmayan halkı onların kucağına itmekte idi (Dixon, 2009b:456). Üstelik sivil ve silahsız Katoliklerin, Protestanlar ve İngiliz Güvenlik Güçlerinin işbirliği ile öldürülmeleri de çok olumsuz etki doğurmuştur (Dixon, 2009b:458). Daha sonra alınan daha yumuşak önlemler ise bu defa orduyu rahatsız etmiştir (Dixon, 2009b:459). Ancak IRA'nın kurtarılmış bölgelerinde hakimiyetin yeniden sağlanması fazla Katolik direnişi ile karşılaşılmadan gerçekleştirilmiştir (Dixon, 2009b:460).

İrlanda meselesinde psikolojik harekâtın bir isyan bastırmada çok önemli bir yer aldığı da anlaşılmıştır. İngiliz otoriteleri Kuzey İrlanda savaşının bir propaganda savaşı olduğunu ve askeri mücadelenin bunun ardında yer aldığını anlamışlardı. Basın iyi kullanılmadığı sürece askeri başarılar fazla bir anlam ifade etmemekte idi (Dixon, 2009b:461). Ayrıca İngiliz basını mücadeleyi destekleyen ve güvenlik güçlerinin moralini bozmayan yayınlar yapmaları konusunda uyarılmışlardı (Dixon, 2009b:461). Bu süreçte ordu, iyi idare ilkesi çerçevesinde halka yardımcı olmak amacıyla bazı hizmetleri yerine getirmiştir (Dixon, 2009b:464).

Mücadelede polise verilen öncelik de İngiliz yaklaşımının bir esasıdır. Ordu polise destekleyici bir güç olarak destek verir. Asker polis oranı iyi olarak ayarlanmalı ve sonra oluşacak olumsuzlukların önüne geçilmesi için yerel polis teşkilatına alınanların oranı da iyi tespit edilmelidir. Polis kullanımının önemli bir nedeni onların askerler gibi sert ve ölümcül tepki vermek ve DYÇ'nin politik yönünü ihmal etmek yerine daha uzun vadeli ve halka yakın yaklaşımda bulunmalarıdır (Dixon, 2009b:464-469). Askerî ve politik olarak uygulanan mücadele süreci genel olarak İngiltere'nin başarısı ile sonuçlansa da stratejik derinlikte bunun tersini savunan görüşler de vardır. Stevenson'a göre IRA'nın *şiddet içermeyen* yöntemlerle politikaya devam

etmesi onun için yine olumlu sonuçlar doğurmuştur: İngiliz güçleri geri çekilmiştir, eski teröristler devlet adamı olmuşlar, cezaevinde bulunanlar serbest bırakılmış ve Birleşik İrlanda hedefi daha da yakınlaşmıştır. İngiliz Hükümeti için tek katkı ise IRA'nın eski yöntemlerine dönme olasılığının azalmış olmasıdır (Stevenson, 2003:169); ancak bütün bunlara rağmen IRA, 28 Temmuz 2005'te silah bırakmış ve Kuzey İrlanda'da hayat normale dönmüştür. Artık IRA'ya ait kurtarılmış bölgeler yoktur ve devlet otoritesi yeniden sağlanmıştır.

Bütün olumlu yanlarına rağmen, yukarıda bahsedildiği gibi İngiliz isyan bastırma teorisinin bazı önemli sorunları da vardır:

- Yaklaşımın insanların "kalplerini ve zihinlerini" kazanmak konusunda sertlik yanlısı ve daha yumuşak politikalara dayalı yorumları olabilir,
- Teorisyenler belirli çatışmaları ve şartları dikkate almadan aşırı genelleştirme yoluna gitmektedirler,
- Teori esneklik ve değişime açık değildir,
- Teori mücadeledeki politik zorlukları yeteri kadar dikkate almamaktadır.
- Kuzey İrlanda konusundaki barış görüşmelerinin başarısını açıklamakta yetersizdir. İngiliz Hükümeti yukarıda sayılan pek çok ilkeye ters olarak da hareket etmiştir (Dixon, 2009b:470-473).

2. Terörist Örgütler İle Müzakere Yapılmamalıdır

Geniş ölçüde halk desteğine sahip terörist örgütlerle yalnızca askeri olarak mücadele etmek mümkün değildir. Bu nedenle ceza hukuku politikasının mücadele sürecinde önemli bir etkisi olabilir. ETA-M ile İspanya Hükümeti arasında 1999'da İsviçre'de gerçekleşen görüşmelerin başarısız olma nedeni İspanya Hükümeti'nin örgütün tamamen dağılması ve silahlarını

bırakması kaydı ile örgüt militanlarını salıvereceğini açıklaması idi. Diğer taraftan İtalya'da Kızıl Tugaylar (BR) ve Almanya'da Kızıl Ordu Fraksiyonu (RAF) genel af talebi ile eylemlerine devam ediyordu (Page, 2000:32). Ancak RAF Alman Hükümeti genel affı kabul etmeden, halk desteğinin yok olması nedeniyle 1998'de kendiliğinden dağılmış oldu (Page, 2000:33). Kuzey İrlanda'da yaşanan DYÇ'de ise mahkum olan militanlar önemli bir pazarlık konusu olmuşlardı. Bu durumda teröristlerin kendilerini adi suçlu değil savaş esiri olarak görmelerinin önemli payı vardır (Page, 2000:34). DYÇ'lerde ceza politikasının çatışmaların sonlandırılmasına olan katkısı hakkındaki yazının büyük kısmı terörist örgüt sempatisini kesimler tarafından oluşturulmuştur (Page, 2000:34). Kuzey İrlanda ve İtalya örneklerinde bunların arasında Katolik din adamları da bulunuyordu (Page, 2000:35). Çeşitli DYÇ deneyimlerinde cezaevleri terörist örgüt üyeleri ile hükümetlerin gayri resmi görüşme mekânları olarak da işlev göstermiştir. Afrika Ulusal Kongresi adlı örgütün lideri Nelson Mandela Güney Afrika Hükümeti ile, ELN (Ejército de Liberación Nacional) liderlerinden Francisco Galán ise Kolombiya Hükümeti ile cezaevi ortamında görüşmüştü (Page, 2000:38). Öyle ki Maze cezaevi Kuzey İrlanda'da çarpışan taraflar için bir think tank'a dönüşmüştü. Nelson Mandela daha da ileri giderek 1985'de yalnızca özgür insanların müzakere edebileceğini iddia ediyordu (Page, 2000:39). DYÇ süreçlerinde görülen bir diğer olgu ise üçüncü tarafların aracılığı ile yapılan müzakerelerde, arabulucunun otonom olup olmamasına bağlı olarak değişik düzeylerde başarının sağlanmasıdır (Page, 2000:40). Page'e göre terörist örgütler ile yapılan pazarlıkların şeffaf olması cezaevi dışındaki faaliyetlerin olumsuz etkilenmesini de engelleyecektir (Page, 2000:41). Page örgüt üyelerinin salıverilmesinin ve pişmanlık yasası politikalarının çatışmaların durdurulması ve "barış"ın sağlanmasında etkili olduğunu iddia etmektedir (Page, 2000:43). Diğer taraftan terörden zarar görmüş insanların görüşleri de hesaba katılmalıdır. Onların "(a) görüşlerinin reddedilmeyeceği hakkında garanti verilmeli, (b) yaşanan olaylar nedeniyle suçlanmamaları tasdik edilmeli, (c) maddi zararları karşılanmalı, (d) suç işleyen teröristler suçlarını kabul

etmelidirler" (Wilkinson; aktaran Page, 2000:44). Nitekim İspanya'da ETA terörü kurbanları, Güney Afrikada AUK kurbanları, Kuzey İrlanda'da IRA kurbanları militanlar için salıvermeye ve affa gidilmesini büyük tepki ile karşılamışlardı (Page, 2000:44-46). DYÇ'lerin çözülmesinde barış ile adaletin yan yana olması gerekmektedir: insan haklarını ihlal eden terör hükümlülerinin affının adaletsizliğe neden olacağını Uluslararası Af Örgütü dahi dile getirmiştir. Ancak Page burada "barış" ve adaletin her zaman uyumlu olmayabileceğini ve önemli olanın seçilmesi gerektiğini iddia etmektedir (Page, 2000:45). İtalya ve Kuzey İrlanda'da müzakereler ancak örgütler tamamen yenildiği zaman gerçekleştirilmiştir (Page, 2000:46). Örgütler ile müzakere edilmesi ve salıverme-cezada indirim gitme gibi politikalar çelişik ve yararsız görünmektedir.

Özellikle bir DYÇ'de "kalplerin ve zihinlerin" kazanılması stratejisini yürüten bir devletin, örgüt sempatzanı halk kesimlerinin desteğini kendi tarafına çekmek pahasına bu çelişik duruma düşmemesi gerekmektedir. Terörist örgütler ile müzakereye gidilmesi bir DYÇ'de son derece olumsuz etkiler doğuran ve mücadeleyi zaafa uğratan girişimlerdir. Bizim düşüncemiz de yukarıdaki örneklerde de görüldüğü gibi örgütlerin muhatap alınmasının onlara meşruiyet kazandırdığı yönündedir: kesinlikle müzakere yoluna gidilmemelidir.

II. PKK TERÖR ÖRGÜTÜ

A. ÖRGÜTÜN TARİHÇESİ

1. Kuruluşu ve İlk Yılları

Türkiye'deki ayrılıkçı Kürt hareketlerinin tarihteki izi sürülmek istenirse, Şeyh Ubeydullah'ın 1880'deki ve Şeyh Sait'in 1925 yılındaki isyan teşebbüslerine kadar, oldukça erken tarihlere gitmek gerekecektir. Genel olarak, Türkiye'deki Kürt hareketi, Ankara ile iyi ilişkiler kurmak isteyen geleneksel akım ile daha azınlıkta kalan ve silahlı mücadele dahil her türlü yöntemin kullanılmasına açık "sosyalistler" arasında bölünmüştü. 60'lı yılların sonu ve 70'li yılların başında Kürt siyasal hareketinde Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne karşı ilk Marksist-Leninist temelli isyan motifleri ve halk savaşı kıvılcımları görülmeye başlanmıştır. (Ankara Papers, 2004:22). 60'lı yılların sonunda Türk sol hareketinin çeşitli örgütlerinde etnik temelli ayrışmalar yaşanmaktaydı. Ana akım sol hareketten ayrılan Kürt kökenli önemli gruplar arasında Doğu Devrimci Kültür Ocakları (DDKO), Kurtuluş Örgütü (Rızgari), Devrimci Halk Kültür Derneği (DHKD), Anti Sömürgeci Demokratik Kültür Derneği (ASK.DER) gibi örgütler bulunuyordu (Ergül, 2007:30). Bu örgütlerin arasında Rızgari ve DDKO, ideolojik olmaktan çok stratejik görüşleri ile birbirinden ayrılmakta idi. DDKO, Türk solu ile sıkı ilişkiler içinde kalmaktan yana iken, Rızgari açıkça etnik temelli bir yapılanma yoluna gitmişti. Rızgari, Kürt sol hareketinin, Türkiye'deki ana akım soldan ayrılış manifestosunu ilan ediyordu:

“Kürtler, Kemalistlerden iyilik namına hiçbir şey beklememelidir; sömürgeleşmiş bir halk olarak, kendi siyasal problemlerinden daha çok kurtuluşları ile ilgilenmelidirler. Bu kurtuluş, Kürt proletaryasının liderliğinde sosyalist bir devrim ile gerçekleştirilecektir.” (Ankara Papers, 2004:23).

Doğal olarak bir “Kürt proletaryasının” ne zaman var olduğu sorgulanabilir; kaldı ki kastedilen sınıf ile yoksul ve geniş bir kesim oluşturan

Kürt kökenli Türk vatandaşlarının anlatılmak istendiği muhtemeldir. Bu bağlamda, PKK (Partiya Karkeren Kürdistan - Kürdistan İşçi Partisi) Terör Örgütü'nün kuruluşunu 1970'li yılların başına kadar götürmek mümkündür. 1971 yılındaki muhtıranın Türkiye'deki sol hareketi zor durumda bırakması nedeniyle pek çok Kürt kökenli sosyalist Türk solundan ayrılarak kendi örgütlerini kurmuştur (Özdağ, 2010a:36). Türkiye, 70'li yıllara özellikle öğrenci olayları olarak bilinen politik çalkantılar ile girerken terör örgütünün ilk nüveleri Abdullah Öcalan'ın aklında şekillenmeye başlamaktadır. Bu dönemde, Abdullah Öcalan 1971-72 yıllarında, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde öğrencidir ve Mahir Çayan ve arkadaşlarının öldürülmesini protesto eden bir eylemi nedeniyle yedi ay Mamak Cezaevi'nde tutuklu kalmıştır. Tutukluluk döneminde diğer sol örgüt ve partiler ile temasa geçmiştir. Tutukluluk sürecinden sonra yeniden öğrenimine devam eden Öcalan, çevresine yandaş gençleri toplamaya başlamıştır. Çubuk Barajı yakınlarında bir toplantı gerçekleştiren PKK'nın bu ilk çekirdeği, daha sonra Öcalan'ın çeşitli yasal görünümlü örgütlerle de temasa geçerek taraftar kazanma faaliyetleri neticesinde, Ankara Tuzluçayır'da, Rıza Altun'un evinde yapılan bir toplantı sonrasında onun örgüt çevresini oluşturmaya başlayacaktır (Doğan, 2007:70-71).

Sonraki süreçte, Dikmen'de yapılan toplantılarda PKK'nın örgütlenme biçiminin klasik Marksist-Leninist örgütlenme biçiminden farklı olması kararlaştırılmış ve örgüt elemanları Batı'dan Güneydoğu illerine kaydırılmaya başlanmıştır. Örgüt, eleman profilinin temelini bu yıllarda kazanacaktır (Doğan, 2007:74, Özdağ, 2010a:36). Hazırlık süreci sonunda, Örgüt'ün kuruluşu 26-27 Kasım 1978 tarihinde Diyarbakır'ın Lice İlçesi Fis Köyü'ndeki bir toplantı ile gerçekleşmiştir. Toplantı Seyfettin Zoğurlu adlı kişinin evinde Abdullah Öcalan, Cemil Bayık, Şahin Sönmez, M.Hayri Durmuş, Baki Karer, Mehmet Turan, Mehmet Cahit Şener, Ferzende Tağaç, Kesire (Yıldırım) Öcalan, Ali Haydar Kaytan, Mazlum Doğan, Hüseyin Topgüder, Ali Gündüz, Sakine Cansız ve Duran Kalkan adlı örgüt militanlarının katılımı ile gerçekleştirilmiştir (Ergül, 2007:55-56). Örgüt'ün parti programı ve tüzüğü ilk

defa kabul edilmiştir (Doğan, 2007:75). Söz konusu tarihte, 1974 yılından itibaren Ulusal Kurtuluş Ordusu adını kullanmakta olan grup adını PKK olarak değiştirecektir (Ankara Papers, 2004:24). Örgüt ilk manifestosunda şunları söylemektedir:

“Proleter enternasyonalizmin ve vatanseverliğin savunucuları olarak bilinen bütün komünistler! Gelin bilimsel sosyalizmin rehberliğinde çalışmayı hedefleyen... PKK’yı inşa edelim.” (Ankara Papers, 2004:26).

PKK daha 1984 yılındaki ilk eylemlerine kadar pek çok suça iştirak etmiş bir örgüt idi. 12 Eylül harekâtına giden anarşi döneminin önemli bir özelliği ise Türk ve Kürt kökenli pek çok sol örgütün PKK’nın hedefi olmasıdır. PKK, 12 Eylül 1980 askeri harekâtına kadar 350 civarında cinayet işlemişti. Diğer sol örgütlerin PKK’nın hedefi olmasının bir sonucu olarak örgüt, sol çevrelerde şovenist olarak nitelendirilecektir. Ayrıca aşağıda görüleceği gibi Güneydoğu Anadolu’daki bazı aşiretler de PKK’nın saldırılarına uğramış, bazen de örgüt tarafından birbirlerine düşürülmüşlerdir (Özdağ, 2010a:36-38). Örgüt, kurulduğu Fis Köyü toplantısında bir dizi karar almıştır. Hazırlık ve eğitim ile ilgili planlamaların yanında kamu görevlileri, belediye başkanları ve aşiret liderlerine savaş açılması kararlaştırılmıştır. 1979 yılında Adalet Partisi Şanlıurfa Milletvekili Mehmet Celal Bucak PKK’nın düzenlemiş olduğu bir saldırıda ağır yaralanmıştır (Doğan, 2007:76-77). Mehmet Celal Bucak’ın oğlu Fatih Bucak olayın nedenini şöyle açıklamaktadır:

“(Örgüt) eylemlerine o dönemde Adalet Partisi’nden milletvekili olan babama suikast teşebbüsü ile başlamış ve bunu halkta korku, panik ve karmaşa yaratan rastgele terörist saldırılar izlemiştir. Bu durum uğursuz “Apocular” adının kullanılmasına neden olmuştur.” (Ankara Papers, 2004:24).

Aşiret lideri Mehmet Artuk da 1978 yılı itibarıyla “Apocular”dan haberdar olduklarını ve köylerinin bu gruplarca saldırıya uğradığını ifade etmektedir. Ne var ki Terör Örgütü 70’li yılların sonuna doğru iyi organize olmuş bir örgüt değildir; ideolojisini hedef aldığı kitleye tam olarak aksettirememekte ve bunun için uygun insanlar bulamamaktadır. Van

Bruinessen'in ifadesiyle örgüte kazandırılmaya çalışılan insanlar, ideolojik tatmin yerine eyleme geçmek isteyen, yoksul ve en az eğitim almış sosyal tabakalardan gelmekte idi. Öcalan'a göre ise bu "cahil, eğitimsiz ve feodal" kitle Türkiye'de proleter bir cephe oluşturmak için yeterli bir büyüklükte değildi. Bir diğer nokta ise örgütün dindar ve muhafazakâr değerlere sahip bölge halkının bu yapısını görmezden gelerek söz konusu değerlere açıkça saldırması idi. Gizli bir örgüt belgesinde Öcalan bu konuyu açıkça dile getirmektedir. Örgüt, IRA ve ETA'ya olan dinî desteği bu tutumu nedeniyle elde edememektedir. (Ankara Papers, 2004:24-25).

Bu evrede Şanlıurfa bölgesindeki aşiretler ile PKK arasında kanlı çatışmalar yaşanmış ve aşiretler örgüte güçlü bir şekilde karşı koymuşlardır. Ancak yerel aşiretler yeterli destek görmemişlerdir. Bu süreçte örgüt adını duyurmuş ve eleman kazanmıştır. Dış destekten yoksun olduğu anlaşılan örgütün bu dönemde eleman sayısı 2000 civarında idi (Özdağ, 2010a:38-39). PKK'nın ve daha önemlisi Abdullah Öcalan'ın yurtdışı yılları 12 Eylül öncesinde, bu dönemde başlayacaktır. Öcalan'ın adının bu kadar çok eyleme karışması güvenliğini tehlikeye atmış ve Suriye yılları başlamıştır. Abdullah Öcalan Şanlıurfa Suruç İlçesi'nden Suriye'ye 4 Temmuz 1979 tarihinde geçmiştir. Oradan SSCB ve Suriye İstihbaratı ve Celal Talabani'nin yardımı ile Lübnan'a geçerek Filistin'li örgütler ile temas kurmuş; 200-300 kadar PKK militanı Filistin Kurtuluş Örgütü militanları tarafından eğitilmiştir (Doğan, 2007:79-80). Öcalan 12 Eylül 1980 harekâtı öncesinde askerî müdahaleyi sezdiklerini Birand'a şöyle aktarmaktadır: "*askerî müdahaleyi önceden gören ve ülkeden kaçan tek ve en şanslı örgüt bizdik*". Öcalan Türkiye'den kaçışını şöyle değerlendirmektedir:

"70'li yılların sonuna gelindiğinde askerî bir rejimin yaklaştığı açıktı. Bu arada partinin merkezî yapısını oluşturmak ve silahlı mücadeleyi sürdürmek için kaynaklarımız azalmaktaydı. Gidişatımız bu gelişmeler ile sıkı olarak bağlantılıydı. Ülkeden çıkmalı ve mücadelemiz için gerekli kaynakları her ne iseler yaratmalıydık." (Ankara Papers, 2004:27)"

2. Militanların Türkiye'ye Sızmaları

Türkiye'ye Nisan 1980 itibariyle giriş yapan silahlı militan grupları 12 Eylül 1980 askerî harekâtı ile önemli bir eylem yapma fırsatı bulamamış, alınan etkili önlemler ile pek çoğu etkisiz bırakılmıştır. Hüküm giyenlerin bir kısmının Diyarbakır Cezaevi'nde gerçekleştirdiği direniş eylemleri ile PKK diğer örgütlerin militanları arasında daha "olumlu" bir intiba bırakmıştır. Örgütün diğer sol örgütlerden farklı olarak Avrupa yerine Orta Doğu ülkelerinin desteğini kazanmaya çalışması ve buna göre bir strateji çizmesi yine bu yılların bir özelliğidir. 20-25 Ağustos 1982 tarihindeki 2. PKK Kongre'sine kadar militanların Kuzey Irak'a çekilmesi kararlaştırılmış, bir kısım militan ise yukarıda bahsedildiği gibi Lübnan'da bulunan Bekaa Vadisi'nde eğitim görmüşlerdir. Örgütün DYÇ stratejisi olan üç aşamalı stratejik savunma-stratejik denge-stratejik saldırı yine bu dönemde şekillenmiştir (Özdağ, 2010a:40-46). Bu teoriye göre silahlı mücadelenin başlangıç safhası stratejik savunma safhası idi ve bu evrenin başlangıcını da silahlı propaganda eylemleri oluşturuyordu. Sözde gerillanın en zayıf olduğu dönem bu zaman dilimiydi. Söz konusu birliklerin yarattığı terör ve propaganda etkisi ile halkın içine kök salması bekleniyor ve oluşturulacak gerilla bölgeleri ile stratejik denge aşamasına geçilmesi tasarlanıyordu. Bu aşamada örgüt siyasî olarak üstünlüğü ele geçirecekti. Eğer önceden söz edildiği gibi bir halk ayaklanması gerçekleştirilebilirse stratejik denge başarılı olacaktı. Ancak bir ayaklanma gerçekleşmez ise bu durumda daha muğlak ve uzak bir gelecekte "stratejik saldırı" dönemi başlayacaktı (Özcan, 1999:86). Örgütün DYÇ stratejisinin temelini ise "gerilla" oluşturuyordu. Uzatmalı halk savaşının ilk evresinde, gerillanın görevi "silahlı propaganda birliklerini" oluşturmaktır; ancak, Terör Örgütü, Filistinli gruplar ile bağlantıya geçmeden önce bu konuda taktik bir başarı sağlayamayacaktır. Öcalan silahlı propaganda birliklerinin Terör Örgütü için önemini şöyle ifade etmektedir:

"Kürdistan'da gerillanın başlangıç dönemi silahlı propaganda dönemi olacaktır. Silahlı propagandayı gelişmiş gerilladan ayıran temel fark şudur: gerilla savaşı siyasal etkiyi geliştirme yanında askerî olarak

da düşman güçlerini adım adım imhayı amaçlar ve faaliyetini bu ikili görevle birlikte yürütmeye göre ayarlarken, silahlı propaganda temel olarak siyasal mücadeleyi geliştirmeyi hedefler ve düşmanın askerî güçlerini imha etmek talî bir planda kalır.” (Özcan, 1999:85).

Öcalan 2000 yılı itibariyle bölgede geniş çaplı ayaklanmalar ile desteklenen konvansiyonel bir ordunun TSK'yı yeneceğini ve bağımsız Kürdistan hedefinin gerçekleşeceğini düşünmekte idi. Bu amaçla stratejik coğrafi alan olarak “Botan” adlı 15.000 kilometrekarelik bölge (Siirt-Hakkâri-Van üçgeni) seçilmişti. Kuzey Irak'a çekilmek konusunda Mesut Barzani'yi Suriye Devlet Başkanı Hafız Esat ikna etmiştir. 1982-83 yıllarında Türkiye sınırında kamplar kurulmuştur. (Doğan, 2007:82, Özdağ, 2010a:40-46). Bu dönemde İran da PKK'ya destek vermeye başlamış ve Suriye ile bu noktada ittifak halinde olmuştur. DYÇ'nin en önemli özelliklerinden biri olan dış destek PKK tarafından önemli ölçüde sağlanmaya başlamıştır. Eğitim alan üst düzey PKK militanları İran Hava Kuvvetleri tarafından önce İran'a oradan da Kuzey Irak'a taşınmışlar, Kuzey Irak bölgesinden ise Türkiye'ye sızmaya başlamışlardır (Özdağ, 2010a:50). 1983 yılı itibariyle Kuzey Irak'tan Türkiye'ye sızan militanlar, Türkiye içinde erzak depoları ve sığınaklar kurmakta ve halkla serbestçe iletişim kurmakta idi. Türkiye içinde halkı tehdit ve zorbalıkla kendi yanlarına çekmeye çalışan militanların sayısı Kuzey Irak'ta 400'ü bulmuştu (Ergül, 2007:81). Şubat 1983 tarihinde Irak'la Sınır Güvenliği Anlaşması yapılmış ve bu anlaşma neticesinde 25 Nisan 1983'te Irak'taki ilk sınır ötesi harekât icra edilmiştir. Ayrıca kaçakçılar tarafından şehit edilen üç Türk askeri için 10 Mayıs 1983'te yapılan bir başka harekât, Terör örgütü tarafından kendine karşı yapılmış gibi gösterilmek istenmiştir (Ergül, 2007:81)

3. 1984 Şemdinli ve Eruh Baskınları: Türkiye'de Düşük Yoğunluklu Çatışma Ortamının Doğması

PKK'nın 2. Kongresi ile Türkiye'ye dönüş kararı alınmıştır. Kongre'de Türk toprakları üzerinde yapılması kararlaştırılan hazırlıkların ardından 15

Ağustos 1984 tarihinde Eruh ve Şemdinli’de iki jandarma karakoluna yapılan saldırılar ile ilk PKK eylemi gerçekleştirilmiştir. Aynı anda HRK’nin (Hezen Rizgariya Kürdistan-Kürdistan Kurtuluş Birliği) kuruluşu da ilan edilmiştir (Özdağ, 2010a:55-67). 2. PKK Kongresi’ne Abdullah Öcalan, Cemil Bayık Duran Kalkan, Selahattin Çelik, Murat Karayılan, Enver Ata, Çetin Güngör, Hasan Masyan, Sabri Ok, Ali Ovayolu, Numan Uçar, Halil Kaya, Mustafa Çimen, Salah Avcı, Ali Çetiner, Arif Göktaş, Şemsettin Aktaş, M. Ali Çetiner, Ramazan Kaplan, Mehmet Emin Taştan, Şahin Kılavuz, İsmet Doğru, Abdullah Ekinci, Ali Ömürcan, Ali Uğur, Kesire Yıldırım adlı örgüt militanları katılmışlardır (Ergül, 2007:80). Terör örgütü bu dönemde kullanmış olduğu saldırı taktiğine “silahlı propaganda” adını vermekte idi. Bu amaçla örgüt tarafından, sözde “silahlı propaganda birlikleri” ve “silahlı propaganda grupları” adını verdikleri çeteler kullanılıyordu. 14 Temmuz, 21 Mart ve 18 Mayıs adındaki silahlı propaganda birlikleri sırasıyla Mahsum Korkmaz, Abdullah Ekinci ve Ali Ömürcan adındaki militanlar tarafından komuta edilmekte idi. Ayrıca ilk adı Denge Peşmerge (Peşmergenin Sesi) olan ve sonra adı Denge Arteşe Gel (Halk Ordusunun Sesi) olarak değiştirilen bir dergi çıkarılmakta idi (Ergül, 2007:82). Bu dönem boyunca PKK’nın silahlı saldırılarının başarısız olduğu görülmektedir. Pek çok PKK’lı yakalanmış ve 1985’de başlattıkları İlkbahar Hücumu kırılmıştır. Örgüt liderlerinden Duran Kalkan zorlukla kaçabilmiştir. TSK durumun bir isyan olduğunu, Cumhuriyet’in ilk yıllarında karşılaşılmış olunan diğer isyanların etkisiyle hızla kavramış ve bazı askeri önlemler almıştır. Ne var ki alınan önlemler yeni, bütüncül ve sürdürülebilir bir DYÇ stratejisine dayanmadığı için uzun vadede başarılı olamamıştır. Bölgede haberleşme ve ulaşımın zorluğu, teknik engeller ve diğer sorunlar nedeniyle 1985 yılında Geçici Köy Koruculuğu Sistemi (GKKS) tesis edilmiştir. 3. PKK Kongresi’nde sözde “devrimci şiddetin” GKKS içinde yer alan köylere de yöneltilmesi kararlaştırılmıştır. Zaten bölgedeki köylerde, sivil halka yönelik PKK katliamları devam etmekte idi (Özdağ, 2010a:55-67). 21 Mart 1985 tarihinde Atina’da ERNK (Eniya Rızgariya Netewa Kürdistan – Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi)

kurulmuştur. ERNK'nın Avrupa ve Türkiye olmak üzere iki ayağı vardı. Avrupa ayağı; PKK liderliği ile irtibat noktası oluşturmak, Türkiye'deki Dev-Genç gibi örgütlerle bağlantı kurmak, Suriye, Irak, İran ve Yunanistan'daki örgüt kampları ile irtibatı sağlamak, Türkiye'nin içinde ve dışında bütün propaganda faaliyetlerini yürütmek, PKK için istihbarat ve para toplamak, gösteri ve protestolarla PKK'ya ilgi çekmek, ARGK'ya eleman bulmak ve eğitmek ile bu militanları kamufle etmek görevlerini yürütüyordu. Türkiye ayağı ise ARGK için eleman temin etmek, şehir ve kırsal bölgelerde PKK faaliyetlerini koordine etmek, PKK için bilgi ve istihbarat toplamak, PKK için para toplamak, kitle gösterileri, kalkışmalar ve küçük çapta silahlı saldırılar düzenlemek, devlet otoritesinin zayıfladığı yerlerde adlî-polis görevlerini sözde yerine getirerek devletin zaafa uğradığını göstermek, Marksist düşünce yerine İslamî yönde propaganda yapmak görevlerini üstlenmişti. 15 Ağustos 1986 tarihinde TSK tarafından Irak'taki KDP mevzilerine hava taarruzu düzenlenmiştir. Bunun nedeni ise Türkiye'nin KDP ve PKK'yı işbirliği içinde görmesiydi. Öte yandan 15 Ağustos 1984 Eruh ve Şemdinli baskınlarını düzenleyen Agit (kod) Mahsum Korkmaz Gabar Dağı'nda 28 Şubat 1986'da öldürülmüştür (Ergül, 2007:82-83). 25-30 Ekim 1986 tarihinde Helve kampında yapılan 3. PKK Kongresi'nde HRK'nın yerine ARGK'nın (Arteşa Rızgariya Gele Kürdistan-Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu) kurulması kararlaştırılmıştır. Bunun nedeni ise ilan edilmiş olan sıkıyönetim nedeniyle emir-komuta yapısı bütünlüğünü koruyan TSK'nın başarılı mücadelesi ile örgüte ağır kayıplar verdirilmesi olmuştur. (Doğan, 2007:85-86).

4. Olağanüstü Hal Dönemi ve Terörün Tırmanması

1978 yılında bölge illerini kapsayacak şekilde ilan edilmiş olunan sıkıyönetim dönemi 14 Temmuz 1987 tarihinde Olağanüstü Hal uygulaması ile sona ermiştir. Olağanüstü Hal uygulaması DYÇ'lerde uygulanan "Sivil Güce Yardım" anlayışı ile hayata geçirilmişti. Diyarbakır'da konuşlandırılmış olan Jandarma Kolordusu komutasındaki jandarma birlikleri ve polis gücü

terörle mücadele sürecine katılmış, TSK'nın diğer kuvvet komutanlıklarına bağlı birlikleri Olağanüstü Hal Bölge Valisi'nin çağrısı ile harekâtlara katılmak görevini üstlenmişlerdi (Özdağ, 2010a:72). Ne var ki, Olağanüstü Hal yasası stratejik açıdan yetersiz kalmış ve milli güç unsurlarının örgüte karşı kullanımının tam verimle gerçekleşmesi zorlaşmıştır (Özdağ, 2010a:73). Bu olumsuz durum, PKK'nın sözde "Asker Toplama Yasası" adını verdiği, bölge halkının örgüte kazandırılması sürecini hızlandırmıştır. Türkiye sınırları içinde üs kurma faaliyetleri hızlanmış ve güvenlik güçleri sürekli taciz edilerek "yarı kurtarılmış bölgeler" oluşturulmaya başlanmıştır. Bu, PKK'nın ulaşmak istediği "Kızıl Kurtarılmış Bölge" tehdidinin başlangıç noktası olmuştur. İnsiyatifin örgüte geçmesi güvenlik güçlerini bazı bölgelerden çekilmeye (bazı karakolların kapatılması) ve "garnizon" tutumunun geliştirilmesine neden olmuştur. Bu dönemde Suriye ile bir terörizm protokolü imzalanmış olmasına rağmen bu ülkenin PKK'ya desteği kesilmemiştir. Türkiye etkin bir DYÇ yaklaşımı geliştirememiş, konvansiyonel komuta ve harekât yöntemleri 1984-87 döneminde uygulanmış; ancak, tam anlamı ile başarı kazanılamamıştır (Özdağ, 2010a:74-78). 3. PKK Kongresi'nde sözde "Asker Toplama Yasası" kararının yanında "Vergilendirme" kararı da alınmış ve bölgedeki varlıklı vatandaşlardan para alınması yoluna gidilmiştir. Ayrıca şehirlerdeki yapılanmanın güçlendirilmesi ve örgüt tarafından "metropol" olarak adlandırılan batı illerinin yeni eleman kazanmak ve kitle eylemleri gerçekleştirmek için kullanılması da kararlaştırılmıştır. Abbas (kod) Duran Kalkan, Selim Hoca (kod) Selahattin Çelik, Fuat (kod) Ali Haydar Kalkan, Gözlüklü Cafer (kod) Ali Çetiner ve Fatma (kod) Kesire Öcalan, terör örgütünün Avrupa yapılanmasında görevlendirilmiştir (Ergül, 2007:84). 1987 yılı Irak ile PKK arasında yakınlaşmanın başladığı bir yıldır. Saddam Hüseyin Terör Örgütü mensupları ile Bağdat'ta görüşmeye başlamıştır. Diğer yandan, 30 Türk savaş uçağı ile Kuzey Irak'a bir hava taarruzu düzenlenmiştir. Örgütün, şehirlerde kurmaya çalıştığı nüfuz olan cephe oluşumu ise ancak 1988 yılı itibariyle kendini gösterecektir (Ergül, 2007:84). "Ayaklanma

Sorununa Doğru Yaklaşım ve Uygulama Görevlerimiz” adlı Örgüt belgesinde şu satırlar yer almaktadır:

“...1985 atılımı, yarı ayaklanma, yarı gerilladır. Ne tam ayaklanma, ne tam gerilladır. Fakat gerilla yönü ağır basıyor. Kentsel yönü zayıftır. Biz bu zayıflığın acısını şimdi daha iyi görebiliyoruz. Veya kısmen aşmaya çalışıyoruz. Başta aynı ağırlık kentlere verilmeli miydi? Buna imkân var mıydı? Veya ağırlık verecek gücümüz var mıydı, azdı bu kadar değildi ama yinede silahlı savaşıma ağırlık verildiği oranda, fırsatlar, imkânlar ortaya çıktığında, kentleri de değerlendirmeliydik. Şimdi biraz daha sorun kendini dayatıyor. Ve hatta gerillayı, bazı dağlık alanlara hapsedme tehlikesiyle yüz yüze bırakıyor. Bu düşünülerek kentlere erkenden el atılmalıydı. Dengeli geliştirebilmeliydik...” (Ergül, 2007:87).

Örgüt bu yıllarda yayın yapmaya daha çok önem vermeye başlamıştır. 15 Haziran 1988 tarihinde Cemal Yalvaç’ın çıkarttığı “Toplumsal Direniş” adlı dergide Abdullah Öcalan “Ali Fırat” takma adı ile yazılar yazmakta idi. Derginin kapatılmasının ardından derginin Ege Bölgesi temsilcileri “Kadın ve Sanat” adında başka bir dergi daha çıkartmıştır. Yayınlar sadece bunlarla da sınırlı kalmamış, “Özgür Halk”, “Halk Gerçeği” ve “Yeni Ülke” adındaki diğer yayınlar bunları takip etmiştir (Ergül, 2007:85). 1987-88 döneminde, PKK, GKKS’ye darbe vurmak ve onu tasfiye etmek amacıyla bölgedeki vatandaşlara karşı katliamlar düzenlemekten geri kalmamıştır (Doğan, 2007:88). İran-İrak Savaşı sonrası Irak Devlet Başkanı Saddam Hüseyin’in Kuzey’de, savaş sırasında İran ile işbirliği yapan Kürt gruplara yönelik olarak, 1988 yılında başlattığı “Enfal Harekâtı” sonucunda yaşanan kayıplar nedeniyle on binlerce mülteci sınırı aşarak Türkiye’ye sığınmıştır. Bu durumun en önemli etkisi, mülteciler ile birlikte pek çok PKK militanının da Türkiye’ye sızması olmuştur (Özdağ, 2010a:79). Böylece güç kazanan Örgüt, Botan bölgesinde bir gerilla tugayı kurmayı ve ERNK (Eniya Rızgariya Netewa Kürdistan-Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi) karargâhını bu bölgeye taşımayı amaçlamakta idi. Terörist eylemlerin yerini artık “hareketli savaş” aşaması alabilirdi. Nitekim Giap önceden de bahsedildiği üzere bu safhanın “stratejik dengeye” giden yoldaki önemini vurgulamaktadır; ancak, bu dönemde örgütün militan sayısının azlığı bu stratejiyi yürütmek için

yetersizdir. (Özdağ, 2010a:81). 1989 yılına gelindiğinde karşılaşılan durum, PKK'nın giderek büyüme umudu içine girmesi idi. Karakol baskınları, pusu kurma, sivil hedeflere saldırılar ve öğretmenlerin şehit edilmesi sıklıkla kullanmış oldukları yöntemlerdi. Suriye, örgüt mensuplarının İran'ın da yardımıyla Kübalı askeri danışmanlar tarafından eğitim almalarını organize etmekte idi. Köy baskınlarına son verilmesi kararlaştırılmış ve DHKP-C gibi örgütlerin de yardımı ile şehir yapılanması oluşturulmaya başlanmıştı. Aynı zamanda Güneydoğu illerinde örgüt üyesi belediye başkan adayları desteklenmeye başlanmıştı. Gençlerin örgüte katılımı ise artmakta idi. Ancak Ankara Hükümetinin durumu hala tam olarak kavrayamamasına rağmen TSK, DYÇ yöntemleri ile mücadele etmeye başlayacaktır. (Özdağ, 2010a:83-87). 1990 yılı, artık PKK için "stratejik denge" aşamasının ilk dönemine giriş anlamına gelmektedir. PKK "hareketli savaş" taktiğini uygulamaya başlamış ve askeri birimlere yönelik imha saldırısı teşebbüslerinde bulunmuştur (Özdağ, 2010a:87). Jandarma karakollarının yoğun olarak saldırıya maruz kalması insiyatifi örgüt lehine çevirmekte ve güvenlik güçlerini devamlı savunma haline girmeye zorlamakta idi. Bir diğer önemli gelişme ise bölge halkının ilk defa 12 Mart 1990 tarihinde tahrik edilerek Mardin İli'nde gerçekleştirdiği gösteridir. Bu gösteri bir "ayaklanma" ya da örgütün tabiri ile "Serhildan" olarak adlandırıldı. Giap'ın zamanlanmış ayaklanma taktiğinin provası yapılmakta idi. Kuzey Irak, dönemin Başbakanı Yıldırım Akbulut'un 5-7 Nisan 1990 Bağdat ziyaretine rağmen örgüt için cephe gerisi olmaktan çıkarılamamış ve gerekli uluslararası baskı sağlanamamıştır. Bu dönem örgüt tarafından maalesef etkin olarak kullanılmıştır (Özdağ, 2010a:87-90). 1990 yılının bir başka özelliği ise SSCB ve Doğu Bloku'nun dağılma evresine girmesi ve dünya konjonktürünün esaslı olarak değişime uğramasıdır. 1990 yılında yapılan 2. PKK Konferansı'nda bu konular değerlendirilmiş ve önemli bir karar olarak "cephe" örgütlenmesinin geliştirilmesi planlanmıştır. Yukarıda bahsedilen ayaklanma denemelerini bu bağlamda ele almak gerekir (Doğan, 2007:94). 7 Haziran 1990 tarihinde HEP'in (Halkın Emek Partisi) kuruluşu PKK'nın siyasal ve yasal örgütlenmesinde bir dönüm noktasıdır. Nitekim

genel seçimler neticesinde SHP (Sosyal Demokrat Halkçı Parti) bünyesinde bazı HEP mensupları Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)'ye girmeyi başarmıştır (Yavuz ve Şahin, 2011:158).

5. Körfez Savaşı ve Çatışmaların Zirveye Ulaşması

Körfez Savaşı'na neden olan Kuveyt'in Irak tarafından işgali ve bu işgali izleyen uluslararası kriz sürecinde Abdullah Öcalan'ın ve dolayısıyla PKK'nın durumdan kazançlı çıkmak çabasında olduğu görülmektedir. Öcalan'a göre bu sürecin sonunda Kuzey Irak'ta ortaya çıkacak otorite boşluğu, iyi zamanlanmış bir halk ayaklanması ile birlikte değerlendirilebilirse Kuzey (Türk toprakları) ile Güney (Irak toprakları) Kürdistan birleştirilebilir ve böylece Ekim Devrimi gibi büyük bir fırsat yakalanabilirdi (Ergül, 2007:92-93). Terör örgütü için söz konusu dönüm noktası, ABD ve onu destekleyen Koalisyon Güçleri'nin, Ağustos 1990'da Kuveyt'i işgal eden Irak'a karşı giriştiği Çöl Fırtınası Harekâtı ile başlamıştır. Bu harekât neticesinde Irak yenilmiş ve 3 Mart 1991 tarihinde Safwan'da imzalanan ateşkes ile savaş sona ermiştir. Ne var ki Körfez Savaşı'nın tek sonucu bu olmamıştır. 5 Mart 1991'de çıkan bir Kürt isyanı Kuzey'deki şehirlerde etkili olmuş ancak "Enfal Harekâtı"nın şiddetini unutmayan Kürtler kitleler halinde Türk sınırına yığılmıştır. Türkiye önceki mülteci dalgasından farklı olarak bu kitleyi sınırları içine kabul etmemiş; ancak, onları sınırda durdurarak gerekli insani yardımı yapmıştır. PKK bu fırsatı da çok iyi değerlendirmiş ve militanları tekrar Türkiye'ye sızmıştır. Sınara yığılan insanların sayısı 500.000'i bulmakta idi. Örgüt mensuplarının tek faaliyeti Türkiye'ye sızmak olmamış, sınara yığılan mültecilerin eşyaları gasp edilmiş ve Irak Ordusu'ndan Türkiye hakkındaki istihbarat karşılığında silah ve mühimmat sağlanmıştı. Sovyet yapımı çok miktarda modern silah daha sonra çekilen ve bu silahları terk eden Irak güçlerinden elde edilmişti. PKK bu nedenle önemli miktarda ateş gücü sağlamıştır (Özdağ, 2010a:91-93, Yavuz ve Şahin, 2011:159). Tek önemli gelişme bu olaylar değildi. ABD, mültecilerin güvenliğini sağlamak için 5

Nisan 1991 tarih 688 sayılı Birleşmiş Milletler (BM) kararı ile Huzur Operasyonu'nu başlatmış, 32. ve 36. paralellerin arasındaki kısım dışında kalan bölgeleri Irak güçlerinin uçuşuna kapatmıştı. Adana İli'nde İncirlik'te konuşlu bulunan NATO üssündeki "Çekiç Güç" adlı kuvvet, Kuzey Irak'ı Irak Ordusu'ndan korumakta idi. Nitekim bu sayede mülteciler evlerine geri dönecektir. Artık Irak'ın kuzeyinde ciddi bir otorite boşluğu doğmuştur (Özdağ, 2010a:93). 1991 yılı maalesef Türkiye'nin DYÇ mücadelesi ve siyaseti açısından çok zorlu bir yıl olmuştur. Bu yıl 277 sivil ve ilk dokuz ayda yaklaşık 900 PKK'lı öldürülmüştü (Yavuz ve Şahin, 2011:160). Örgüt artık sözde gerilla tugayı şeklinde yaklaşık 500 teröristten oluşan gruplar halinde yine jandarma karakollarına saldırıyordu. Kırsal bölgelerdeki pek çok karakol boşaltılmakta idi. Güvenlik güçleri geri çekiliyordu. PKK'nın faaliyetleri iyice pervasızlaşmıştı ve militan sayısı 12.000'i bulmuştu. ARGK mensubu Suriyeli Kürtlerin oranı %30 civarında idi. Örgüt artık "stratejik denge" safhasına geçtiğini düşünebilirdi. Askerî hedeflere yapılan taarruzlar artık imha amaçlı yapılmakta idi. (Özdağ, 2010a:95-97, Yavuz ve Şahin, 2011:160). 12 Nisan 1991'de 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kabul edildi ve yine aynı yılda, yakın tarihlerde (ilkbaharda), TSK "Alan Hakimiyeti" konseptini benimsediğini akademik çevreler ve basın aracılığıyla halka duyurdu. Kuzey Irak'taki hedeflere bazı harekâtlar düzenlendi ve bir istihbarat ağı oluşturulmaya başlandı. "Hareketli savaşı" sürdürmek için PKK henüz hazır değildi. Büyük miktardaki militanın komuta edilmesi örgüt sorumluları için zorluk çıkarmaya başlamıştı. Nitekim bu grupların saldırıları Türk güvenlik güçleri üzerinde istedikleri tesiri yaratamamış ve örgüt ağır kayıplar vermeye başlamıştır. Ancak PKK yine de ayakta kalmıştır (Özdağ, 2010a:97-98). Bu nedenle Ankara'da siyasi çevreler moral olarak yıpranmaya başlamış ve dönemin Doğru Yol Partisi (DYP) – SHP koalisyonu dışarıdan HEP tarafından desteklenir duruma gelmiştir. Güvenlik güçleri ise PKK ile herhangi bir müzakereye şiddetle karşı idi (Özdağ, 2010a:100). Bu noktada HEP ve bu partiyi bugüne kadar izleyen ardıllarına dikkat çekmek gerekir. Söz konusu partiler tarafından PKK'nın yıkıcı ve bölücü faaliyetleri maalesef yasal bir

dayanak kazanmışlardır. Öcalan, HEP'in faaliyetlerini doğrudan Örgüt faaliyetleri olarak nitelendirmiş, daha sonraki yıllarda da Terör Örgütü ile söz konusu partiler amaç birliği içinde olmuşlardır (Ergül, 2007:100). Nitekim HEP ve devamı olarak kurulan DEP (Demokrasi Partisi) hakkında Öcalan'ın açıklamaları dikkat çekicidir. Öcalan ile kendisini yakalandıktan sonra sorgulayan H. Atilla Uğur arasında şu diyalog geçmiştir:

“Apo'ya “Kanlı eylemlerinle ilgili tüm soruları adeta geçiştiriyorsun. Biz sana düzmece delillerle uydurma sorular sormuyoruz. Ama sen eylem konusuna geldiğimizde ısrarla kaçamak cevaplar veriyorsun. Bu inkâr politikası sana bir fayda sağlamaz. Örneğin 1991 yılında ‘DEP’e oy vermeyen herkesin tavuğunu bile öldürün’ şeklinde emir veriyorsun ve teröristlerin acımasızca bebek, kadın, ihtiyar köy katliamlarına başlıyorlar. Bunu açıklayabilir misin” dedim. Apo sıkıştığı zamanlarda iki elini oğuşturuyor, gözleri ayaklarına bakıyordu. Dingin bir ses tonu ile şunları söyledi: ‘Çok kritik bir dönemdi. Bölgeden DEP’i mutlaka parlamentoya sokmamız gerekiyordu. Çünkü örgütün siyasî açılıma ihtiyacı vardır. Bu yüzden işleri sıkı tutmak durumundaydım. Biraz da psikolojik anlamda az önce söylediğiniz talimatı verdim, bunu kabul ediyorum. Ancak bölgelerin sorumluları bu hususu abarttılar, sonrasında onları eleştirdim, bu talimatımın büyük hata olduğunu anladım, talimatımın katliama dönüşeceğini düşünmedim.” (Uğur, 2011:79-80).

21 Mart 1992 tarihli Nevruz Bayramı örgütün daha önce denediği halk ayaklanması taktığının büyük çaplı bir uygulamasına dönüştürülmek istenmiştir. Cizre, Silopi, Şırnak ve Nusaybin PKK militanlarının saldırısına maruz kalmış, ilçe merkezleri örgüt tarafından işgal teşebbüsüne uğramıştır (Özdağ, 2010a:105, Yavuz ve Şahin, 2011:162). 1992 yılı Nevruz'u bir halk ayaklanması girişimi olmasının yanında alınan etkin önlemler nedeniyle başarıya ulaşamamıştır. PKK bu dönemde çıkacak bir Türkiye-İran savaşından medet ummaya dahi başlamıştır (Ergül, 2007:101). 1992 yılı yaz mevsimi PKK tarafından sınır karakollarına düzenlenen saldırılara sahne olmuştur. Örgüt, ısrarla Türk güvenlik güçlerini bölgeden çekilmeye zorlamak gayesindeydi. 19 Ağustos 1992'de Şırnak İli saldırıya uğramış ve şiddetli çatışmalar olmuş, PKK militanları ise geri püskürtülmüştür. Sonbaharda karakol baskınlarına devam eden örgüt yine güçlü bir direniş ile karşılaşmış ve TSK'nın mücadele iradesini kıramamıştır. Ekim 1992'de TSK tarafından

başlatılan Kuzey Irak'taki harekât PKK'nın "cephe savaşı" ile karşılık vermesi gibi büyük bir hata yapmasına neden olacak ve 1.452 militanı imha edilecektir. Diğer maddî kayıpları da oldukça yüksek olmuştur. Muharebeler PKK kayıtlarına "Güney Savaşı" olarak geçmiştir. Harekâtın en önemli stratejik sonucu Kuzey Irak'ın artık bir cephe gerisi olmaktan çıkarılmasıdır. Bu harekât o döneme kadar yapılan en kapsamlı kara harekâtı olmuş ve 1926 Ankara ve 1983 Sınır Güvenliği ve İşbirliği Antlaşmalarına dayandırılmıştır. Talabani ve Barzani'ye bağlı kuvvetler de Türk birliklerine destek vermişlerdir (Özdağ, 2010a:106-114, Yavuz ve Şahin, 2011:165).

Bu dönemde, terör örgütünün kıvılcık kurtarılmış bölge olarak gördüğü ve hakimiyetin kendisinde olduğunu düşündüğü alanlar "kıvılcık bölgeleri", günün farklı zamanlarında hakimiyet kurabildiği alanlar "karışık bölgeler" ve çok gizli olarak hareket edip sızabildiği alanlar ise "beyaz bölgeler" olarak adlandırılmıştır (Ergül, 2007:102). Bu gelişmeler sonucunda PKK ateşkes ilan etmiştir. IRA, Tamil Kaplanları, ETA ve Filistinli pek çok örgüt, ateşkesleri zaman kazanmak ve yeniden toparlanmak amacıyla taktik bir nedenle kullanmışlardır ve PKK da zaman kazanmak amacıyla bu yola başvuracaktır (Stevenson, 2003:168). Ayrıca Örgüt'ün Avrupa ülkelerinin ilgisini çekmek amacıyla bazı işbirliği girişimleri olmuş, Kemal Burkay'ın lideri olduğu PSK (Özgürlük Yolu) ve Hamdi Turanlı'nın lideri olduğu PDK-BAKUR adlı terör örgütleri ile anlaşma protokolleri yapılmıştır (Ergül, 2007:103) Yukarıda sayılan nedenler neticesinde sarsılan örgüt 1992-93 yılının kışını toparlanma amacıyla kullanmak isteyecektir. Örgüt tarafından Mart ayında taktik bir ateşkes ilan etmiş ve daha sonra bunu süresiz olarak uzatmıştır. Türkiye ise çok değerli olan zamanını bu ateşkesin gidişatını görmekle geçirmiş ve büyük bir stratejik hata yapmıştır. Şemdin Sakık komutasındaki bir grubun 24 Mayıs 1993'te Bingöl yakınlarında 33 silahsız askerimizi şehit etmesi bu sessizliğe son vermiştir. Türk halkı, siyasi çevreler, basın ve iş dünyası bir anlamda kendine gelmiştir. Artık örgüte karşı aralıksız ve amansız bir mücadele başlayacaktır. Bu etki örgüt tarafında da karşılık bulmuş ve Öcalan Türkiye'ye karşı savaş ilan ettiğini duyurmuştur. Ocak-Kasım ayları arasında 1.249 sivil,

örgüt tarafından öldürülmüştür. Bu nedenle Örgüt, askerî ve siyasî olarak yeni bir yapılanmaya gitmiştir. Diğer yandan bölge illerinde kamu görevlilerine yönelik saldırılar gerçekleştirmişlerdir. Yüksek Askerî Şura (YAŞ) toplantısı daha gerçekleştirilmeden Kurmay Albaylar K. Erdal Sipahi ve Osman Pamukoğlu Tuğgeneralliğe terfi ettirilmiş ve Şırnak ile Hakkâri'deki Tugay komutanlıklarına atanmışlardır (Özdağ, 2010a:120-125, Yavuz ve Şahin, 2011:168). 1993-94 yılları arasında 1.860 güvenlik görevlisi şehit olmuş, 3.863 güvenlik görevlisi yaralanmış ve 10.234 terör örgütü militanı öldürülmüştür (Doğan, 2007:100-101). 1993 yılı şiddetin dorukta olduğu bir dönemdir. Bölgede Örgütün yayın organı Özgür Gündem gazetesi dışında bir yayın satılamamakta, öğretmenler şehit edilmekte ve 5.120 okul güvenlik nedeni ile kapatılmakta idi (Yavuz ve Şahin, 2011:170).

6. "1993 Stratejisi", Sınır Ötesi Harekâtlar ve Terörün İnışe Geçmesi

1993 yılında Türkiye Cumhuriyeti Devleti terörle mücadelede kritik bir noktaya gelmiş ve bu nedenle "1993 Stratejisini" belirlemiştir. Bu stratejiye göre:

- Tehdit önceliği 1. Ordu Bölgesi'nden 2. Ordu Bölgesi'ne kaydırılmıştır.
- Alan hakimiyetinin sağlanmasına önem verilecektir.
- Gece harekâtlarının yapılmasına başlanacaktır.
- Bölgeye ilave birlik ve uzman erbaş takviyesi yapılmıştır.
- Emir-komuta tamamen Asayiş Komutanlığına bağlanmış, bölgeye intikal eden personelin komando eğitimi alması sağlanmıştır.
- Skorsky helikopterleri, BTR-60 ve BTR-80 araçları bölgeye sevk edilmiştir.
- Gözetleme ve kış teçhizatları tedarik edilerek birlikler takviye edilmiştir (Yavuz ve Şahin, 2011:173-174).

Sayılan önlemler kış ve gece silahlarını teröristlerin elinden alarak TSK'ya önemli bir avantaj sağlamıştır (Yavuz ve Şahin, 2011:175). Nitekim durum Türkiye lehine dönmeye başlamıştır. 1993 yılı örgüt için başarılı sayılabilecek iken 1994 itibariyle bir teröristin de ifadesinde olduğu gibi artık Türk Askeri bölgeye ve duruma hakim olmaya başlamıştır. Bu yıl içinde, bölgedeki güvenlik güçlerinin sayısı 300.000'den fazla idi. Alan hakimiyeti sağlanmaya başlanmış ve örgüt militanları için tespit edilmeden hareket etmek zorlaşmıştır. Örgütün verdiği kayıp, 1 Türk güvenlik görevlisine karşın 16 nispetinde olmuştur. Militanlar sürekli kaçmak ve savaşmak zorunda bırakılmışlardır. Bunun sonucunda, "stratejik denge" aşaması ve bunun için 50.000 kadar militanın örgüte kazandırılması artık bir hayal olacaktır. Kuzey Irak'ta kurulması olası bir Kürt Devleti Suriye ve İran'ı da rahatsız ettiği için bu ülkelerin desteği de azalmaya başlamıştır. (Özdağ, 2010a:127-135, Yavuz ve Şahin, 2011:177). 1994 yılına gelindiğinde örgüte karşı üstünlük daha etkin olarak kurulmaya başlanmıştır. Örgüt ise gerçeklerden kopmaya başlamaktadır: Suriye topraklarında yapılan 5-15 Mart 1994 tarihli 3. PKK Konferansında eleman sayısının artırılması ve büyük şehirler ile turizm bölgelerinde bombalama gibi eylemlerin yapılması kararlaştırılmıştır (Doğan, 2007:101-102). 1994 yılında Türk Hava Kuvvetlerinin Kuzey Irak'ta bulunan PKK kamplarına karşı gerçekleştirdiği taarruzlar oldukça etkili olmuş, örgüt eleman, mühimmat ve diğer kayıplara uğramıştır. Bu yıl içinde kış operasyonları düzenlenmiş ve ağır şartlarda örgüte kayıplar verdirilmiştir. "1994 Şubat Şırnak Operasyonu" ile Gabar Dağları, Yassı Dağları, Ciraf, Caci, Besler ve son olarak Temmuz ayında Cudi Dağları'nda örgüt elemanları imha edilmiştir. Hakkâri Dağ ve Komando Tugayı Kuzey Irak'a bir taarruz başlatmıştır. Daha önceden kapatılan HEP'in yerine kurulan Demokrasi Partisi (DEP) de kapatılmış ve yerine Halkın Demokrasi Partisi (HADEP) kurulmuştur. HADEP söylemini daha yumuşak bir çizgiye oturtmuştu. Öte yandan örgütün faili olduğu olay sayısı azalmakta idi; 3. PKK Konferansı ile aynı tarihlerde toplanan 4. Kongre'de de "var güçle karşı koyma" kararı alınmıştır. Kötü gidişat İç Anadolu ve Karadeniz bölgelerinde

sözde “Kuzey Cephesinin” oluşturulması ile gözden kaçırılmaya çalışılıyordu ancak güvenlik güçleri terörist unsurları bu bölgelerden çıkarmıştır (Özdağ, 2010a:136-142). 7-27 Ocak 1995 tarihleri arasında 5. PKK Kongresi toplanmıştır. Bu kongrede alınan kararlar doğrultusunda Med-TV adlı propaganda televizyonu yayına başlamış ve 12 Nisan 1995’te sözde sürgünde Kürt Parlamentosu kurulmuştu (Doğan, 2007:106).

Yukarıdaki gibi siyasal hamlelerin temelinde Apo (kod) teröristin askeri gerçekleri yadsıyan düşüncelerini görmek gerekir. Öcalan hala bir Halk Kurtuluş Ordusu kurmak ve Türk güvenlik güçlerini bölgeden çıkarmak hayalinin peşinde idi. DHKP-C İç Anadolu ve Karadeniz bölgelerinde örgütlü bulunmakta idi ve PKK ile işbirliği yapmaya başlamıştı. Yine de Türkiye ve Kuzey Irak’taki operasyonlar sürdürülmeye devam edildi ve örgüte yine önemli kayıplar verdirildi. Nitekim, insiyatif büyük oranda güvenlik güçlerine geçmiş ancak 35.000 personel ile Kuzey Irak’ta başlatılan “Çelik Operasyonu” sürpriz etki yaratmaması nedeniyle oldukça düşük düzeyde yarar sağlamıştır. Hatay iline sızmaya çalışan terörist bir grup püskürtülmüş ve Suriye yönünde bombardıman yapılarak bu ülkeye gözdağı verilmiştir (Özdağ, 2010a:145-152). Terör örgütü 1996 yılına başarısızlık ve azalan eleman sayısı ile girmiştir. Kullandığı yeni yöntem ise şehir merkezlerinde intihar saldırıları düzenlemektir. Öte yandan 23 Ocak 1996 tarihinde Suriye’ye nota verilmiş, 6 Mayıs 1996’da ise Öcalan’a bir suikast düzenlenmiş ancak sonuca ulaşılamamıştır. Örgüte karşı askerî harekâta devam edilmiş bu nedenle örgüt sözde “savaşın Türkiyeleştirilmesi” stratejisine yönelmiştir. Örgütün Kuzey Irak’taki üsleri ile seyyar kampları havadan ve karadan vurulmuştur. Kuzey Irak’tan Türk sınırına militanların sızma faaliyetlerindeki artış nedeniyle ek önlemler alınmış ve Bote Kampı, Sinat, Haftanın, Aresindi Boğazı, Birkiavda ve Geleres’te bulunan kamplar Türk Hava Kuvvetleri tarafından bombalanmıştır. Türk-İsrail ilişkileri Suriye’ye karşı geliştirilmiştir. Bu etkili faaliyetlerin neticesinde terörizm olayı sayısı 1.796’ya düşmüştür (Özdağ, 2010a:152-155). İran ve Suriye ise bu gidişat

nedeniyle PKK'ya desteğini arttırmak yoluna gitmiştir. Suriye'de iki ve İran'da dört adet olmak üzere altı yeni PKK kampı kurulmuştur (Özdağ, 2010a:156).

7. Abdullah Öcalan'ın Yakalanması ve Terörün Asgarî Düzeye İndirilmesi

PKK için 1996 yılının kötü tablosu 1997 yılında da devam edecek ve askerî yenilgi kaçınılmaz bir hal alacaktır. TSK'nın başlatmış olduğu 14 Mayıs 1997 tarihli harekât ile 35.000 Türk Askeri Kuzey Irak'ı denetim altına almıştır. Kısmî çekilmenin ardından, Eylül ayında 100 tank ve 10.000 askerlik bir kuvvetle hücum uzatıldı. Bir diğer harekât ise 4 Aralık 1997'de 20.000 askerlik bir kuvvetle yapıldı ve Mesut Barzani'ye bağlı Kürdistan Demokratik Partisi (KDP) güçlerinin desteği sağlanmış oldu. 1997 yılında bölge halkı örgütten yüz çevirmeye başlamış ve örgüt sona doğru yaklaşmıştır (Özdağ, 2010a:157-158). 1998 yılında Karadeniz ve İç Anadolu Bölgeleri'nde eylem hazırlığı içinde olan militanlar bu bölgelerden temizlenmiştir. 13 Nisan 1998 tarihinde örgütün en önemli isimlerinden olan Şemdin Sakık güvenlik güçleri tarafından Türkiye'ye getirilmiştir. 15.000 Türk askerinin katıldığı yeni bir harekât örgütü zor duruma sokmuştur. Nitekim 1998 yazında örgüt mensupları bazı eylemler düzenleseler de artık sınırda imha ediliyorlardı. Örgüt Nisan 1999'a kadar tek taraflı sözde ateşkes ilan etmiş; ancak, Ankara bu öneriyi kabul etmemiştir (Özdağ, 2010a:160-162). 1998 yılı Türkiye için askerî bir dönüm noktası olacaktır. Bir DYÇ, askerî başarılar ne kadar güçlü olursa olsun politik olarak da kazanılmalı idi. Bu nedenle Türk Genelkurmay'ı askerî doktrinine iki yeni esas daha eklemiştir: "ileri savunma" ve "kriz yönetimine askerî katkı" esasları. Nitekim artık dış desteğin tamamen kesilmesinin önemi anlaşılmıştır. Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Atilla Ateş Suriye sınırında 17 Temmuz 1998'de şunları söylemiştir:

"Suriyeliler, Eşkiya Apo'yu destekleyerek bizi terör vebası ile karşı karşıya bırakmıştır. Türkiye iyi ilişkiler için gerekli çabayı göstermiştir. Eğer Türkiye çabalarına bir karşılık alamazsa gerekli

önlemleri alma hakkı doğacaktır. Daha fazla sabrımız kalmadı” (Özdağ, 2010a:162-164).

Bu açıklamanın ardından Suriye sınırındaki zırhlı birlikler takviye edildi ve Türk komandoları Suriye sınırları içinde bazı sabotajlar düzenledi. Suriye, 1 Ekim 1998’de TBMM açılış konuşmasında dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel’in Türkiye’nin savaşa hazır olduğunu ifade etmesi ile olayın ciddiyetini anlamıştı. Öcalan 9 Ekim 1998’de Suriye’yi terk etti ve Moskova’ya hareket etti. Moskova’dan Roma’ya ve oradan da Atina’ya geçti. En sonunda ise 16 Şubat 1999’da Kenya, Nairobi’de Türk güvenlik güçleri tarafından yakalanarak Türkiye’ye getirildi. Öcalan 29 Haziran 1999’da idama mahkûm edildi; 2 Ağustos 1999’da Türkiye’deki PKK militanlarının Türkiye dışına çıkmalarını istedi ve örgütün büyük çoğunluğu bu çağrıya uydu (Özdağ, 2010a:164-167). 1984’den bu tarihe kadar yaşanan süreçte PKK ile mücadele değişik evrelerden geçmiş ve Mayıs-Haziran 2002 tarihlerinde Türkiye’deki militan sayısı 41’e kadar düşmüştür. 2000 yılında 584, 2001’de 757, 2002’de ise 729 çatışma büyük kısmı Türk güvenlik güçlerinin insiyatifinde olmak üzere gerçekleşmiştir. Bu gidişat 2003 yılına kadar sürecektir (Özdağ, 2010a:170). Terör örgütü 1993 yılında başlatılan şiddetli mücadele ile 1998’de tasfiye edilme noktasına gelmiştir (Yavuz ve Şahin, 2011:197). Örgüt 15 Ağustos 1984’deki ilk eylemlerinden 22 Şubat 1999’a kadar 6.036 saldırı gerçekleştirmiş ve 8.257 defa Türk güvenlik güçleri ile çatışmıştır. Bu tarihler arasında 4.472 sivil vatandaş, 3.847 asker, 247 polis ve 1.225 geçici köy korucusu şehit olmuştur (Yavuz ve Şahin, 2011:195).

1998 yılı, PKK’nın Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından mağup edildiği yıl olarak Türk tarihine geçmiştir.

8. Başarılı Askerî Sonuç Politik Zaferle Tamamlanamamıştır

Türkiye’de yaşanan sorun tam olarak etnik bir sorun değildir; en azından çıkış noktası, PKK’nın ırkçı dünya görüşü ve az gelişmiş Marksizmi ile birleşmiş bir ideoloji yumağında yansımaları bulduğu şekliyle olmamıştır.

Çalışmamızın sınırları dışında kalan terör sorununun çözümü konusuna bir miktar da olsa değinmekte yarar vardır. Nitekim sorunun çözümü, nedeni ve mahiyeti ile de yakından ilgilidir. Bu bağlamda biz sorunu, ekonomik, demokratik veya etnik temelli olarak görmüyoruz. Nitekim terör sorunu ile birinci derecede muhatap olan ve büyük zarar gören Kürt kökenli Türk vatandaşlarının etnik ayrımcılığın herhangi bir çeşidi ile karşılaşmış olduklarını iddia etmek yanlıştır (Özdağ, 2010b:130-133). Son dönemlerde “siyasi çözüm” olarak ortaya atılan düşünceler ise DYÇ teorisinde yer alan “çatışmaların aynı zamanda siyasi zaferle bitirilmesi ilkesi” ile ilgisi olmayan örgütle müzakere girişimlerinin diğer adıdır. Türkiye Cumhuriyeti kuruluşundan itibaren çeşitli etnik ve dinî özellikli isyanlar ile karşılaşmış ve almış olduğu etkili tedbirler ile bunları bastırmıştır.

Ulusal sorunu çözmek amacıyla devletler çeşitli yöntemler kullanırlar. Bunlar sosyal farklılıkların yok edilmesi ve yönetilmesi adı altında iki başlık altında toplanabilir (Özdağ, 2010b:213). Farklılıkların yok edilmesi sırasıyla soykırım, tehcir, kendi kaderini tayin hakkı, bütünleşme ve asimilasyon; farklılıkların yönetilmesi ise sırasıyla hegemonik kontrol, hakeme başvurma, kantonlaşma veya federalleşme ve güç paylaşımı metotlarından biri ile gerçekleştirilir (Özdağ, 2010b:213-214). Sorunun çözülmesinde yukarıda sayılan yöntemler, PKK terörünün sıfıra indirilmesi halinde bile etkin siyasi önlemlerin alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Sorun 1998’de askeri olarak çözülmüş, 2000’li yıllarda “küllerinden yeniden doğmuştur” (Yavuz ve Şahin, 2011:209).

9. PKK’nın İşlemiş Olduğu Cinayetler

Terör örgütü 2009 yılına kadar toplam 386 katliam gerçekleştirmiştir. Bunların arasında illere göre ilk beş sırayı Mardin, Diyarbakır, Siirt, Şırnak ve Hakkâri almaktadır. Yıllara göre ise 1992’de 50, 1993’te 86’yı bulan katliam sayısı 1998’de 7’ye, 2000 yılında ise 1’e düşmüştür. En yüksek can kaybı ise

sırasıyla Mardin, Şırnak, Diyarbakır, Siirt ve Batman illerinde yaşanmıştır (Özdağ, 2009:377-382). Örgüt tarafından 1984-2009 Ocak ayı tarihleri arasında 9546 ölümlü olay gerçekleştirilmiştir. 4.241 asker, 217 polis, 1.378 geçici köy korucusu, 21 basın mensubu, 8 belediye başkanı, 60 muhtar, 116 öğretmen ve 27 din görevlisi ve 5.669 sivil vatandaş örgüt tarafından şehit edilmiştir. Öldürülen terörist sayısı ise 29.639'dur (Özdağ, 2009:16).

B. TERÖR ÖRGÜTÜNE VERİLEN DIŞ DESTEK

1. Suriye ve Diğer Hasım Ülkelerin Türkiye'ye Karşı Örtülü Savaşı

Terör örgütüne bu süreç içinde Suriye, İran, Filistinli Gruplar, Rusya, Yunanistan, Sırbistan, Hollanda, İngiltere, Fransa, Almanya, Belçika, Romanya, İtalya, Bulgaristan ve daha pek çok ülkeden çeşitli yoğunluk ve şekillerde destek verilmiştir. Bunlar içinde en yoğun desteği veren iki ülke sırasıyla Suriye ve İran olmuştur (Yavuz ve Şahin, 2011:372-388). Burada en yoğun desteği veren Suriye örneği incelenecektir. Suriye, Türkiye'nin aleyhinde olan yıkıcı faaliyetlere PKK terörü başlamadan destek vermeye başlamış olan bir ülke idi. Suriye'nin bağımsız bir devlet olarak ortaya çıkmasından önce, daha Türk Kurtuluş Savaşı döneminde çıkan "Milli" ve "Ali Batı" isyanlarını düzenleyenler Suriye topraklarında yuvalanmışlardı (Özcan,1999:238). Öcalan Suriye'nin PKK'ya verdiği desteği bizzat şöyle ifade etmektedir:

"Ana üssümüz Lübnan Bekaa Vadisi ve Kuzey Irak'taki yapılanmamız 80'lerde başlamıştır. 1990 yılından sonra Suriye'de Filistin kimliği ile evler satın aldık. Suriye'de önce Hafız Esad'ın kardeşi Cemil Esad ile ilişki kurdum. Cemil Esad akıllı ve sosyal ilişkiler geliştiren bir insandır. Suriye Devleti bizi siyaseten hiç kabul etmedi, sosyal ilişkiler çerçevesinde kabul etti. Zaman zaman özellikle bayramlarda Cemil Esad'ın evine ziyarete giderdim. Şam'da büyük tüccar görüntüsünde olan Ağa kod Mervan Zerki, Erzurumlu ve Kürt kökenlidir. Suriye bizi resmen tanımadığı için Türkiye sorduğunda, 'Bizde Apo kod Abdullah Öcalan isimli birisi yoktur' diye akıllıca cevaplar veriyordu.

Orada açtığımız okulları hastane ve yaralı evi olarak gösteriyorduk. Muhaberat zaman zaman oralarda göstermelik denetlemeler yapıyordu. Mervan Zerki ben oradan ayrıldıktan sonra AL-TECALMA AL VATAN EL DEMOKRASİYE (Ulusal Demokratik Birlik) adı altında bir parti kurdu. Yani PKK'nın mirasına kondu.

Ben Suriye'de bulunduğum süre içerisinde Ali Ammar adına tanzim edilmiş Demokratik Cephe kimliği ile dolaştım...

... Suriye'nin bize sağladığı imkânlar genelde Kürtler arasında örgütlenmeye izin vermesi, maddî gelir elde etmemize engel çıkarmaması, sınır geçişlerinde kolaylık sağlaması şeklinde olmakta idi. Suriye'de yapılan çalışmalar sonucunda yıllık bir milyon Dolar'dan fazla bağış toplayabiliyorduk. Muhaberat buna göz yumuyordu. Zaman zaman Muhaberat'ın (Suriye Gizli Servisi) arabalarını da kullanıyorduk. Şam'da Kürtçe bir okul açtık. Okulun bitişiğinde son teknoloji matbaamız da vardı. Ayrıca Deng Kürdistan adında gazete ve bazı dergiler çıkarıyorduk..." (Uğur, 2011:49-50).

Suriye'nin PKK'ya olan desteğinin dört nedeni olduğu kabul edilebilir:

- Türkiye'nin Fırat ve Dicle Nehirleri üzerinde kurmakta olduğu barajların Suriye tarafından su sorunu bağlamında bir tehdit olarak algılanması,
- Suriye'nin Hatay İlimizi hala kendi toprağı olarak sayması ve zayıflayan Türkiye'den koparabileceğini düşünmesi,
- Türkiye'nin yükselen bir güç olarak önüne geçilmek istenmesi
- Suriye'nin kendi Kürt sorununu Türkiye'ye ihraç etmek istemesidir (Özdağ, 2010a:46-47).

Kuşkusuz Suriye'nin Terör Örgütü'ne yapmış olduğu yardım bununla sınırlı kalmayacak ve topraklarında pek çok örgüt kampının kurulmasına izin verecektir. Suriye bu maksatla Helve, 22 Şubat, Filistin Halk Kurtuluş Cephesi, Zabedan, Malule, Hamburiye, Şah Dağı, Lazkiye, Şemin Nida, Et-Tel Kasabası ve Saray Savunma Kampı adlarını taşıyan pek çok PKK kampının topraklarında kurulmasına izin vermiştir (Şahin, Yavuz, 2011:373-374). Suriye yalnızca PKK terör örgütüne değil Ebu Nidal, Filistin Özgürlüğü İçin Halk Mücadelesi, Filistin Kurtuluşu Demokratik Cephe, Halk Mücahitleri Cephesi, El Saika, Filistin İslamî Cihad, HAMAS, ASALA, THKP-C, Dev-Sol,

MLSPM, TKP, Pakistanlı El Zülfikâr gibi örgütlere de destek vermiş bir anlamda terörizm cenneti olmak stratejisi izlemiştir (Erciyas, 2004:99). 1975 yılında Suriye İstihbarat Örgütü Muhaberat ile Yunanistan İstihbarat Örgütü KİP, Türkiye'ye karşı hareket etme anlaşması yapmış, 150 Suriye ajanı Atina'ya hareket etmiştir (Erciyas, 2004:101).

1970'li yıllarda Türkiye'deki sol unsurları destekleyen Suriye, Haziran 1979 tarihi itibarıyla işsiz Türk gençlerini Lazkiye'de toplayarak mezhep ayrımcılığına dayalı, Türk Aleviliği ile ilgisi olmayan Nusayrîlik eğitime tabi tutmuş ancak bu planı başarılı olmamıştır (Erciyas, 2004:102). Suriye bu yıllarda Ermeni Terör Örgütü ASALA'ya da önemli destek vermiştir. Lazkiye ve Tartus bölgelerindeki kamplarda ASALA militanları yetiştirilmiştir (Erciyas, 2004:102-103). Suriye'nin PKK'ya desteği ise çok yönlü ve yoğun olarak gerçekleşmiştir. Bir iddiaya göre PKK, 1978 yılında Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) İstihbaratı tarafından Suriye'de kurulmuştu. 12 Eylül 1980 Harekâtı ile çok zor duruma düşen PKK militanları Suriye İstihbaratı tarafından Şam'a oradan da Lübnan'daki Filistin Demokratik Kurtuluş Cephesi karakollarına yerleştirilmekte idi (Erciyas, 2004:104). Suriye, PKK ile uyuşturucu ticareti faaliyetinde de bulunmakta idi. Suriye bu ticareten yıllık 2 milyar Dolar, PKK ise 900 milyon Dolar gelir elde etmekte idi (Erciyas, 2004:105). Bu duruma rağmen Mart 1985'de Suriye ile Şam'da bir "Sınır Güvenliği Protokolü" imzalanmış ancak işlevsiz kalmıştır (Erciyas, 2004:106). Suriye'nin desteği 1989 itibarıyla artmaya başlamıştır. 1995 yılında Nedim Ateş adlı teröristin komutasındaki PKK'lı bir grubun Çalıboğazı Karakolu'na yaptığı saldırıda Türk topçusunun baraj ateşinin Suriye topraklarını vurması sonucu Suriye'den bir tepki gelmemiştir (Erciyas, 2004:107-108). Suriye, Yunanistan ve Rusya'nın ittifak halinde Türkiye'ye karşı tavır alması ve PKK'yı desteklemesi Türkiye'nin 23 Ocak 1996 tarihinde Suriye'ye memorandum vermesine neden olacaktır. Şubat ve Ağustos aylarında ise İsrail ile işbirliği anlaşmaları imzalanmıştır. Bu hamleler ile Suriye gittikçe çevrelenmiştir. Nitekim Öcalan'ın Suriye'den çıkarılması ile sonuçlanan 1998 krizi ile Suriye'ye karşı savaşın gündeme gelmesi Adana

Mutabakatı'na giden yolu açmış ve Suriye Örgüt'e olan desteğini kesmiştir (Erciyas, 2004:123-124).

19-20 Ekim 1998 tarihlerinde Adana'da bir araya gelen Türk ve Suriye tarafları, imzaladıkları mutabakat ile Suriye'nin PKK'ya ve diğer terör faaliyetlerine verdiği desteği kestiğini ve önlemler alacağını teyit etmişlerdir (Erciyas, 2004:126).

2. PKK Uluslararası Bir Suç Şebekesidir

PKK'nın yalnızca bir terörist örgüt olarak nitelendirilmesi bizce duruma yeterli bir açıklama getirmemektedir. Nitekim Sovyetler Birliği sonrası dönemde terörist örgütler yaygın olarak kriminal faaliyetlerde de bulunmaktadır (Roth, Sever, 2007:901). Terörist örgütler, İran ve Suriye tarafından desteklenen Hizbullah örneğindeki gibi devletler tarafından finanse edilmiyorlarsa genellikle "sınır aşan örgütlü suç (transnational organized crime)" yöntemine başvurumaktadırlar. Böylece suç örgütü ile terörist örgüt arasındaki kavramsal sınır bulanıklaşır (Clutterbuck; aktaran Roth, Sever, 2007:903-904). Organize suç örgütleri ile terörist örgütler aynı ortamda faaliyet gösterirler:

- 1. "...Yasadışı faaliyetlerde bulunurlar ve sıklıkla aynı ikmale ihtiyaç duyarlar,**
- 2. Ölçsüz şiddet ve şiddet tehdidini kullanırlar,**
- 3. Adam kaçıırma, suikast ve gasp suçlarını işlerler,**
- 4. Gizlilikle hareket ederler,**
- 5. Devlet ve kanunlara meydan okurlar,**
- 6. Yedek liderleri ve piyadeleri vardır,**
- 7. Uyum sağlamakta, inovasyonlara açık olmakta ve esneklikte üstündürler,**
- 8. Küresel güvenliğini tehdit ederler,**

9. Örgütten çıkmak, üyeler için ölümcül olabilir." (Sanderson; aktaran Roth, Sever, 2007:903).

PKK'nın suç faaliyetleri ile elde ettiği gelirin 90'lı yıllarda ortalama 86 milyon ABD Dolarını bulduğu tahmin edilmektedir. Örgütün işlemiş olduğu suçlar uyuşturucu kaçakçılığı, silah kaçakçılığı, diğer malların kaçakçılığı, soygun, gasp, yasadışı olarak yurda işçi sokmak ve kara para aklamak idi. Bu suçları işlerken Türkiye'nin coğrafi avantajını da kullanmıştır. Yurtdışında yaşayan Kürtler, 1 kilogramı 1000 veya 2000 ABD doları ile yolculuğuna başlayıp 200.000 ABD dolarını bulan fiyatı ile Almanya'da yolculuğunu bitiren eroinin ticaretinde kullanılmışlardır (Roth, Sever, 2007:906-907). Türkiye'nin önemli uyuşturucu kartellerinden birinin lideri olan Hakkı Kıtay'ın uyuşturucudan elde ettiği geliri Selim Çürükkaya aracılığı ile PKK'ya ilettiği, oğlunun ve erkek kardeşinin terörist olduğu kendi ifadesinden öğrenilmiştir. Türk Polisi, 1984 ile 1998 yılları arasında PKK'nın uyuşturucu ile bağlantılı 181 vakayla ilgisini tespit etmiş; 1984-93 yılları arasında PKK-uyuşturucu trafiği ile ilgili olarak sorgulanan 503 kişinin 298'inin tutuklanması ve yargı önüne çıkarılmalarını sağlamıştır (Roth, Sever, 2007:907). Birleşik Devletler Uyuşturucuya Karşı Kanun Uygulama İdaresi (DEA), Interpol, Birleşmiş Milletler Uluslararası Uyuşturucu Kontrol Programı, Paris Kriminoloji Enstitüsü ve Jeopolitik Uyuşturucu Sevkiyatı gibi kuruluşlar PKK-uyuşturucu ticareti ilişkisini ortaya koymuştur. Abdullah Öcalan mahkemedeki ifadesinde her ne kadar kendisinin uyuşturucu ticareti ile ilgisi olmadığını iddia etse de kardeşi Osman Öcalan'ın söz konusu suç faaliyetinin içinde olduğunu itiraf etmiştir. Ancak Şemdin Sakık TBMM İnsan Hakları Komisyonu'na verdiği ifadede Abdullah Öcalan'ın da uyuşturucu ticaretinde yer aldığını söylemektedir (Roth, Sever, 2007:908-909). Öcalan'ı sorgulayan H. Atilla Uğur uyuşturucu konusu ile ilgili olarak şunları aktarmaktadır:

“Sorguya bir müddet sonra ara verdim. Berita isimindeki avuktan söz ederken Baybaşın'ın de adını söylediğini hatırlattım ve ‘PKK terör örgütünün dünya uyuşturucu ticaretinde oldukça önemli bir yeri var, bunu herkes biliyor, sen ne diyorsun?’ diye sordum.

Önce ‘Ben uyuşturucuya karşıyım, böyle bir talimat vermedim’ gibi kör göze parmak sokar gibi bir cevapla inkâr etti. ‘Elimizde birçok rapor, ifade ve delil var. Ayrıca İngiltere-Fransa arasında bulunan ve karapara aklama cenneti olarak da bilinen Jarsey Adası’nda, 1995 yılı içerisinde PKK terör örgütü tarafından ‘Kürt Kredi Vakfı’ adında bir vakıf tesis edildi. Bu vakıf oluşumunu MED televizyonunda görevli PKK ajanları yönetti ve MED TV uyuşturucu parası ile finanse edildi’ deyince şöyle cevap verdi:

‘Örgütün yaşaması için finans konusu hayati önemdedir. Özellikle Avrupa’da halkın yardımı ve bizim yaptığımız küçük çapta ticaret vardır, ama bunlar yetmemektedir. Uyuşturucuya kişisel olarak karşıyım, ama başta kardeşim olmak üzere bazı kadroların İran-Zağnos ve Romanya üzerinden Avrupa’ya uyuşturucu sevk ettiklerini biliyorum hatta yapmayın diye tembihlerde bulundum ama kâr etmedi’ dedi.

Gülümsedim ve ona : ‘PKK terör örgütünün acımasızlığı ile ün yapmış elebaşı olacaksın ve senin talimatın olmadan, hatta yapmayın demene rağmen kadroların uyuşturucu ticareti yapacak biz de buna inanacağız’ dedim.

Başını önüne eğdi... Sustu...

Apo’ya şunları söyledim: ‘Senin Hollanda’da uyuşturucu kaçakçılığı ile suçlanan Hüseyin Baybaşın adlı Şahsın avukatlarından Berzan Ekinci ile de ilişkin olduğu biliniyor. Uyuşturucu ticareti yapan, PKK terör örgütüne maddi destek sağlayan bir kişinin avukatının seninle ilgileniyor olması bazı şeyleri açıklıyor değil mi?’

Apo bu kanıdan sıkılmıştı. ‘Ne yapayım, herkes menfaati için beni kullanmaya çalışıyor’ dedi.” (Uğur, 2011:35-36).

İnsan kaçakçılığı ise PKK'nın bir diğer faaliyet alanıdır. Batı Avrupa ve özellikle Almanya'ya Türkiye ve Kuzey Irak'tan birkaç bin Euro bedelle kaçırılan insanlar öncelikle Yunanistan, Bosna ve İtalya'ya aktarılmış daha sonra Batı Avrupa ülkelerinde yine uyuşturucu ticareti için kullanılmışlardır. Kaçırılanların bir kısmı çocuktur ve yaşlarının küçük olmaları nedeniyle indirimli ceza almaları onların bu ticarete kullanılmalarını daha cazip kılmıştır (Roth, Sever, 2007:909-910). PKK gelir elde etmek için haraç yöntemini de kullanmıştır. Genellikle Kürt kökenli Türk vatandaşlarından Türkiye ve Avrupa ülkelerinde "gönüllü vergi" veya "devrim vergisi" adı altında haraç alınmıştır. Almanya, Belçika ve İngiltere gibi Avrupa ülkelerinde Kürt kökenli işadamları haraca bağlanmıştır (Roth, Sever, 2007:910-911). Sputnik I ve Sputnik II

Operasyonları'nda Belçika, İngiliz ve Fransız Polisi 11 şirket aracılığı ile aklanan kara paranın Med TV'yi finanse etmek için kullanıldığını ve yine Paris'te bir şirketin bu faaliyetlerde bulduklarını tespit etmişlerdir. Güney Kıbrıs Rum Kesimi de kara para aklamak için üs olarak kullanılmıştır (Roth, Sever, 2007:911). Sigara kaçakçılığı, kalpazanlık hatta sözde Kürt Kızılayı aracılığıyla kan kaçakçılığı dahi örgüte gelir kaynağı olmuştur (Roth, Sever, 2007:912). Stanford Üniversitesi tarafından yapılan bir araştırma, 128 terörle mücadele vakası arasında, örgütlü suça dayanan terör örgütlerine karşı yürütülen mücadelelerin 17'sinin diğerlerinden beş kat (48 yıl) daha uzun sürdüğünü göstermiştir. Terörist örgütler hücrelerini adi suç işleyen çetelere dönüştürmektedir (Roth, Sever, 2007:913-915).

SONUÇ

Çalışmada 1998-99 yıllarına kadar olan terörle mücadele süreci DYÇ perspektifinden incelenmiştir. Verilen örnekler ve teorik yaklaşımların büyük bir vurgu ile ifade ettiği gibi, DYÇ'lerdeki politik öncelik ilkesi ülkemizde yaşanan terör olgusunda da karşımıza çıkmaktadır. Aşağıda 1984-1998 yılları arasında yönetilen terörle mücadele sürecinin teorik çerçevedeki sonuçları yer almaktadır:

- PKK terörü ve yarattığı DYÇ ortamı, dış destek olmadan söz konusu ölçeğe ulaşamazdı. Nitekim Hollanda'dan Küba'ya kadar pek çok ülke Örgüt'e değişik yoğunluk ve biçimlerde destek vermiştir. Ancak en önemlisi Suriye ve İran'ın Türkiye'ye karşı ittifakı ve yürüttükleri örtülü savaştır. Özdağ'ın ifadesiyle bu "vekâleten" savaş ve PKK'nın bir dönem gittikçe saldırganlaşması Suriye-İran ittifakı olmadan gerçekleşemezdi. Kuzey Irak'ta kurulması olası bir Kürt Devleti'nin bölge ülkelerinin ve özellikle Suriye ve İran'ın çıkarlarına ters düşmesi ve Türkiye'nin savaş seçeneğini öne sürmesi, dış desteği bir süre için kesmiş ve mücadelenin askerî başarısına büyük katkıda bulunmuştur.
- TSK'nın Kuzey Irak'a 1990'lı yılların ortalarında ve sonlarında, kış aylarında ve gece koşulları da dahil olmak üzere derinlemesine harekât yapabilme yeteneği kazanması bu bölgeyi, Örgüt için Giap'ın ifadesiyle cephe gerisi olmaktan çıkarmıştır. Bu harekâtların, uluslararası planda Türkiye'nin meşru bir hakkı olduğunun anlaşılması, 1926 Ankara Antlaşması'na dayandırılarak sağlanmış ve politik bir başarı kazanılmıştır. Örgüt militanlarının Türkiye'ye rahatça sızma ve Türkiye içinde hareket edebilme imkânları kısıtlanmıştır. TSK tarafından oluşturulan "İç Güvenlik Taburları" ile büyük miktarda personel kullanılması pahasına da olsa alan hakimiyeti sağlanmıştır.
- Örgüt'ün siyasî uzantılarının Hindistan örneğinde görüldüğü gibi siyasî arenada politik olarak da yenilmesi ve bölge halkının yasal siyaset alanına

çekilmesi gerçekleştirilmeliydi. Ne var ki örgüt, bölgede özellikle belediye başkanlıkları aracılığıyla “ikili iktidar” yapısı kurmaya çalışmıştır.

- Özellikle İngiliz yaklaşımında büyük önem taşıyan “kalplerin ve zihinlerin” kazanılması ilkesi, halk desteğinin sağlanması için stratejik öneme sahiptir. Ancak halk desteğinin devlet tarafına çekilmesi yalnızca halkın çeşitli ihtiyaçlarının karşılanması ile değil asayişin sağlanması ve örgütün zayıflatılması ile sağlanır. Irak örneğinden yola çıkılırsa kırsal alanda, küçük yerleşim birimlerindeki halkın güvenliğinin sağlanması “denizin kurutulması” açısından önemlidir. Nitekim örgütün yarattığı korku halkın görünürde de olsa destek vermesine yol açmıştır. Örgüte katılımların ise yalnızca korku veya sempati ile açıklanması ise güçtür.
- TSK’nın geliştirdiği “ileri savunma” ve “kriz yönetimine askerî katkı” ilkeleri ile sivil idareye destek verilmesi yani millî güç unsurlarının silahlı kuvvetler tarafından desteklenmesi yoluna gidilmesi, bölgede devlet otoritesinin yeniden sağlanması için büyük bir öneme sahiptir.
- Geçici Köy Koruculuğu Sistemi ile “yerel polis” gücünün oluşturulması arasında bir benzerlik vardır. Nitekim köy korucularının bölgenin kültürünü ve arazisini bilmeleri, terörle mücadele sürecinde büyük yarar sağlamıştır. geçici köy korucularının dikkatle seçilmesi ise mücadelenin zaafa uğramaması için önem taşımaktadır.
- Kissinger’ın ifade ettiği şekliyle “konvansiyonel ordu kazanamaz ise kaybeder”. Nitekim terör örgütlerinin de amacı kesin askerî zafer kazanmak değil karşı tarafı kazanamaz hale getirmektir. TSK sürecin en buhranlı zamanları olan 1990-93 döneminde dahi iradesini korumayı bilmiş ve zafere olan inancını kaybetmemiştir; bu tavrı ile sivil güce yol gösterici olmuştur.
- Politik iradenin, DYÇ ortamında bütün kesimleri ile birlik olması gerekmekte ve ortak tavrın geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Kuzey İrlanda örneğinde İngiliz siyaseti bu ortak tavrı alabilmiştir. 1990’lı yılların ortalarından başlayarak 1998 yılına giden süreçte, Türk Halkı’nın, Türk siyasî

çevrelerinin ve diğer baskı gruplarının ortak bir noktada buluşabildiği gözlemlenmiştir. Bu birlik askerî başarıya giden yolda moral kaynağı olmuştur.

- Politik kararlılık özellikle TSK ve diğer devlet organlarının Suriye'ye karşı almış oldukları net tavırda kendini göstermiştir. Bu durumda sorulması gereken soru ise neden 1998 yılına kadar beklenmiş olduğudur.
- Alınan derslerin askerî ve politik olarak kurumsal hafızaya işlenmiş olması ileride karşılaşılabilecek sorunlarda rehberlik etmesi açısından önemlidir. ABD ordusunun zayıf kurumsal hafızası –Vietnam tecrübesi yaşanmış iken- diğer etkenler ile birleştirildiğinde Irak ve Afganistan'da karşılaşılan zor durumu bir nebze açıklamaktadır. Ancak TSK, 2003 yılında hazırlıklarına başlamış olduğu Terörle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi'ni 2005 yılında açmış ve önemli bir eksiği doldurmuştur.
- TSK'nın "Mehmetçik Dershanesi", sağlık kontrolleri ve acil durumlarda sağlık yardımı gibi uygulamalarla halkın ihtiyaçlarını karşılaması bölge halkı üzerinde olumlu etki yaratmıştır. Nitekim, Silopi ve Cizre İlçeleri'nde Mehmetçik Dershaneleri'nde eğitim gören 135 öğrencinin 101'i Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS)'de başarılı olmuşlardır.

1998 yılında PKK'nın askerî yenilgisi, Kinross'un ifade ettiği gibi, Örgütün organik ve çoklu bir yapı gösteren ağırlık merkezlerinin her birinin ezilmemesi nedeniyle kesin bir sonuca gidememiştir. Örgüt lideri Apo (kod) Abdullah Öcalan ve diğer elebaşlarının daha örgütün başında iken imha edilmeleri gerekirken, hiç olmazsa yakalandıktan sonra idam edilmeleri bile gerçekleştirilememiştir. Eğer bu idamlar gerçekleştirilse idi sayılan organik ağırlık merkezlerinden biri yok edilmiş olacaktı. Ne var ki çatışmaların asgarî düzeye indirilmesi dahi ABD'nin 2003'te Irak'a karşı giriştiği ikinci harekât ile önemsiz hale gelmiş, çok değerli olan politik manevra zamanı boşa harcanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, terör örgütü PKK'ya karşı 1970'li yılların sonundan beri mücadele vermektedir. Bu mücadele sırasında

askerinden öğretmenine, korucusundan din görevlisine kadar binlerce vatandaşını kaybetmiştir. İçinde bulunduğumuz 2012 yılı itibariyle DYÇ ortamı hala devam etmektedir; örgüt mensupları Kuzey Irak'ta barınabilmektedir ve örgütün siyasal uzantıları halen aktiftir.

Son söz olarak şu belirtilmelidir ki Türkiye Cumhuriyeti bütün millî güç unsurları ile PKK terörünü bitirmeye yönelmeli ve tehdidin esas özünü oluşturan politik önceliği her zaman göz önünde bulundurmalıdır.

KAYNAKÇA

A- Basılı Kaynaklar

- Armaoğlu, F. (2010). *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi*. İstanbul: Alkim Yayınevi
- Doğan, G. (2007). *Stratejik Müttelikten Uluslararası Terörizme*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Erciyes, E. (2004). *Orta Doğu Denkleminde Türkiye-Suriye İlişkileri*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Ergül, E. (2007). *Kürdistan İşçi Partisi (PKK) Terör Örgütü: Etnik Terörün Fikri Yapısı, Anatomisi ve Şiddet Stratejileri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, T.C. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu, Türkiye. 25 Şubat 2012 tarihinde <http://tez2.yok.gov.tr/> adresinden alınmıştır.
- Evans, G. Ve Newnham J. (2007). *Uluslararası İlişkiler Sözlüğü*. İstanbul: Bilimevi Basın Yayın.
- Neumann, S. (2007). Engels Ve Marx: Sosyal Devrimcilerin Askerî Kavramları. Earle. E. M (Edt.), *Modern stratejinin ustaları içinde* (s.218-244). İstanbul: Doruk Yayıncılık.
- Özcan, N. A. (1999). *PKK (Kürdistan İşçi Partisi), Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi*. Ankara: Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları.
- Özdağ, Ü. (2009). *Pusu ve Katliamların Kronolojisi, PKK'nın Gerçekleştirdiği Toplu Katliamlar*. Ankara: Kripto Kitaplar.
- Özdağ, Ü. (2010a). *Türk Ordusu PKK'yı Nasıl Yendi? Türkiye PKK'ya Nasıl Teslim Oluyor?* Ankara: Kripto Kitaplar.
- Özdağ, Ü. (2010b). *PKK Terörü Neden Bitmedi Nasıl Biter?* Ankara: Kripto Kitaplar.
- Sakık, Ş. (2005). *Apo, Dehşetin ve İhanetin Belgesi*. Ankara: Şark Yayınları.

Stalin, J. V. (2007). *Strateji ve Taktik*. İstanbul: Evrensel Basım Yayın.

Uğur, H. A. (2011). *Abdullah Öcalan'ı Nasıl Sorguladım –İşte Gerçekler-*. İstanbul: Kaynak Yayınları.

Yavuz, C., ve Şahin M. (2011). *Terör ve Terörizmle Mücadele, PKK “Özeli” ve Çözüm Arayışları*. Ankara: Berikan Yayınevi.

B- Makaleler

Armstrong, B. (2009). Precision Approaches: Leadership Targeting and The Helicopter as a Strategic Strike Asset in Small Wars [Electronic Version]. *Defense & Security Analysis*, 25(3), 271-284.

Catignani, S. (2005). The Strategic Impasse in Low-Intensity Conflicts: The Gap Between Israeli Counter-Insurgency Strategy and Tactics During The Al-Aqsa Intifada [Electronic Version]. *Journal Of Strategic Studies*, 28(1), 57-75.

Cohen, S. A. (2003). Why Do They Quarrel? Civil-Military Tensions in LIC Situations [Electronic Version]. *Review of International Affairs*, 2(3), 21-40.

David, S. R. (2003). Fatal Choices: Israel's Policy of Targeted Killing [Electronic Version]. *Review of International Affairs*, 2(3), 138-158.

Dixon, P. (2009a). 'Hearts and Minds'? British Counter-Insurgency From Malaya to Iraq [Electronic Version]. *Journal of Strategic Studies*, 32(3), 353-381.

Dixon, P. (2009b). 'Hearts and minds'? British Counter-Insurgency Strategy in Northern Ireland [Electronic Version].. *Journal of Strategic Studies*, 32(3), 445-474.

Dorman, A. (2007). The British Experience of Low-Intensity Conflict in Sierra Leone [Electronic Version]. *Defense & Security Analysis*, 23(2), 185-200

Heuser, B. (2010). Small Wars in The Age of Clausewitz: The Watershed Between Partisan War and People's War [Electronic Version]. *Journal Of Strategic Studies*, 33(1), 139-162.

Hoffman, F. G. (2005). Small Wars Revisited: The United States and Nontraditional Wars [Electronic Version]. *Journal Of Strategic Studies*, 28(6), 913-940.

Jones, D., & Smith, M. R. (2010). Whose Hearts and Whose minds? The Curious Case of Global Counter-Insurgency [Electronic Version]. *Journal of Strategic Studies*, 33(1), 81-121.

Kalyanaraman, S. (2003a). The Indian Way in Counterinsurgency [Electronic Version]. *Review of International Affairs*, 2(3), 85-100.

Kalyanaraman, S. (2003b). Conceptualisations of Guerrilla Warfare [Electronic Version]. *Strategic Analysis*, 27(2), 172-185.

Kinross, S. (2004). Clausewitz and Low-Intensity Conflict [Electronic Version]. *Journal Of Strategic Studies*, 27(1), 35-58.

Kober, A. (2002). Low-Intensity Conflicts: Why The Gap Between Theory and Practise? [Electronic Version]. *Defense & Security Analysis*, 18(1), 15-38.

Kober, A. (2003). Western Democracies in Low-Intensity Conflict: Some Postmodern Aspects [Electronic Version]. *Review of International Affairs*, 2(3), 3-20.

Mahnken, T. G. (2003). The American Way of War in The Twenty-First Century [Electronic Version]. *Review of International Affairs*, 2(3), 73-84.

Melander, E., Moller, F., & Oberg, M. (2009). Managing Intrastate Low-Intensity Armed Conflict 1993-2004: a New Dataset [Electronic Version]. *International Interactions*, 35(1), 58-85.

Michael, K. (2007). The Israel Defense Forces as an Epistemic Authority: an Intellectual Challenge in The Reality of The Israeli - Palestinian Conflict [Electronic Version]. *Journal Of Strategic Studies*, 30(3), 421-446.

Mumford, A. (2010). Sir Robert Thompson's Lessons for Iraq: Bringing The 'Basic Principles Of Counter-Insurgency' into The 21st Century [Electronic Version]. *Defence Studies*, 10(1/2), 177-194.

Roth, M. P., & Sever, M. (2007). The Kurdish Workers Party (PKK) as Criminal Syndicate: Funding Terrorism Through Organized Crime, a Case Study [Electronic Version]. *Studies In Conflict & Terrorism*, 30(10), 901-920.

Stevenson, J. (2003). Exploiting Democracy: The IRA's Tactical Cease-Fire [Electronic Version]. *Review of International Affairs*, 2(3), 159-170.

Tuck, C. (2010). Borneo, Counter-Insurgency and War Termination [Electronic Version]. *Defence Studies*, 10(1/2), 106-125.

The case of the PKK: History, Ideology, Methodology, and Structure (1978-99). (2004). [Electronic Version]. *Ankara Papers*, 9(1), 21-59.

Von Tangen Page, M. (2000). The Role Of Penal Policy in The Resolution of Low-Intensity Conflicts [Electronic Version]. *Civil Wars*, 3(4), 31.

Ç- Süreli Yayınlar

Ankara Papers

Civil Wars

Defense & Security Analysis

Defence Studies

International Interactions

Journal Of Strategic Studies

Review of International Affairs

Strategic Analysis

Studies In Conflict & Terrorism

D- Internet Kaynakları

Giap, V. N. (2003). *Vietnam Ulusal Kurtuluş Savaşı*. 26 Şubat 2012 tarihinde <http://www.kurtuluscephesi.com/orjinal/giap.pdf> adresinden alınmıştır.

Mehmetçik Dershaneleri Başarılı. (t.y.). 25 Şubat 2012 tarihinde <http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/98469.asp> adresinden alınmıştır.

Paschall, R. (1985). Low-Intensity Conflict Doctrine: Who Needs It? 26 Şubat 2012 tarihinde <http://www.carlisle.army.mil/usawc/parameters/Articles/1985/1985%20paschall.pdf> adresinden alınmıştır.

United States Army. (1990). *Military Operations in Low-Intensity Conflict*. 26 Şubat 2012 tarihinde <http://www.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB63/doc4.pdf> adresinden alınmıştır.

ÖZET

ERDOĞAN, Onur. PKK Terör Örgütü: Düşük Yoğunluklu Çatışma ve Uluslararası Bağlantıları, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2012.

Düşük Yoğunluklu Çatışma (DYÇ) şeklinde yürütülen savaşlar, Clausewitz döneminden beri bilinmekle beraber teorik olarak çalışma konusu yapılmaları yoğun olarak yaşandıkları Soğuk Savaş dönemine rastlamaktadır. Genellikle Üçüncü Dünya ile birlikte düşünülen söz konusu kavram 11 Eylül saldırıları, Afganistan ve Irak'taki harekâtlar ile birlikte yeniden gündeme gelmiştir. Ne var ki ilgili literatürün olguyu daha çok terörizm perspektifinden ele aldığı görülmekte ve askerî-politik analizler bu bağlamda yapılmaktadır. Ülkemiz ise son birkaç on yılını DYÇ ortamında geçirmek durumunda kalmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni 1970'li yılların sonundan beri tehdit eden Düşük Yoğunluklu Çatışma ortamı 1984 yılında PKK'nın Eruh ve Şemdinli baskınları ile bölücü terör aşamasına gelmiştir. Çalışmada PKK terörü, DYÇ teorisi çerçevesinde PKK'nın askerî olarak yenildiği 1998-99 yıllarına dek ele alınarak analiz edilmiş ve politik yanı vurgulanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler

1. Düşük yoğunluklu çatışma
2. Terörizm
3. İsyân bastırma
4. Gerilla savaşı
5. Uzatmalı savaş

ABSTRACT

ERDOĞAN, Onur. Terrorist Organisation PKK: Low-Intensity Conflict and International Connections, Post Graduate Thesis, Ankara, 2012.

Even though, Low-Intensity Conflict (LIC) style warfare is well-known since the age of Clausewitz, it has been subjected to theory-based studies during the Cold War. The Concept "LIC" has been usually considered with a connection in Third World in mind and revived with 9/11 attacks, Iraq and Afghanistan operations recently. However, the related literature usually deals it through the terrorism perspective and its political-military analysis are held through this context. Unfortunately, Turkey has dealt with LIC environment for several decades. The LIC phenomenon that threatens Republic of Turkey since the end of 70's has reached the level of separatist terrorism with Eruh and Şemdinli attacks in 1984. In this study PKK terrorism is analysed in the context of LIC theory to the years of 1998-99 in which PKK was defeated, and its political side is emphasized.

Key Words

1. Low-Intensity Conflict
2. Terrorism
3. Counter-insurgency
4. Guerilla warfare
5. Protracted war

GCPRIS